

Veiligheidsmonitor 2012

**O&S
april 2012**

Samenvatting

De veiligheidsmonitor verschijnt eens per jaar en is het belangrijkste meetinstrument voor de veiligheid in 's-Hertogenbosch. In de veiligheidsmonitor worden de belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de veiligheidssituatie en het veiligheidsbeleid beschreven. De monitor sluit aan op het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2010-2014.

Veiligheidsindex verder gestegen

In 2008 was het indexcijfer voor de veiligheid een 18,4. Deze steeg in 2011 naar een 19,3, wat betekent dat de veiligheidssituatie verder is verbeterd. Ook is de bevolking van 's-Hertogenbosch de veiligheid in de buurt beter gaan beoordelen. Vorig jaar beoordeelden de inwoners de veiligheid in de buurt met een 6,6. Dit cijfer is nu gestegen naar een 6,8.

Afbeelding 1: Veiligheidsindex totale stad (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Achterblijvende wijken en buurten

Het college wil in 2014 in alle wijken een veiligheidsindexcijfer behalen van minimaal 18,4. Op basis van de in 2011 behaalde resultaten voldoen drie van de twaalf wijken nog niet aan deze doelstelling. Het gaat om de Binnenstad, Noord en West. Binnen deze wijken gaat het om een aantal specifieke buurten die te maken hebben met uiteenlopende veiligheidsproblemen. Meer informatie over de veiligheidssituatie in de wijken en aandachtsgebieden is te lezen in deel 2 van de veiligheidsmonitor.

IVP-doelstellingen

Op de volgende pagina staat een overzicht met de IVP-doelstellingen. Hierin is in één oogopslag te zien:

1. De waarde voor 2011;
2. De ontwikkeling 2008 – 2011: met vinkjes (✓) en kruisjes (✗) worden de positieve en negatieve ontwikkelingen tussen 2008 en 2011 gepresenteerd¹;
3. De IVP-doelstelling: met vinkjes en kruisjes wordt aangegeven of *op dit moment* wel of niet wordt voldaan aan de IVP-doelstellingen.

¹ Bij de politiecijfers is een vinkje/kruisje geplaatst bij een toe-/afname van 2 incidenten per 1.000 inwoners. Uitzondering hierop is het aantal incidenten van drugsoverlast; hierbij is een vinkje/kruisje geplaatst bij een toe-/afname van 1 incident per 1.000 inwoners. Bij de beleving van bewoners is een vinkje/kruisje geplaatst bij een significante toe-/afname van een indicator, of bij een toe-/afname van 0,2 punten bij rapportcijfers en schaalscores. Als er geen noemenswaardige ontwikkelingen zijn wordt dit aangegeven met een .

Tabel 1: IVP-doelstellingen

VEILIGE WOON- & LEEFOMGEVING	's-Hertogenbosch	2008-2011	IVP-doelstelling 2015
Overlast tussen bewoners			
Schaalscore sociale overlast	2,0	✓	✗
% overlast van omwonenden komt vaak voor in de eigen buurt	7%	▪	✗
Verloedering/kwaliteit woonomgeving			
Rapportcijfer woonomgeving	7,4	✓	✓
Schaalscore fysieke verloedering	3,8	✓	✗
Incidenten van vervuiling per 1.000 inwoners	12,1	▪	✓
Incidenten van vernieling per 1.000 inwoners	14,8	✓	✓
Onveiligheidsgevoelens			
% voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt	3%	▪	✗
(Huiselijk) geweld			
% geconfronteerd met huiselijk geweld	9%	▪	✗
Incidenten van geweld per 1.000 inwoners	13,4	✓	✓
% geweld komt vaak voor in de eigen buurt	2%	▪	✓
% bedreiging komt vaak voor in de eigen buurt	3%	▪	✗
Vermogensdelicten			
Incidenten van woninginbraak per 1.000 adressen	18,3	✗	✗
% woninginbraak komt vaak voor in de eigen buurt	13%	▪	✗
Incidenten van fietsendiefstal per 1.000 inwoners	11,0	✓	✗
Incidenten van auto-inbraak per 1.000 inwoners	11,6	✓	✓
% auto-inbraak komt vaak voor in de eigen buurt	14%	▪	✗
Incidenten van veelplegersdelicten per 1.000 inwoners	79,5	✓	✗
Drugs- en alcoholoverlast			
% drugsoverlast komt vaak voor in de eigen buurt	7%	▪	✗
% openbare dronkenschap komt vaak voor in de eigen buurt	7%	▪	✗
BEDRIJVGHEID & VEILIGHEID			
Incidenten van winkeldiefstal per 1.000 inwoners	4,3	▪	✓
Incidenten van bedrijfsdiefstal per 1.000 inwoners	2,9	▪	✓
% voelt zich vaak onveilig in het winkelgebied in de eigen buurt	4%	▪	✗
% voelt zich vaak onveilig rond uitgaansgelegenheden	4%	▪	✗
JEUGD & VEILIGHEID			
% overlast van groepen jongeren komt vaak voor in de eigen buurt	15%	▪	✓
Incidenten van overlast door jongeren per 1.000 inwoners	8,5	✓	✓
Aantal hinderlijke en overlastgevendende jeugdgroepen	13	▪	✗
Aantal criminele jeugdgroepen	2	✓	✓
% jongeren (12-17) dat wel eens alcohol drinkt	40%	▪	✓
Gemiddelde leeftijd jongeren (12-17) bij eerste drankje	14,1	✓	✓
Aantal dagen per week waarop jongeren (12-17) drinken	3,4	✓	✓
Aantal harde kern jongeren per 10.000 jongeren (12-24)	35	✓	✗
% leerlingen voelt zich niet zo veilig of onveilig in de klas	7%	▪	✗
% leerlingen voelt zich niet zo veilig of onveilig rond de school	12%	✓	✓

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Veiligheidssituatie in de Hambaken verbeterd

In het bijzonder valt de Hambaken op. De Hambaken heeft het laagste indexcijfer van alle wijken en aandachtsgebieden. Wel is de veiligheidssituatie in de Hambaken het afgelopen jaar behoorlijk verbeterd. De veiligheidsindex steeg van een 11,1 naar een 13,3. Daarnaast voelen mensen zich veiliger in de eigen buurt; het aantal mensen dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt nam het afgelopen jaar af van 16 naar 5 procent. Ook steeg het rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt van een 4,8 naar een 5,5. De extra inspanningen van de afgelopen jaren van de gemeente, politie en andere veiligheidspartners leiden langzaam tot een verbetering van de veiligheidssituatie. In 2011 is voor de Hambaken een gerichte veiligheidsaanpak ontwikkeld.

Afname vermogensdelicten

In 2010 was er in 's-Hertogenbosch sprake van een stijging van het aantal woninginbraken. Dit steeg toen in één jaar met 22 procent. In 2011 is het aandeel woninginbraken weer iets afgenomen (-3%). Op het terugdringen van de auto-inbraken en fietsendiefstallen worden al een aantal jaar goede resultaten geboekt. Tussen 2008 en 2011 is het aantal auto-inbraken gehalveerd. Het aantal fietsendiefstallen is de afgelopen twee jaar met een kwart afgenomen.

Afname geweldsdelicten

Het aandeel geweldsincidenten is de afgelopen twee jaar met 17 procent afgenomen. Het aantal geweldsincidenten is het hoogst in de Binnenstad. Grotendeels vinden deze incidenten plaats tijdens de uitgaansuren. Dit heeft alles te maken met de concentratie mensen waarbij in veel gevallen alcohol en/of drugs in het spel is. In 2009 is het convenant Veilig Uitgaan bekrachtigd, waarin afspraken zijn gemaakt om de veiligheid tijdens het uitgaan te verbeteren.

Afname jongerenoverlast

De overlast veroorzaakt door jongeren laat sinds 2007 een daling zien. Ook in 2011 is het aantal incidenten van jongerenoverlast verder afgenomen (-12%). Het aantal inwoners dat vaak overlast van groepen jongeren ervaart is sinds een aantal jaar stabiel.

Er zijn echter ook negatieve ontwikkelingen. Tussen 2009 en 2010 werden meer Marokkaans-Nederlandse jongeren verdacht van een misdrijf of delict. Ook telt 's-Hertogenbosch in vergelijking met andere grote Noord-Brabantse gemeenten relatief veel harde kern jongeren. Het aantal harde kern jongeren in 's-Hertogenbosch is tussen 2009 en 2010 gestabiliseerd.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	9
Deel 1: Veiligheidssituatie gemeente 's-Hertogenbosch		
2.	Veiligheidssituatie en ontwikkelingen	13
2.1	Inleiding.....	13
2.2	Algemene veiligheidssituatie	13
2.3	Veiligheidsoordeel bewoners 's-Hertogenbosch	16
2.4	Positie 's-Hertogenbosch landelijk.....	16
2.5	Veiligheidsoordeel bewoners landelijk.....	17
3.	Veilige woon- en leefomgeving.....	19
3.1	Overlast tussen bewoners	19
3.2	Verloedering / Kwaliteit woonomgeving.....	20
3.3	Onveiligheidsgevoelens	23
3.4	Huiselijk geweld	24
3.5	Geweld op straat.....	26
3.6	Woninginbraak	28
3.7	Voertuigcriminaliteit.....	29
3.8	Overige veel voorkomende criminaliteit.....	31
3.9	Drugs- en alcoholoverlast	33
4.	Bedrijvigheid en veiligheid	35
4.1	Winkelcentra	35
4.2	Bedrijventerreinen.....	37
4.3	Uitgaan / horeca.....	37
4.4	Grootschalige evenementen	39
5.	Jeugd en veiligheid	41
5.1	Overlastgevende jeugdgroepen (incl. 12-minners).....	41
5.2	Criminele jeugdgroepen.....	44
5.3	Alcohol en drugs	44
5.4	Individuele jongeren.....	46
5.5	Veilig in en om de school.....	49

Deel 2: Veiligheidssituatie wijken en aandachtsgebieden

6.	Veiligheidssituatie en ontwikkelingen per wijk	53
6.1	Binnenstad	54
6.2	Zuidoost	56
6.3	Graafsepoort	58
6.3.1	Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad	60
6.4	Muntel/Vliert	62
6.5	Rosmalen Zuid	64
6.6	Rosmalen Noord	66
6.7	De Groote Wielen	68
6.8	Empel	70
6.9	Noord	72
6.9.1	Hambaken	74
6.10	Maaspoort	76
6.11	West	78
6.11.1	Kruiskamp	80
6.12	Engelen	82

Deel 3: Bijlagen

Bijlage 1: Bronnen	87
Bijlage 2: Wijken en buurten in 's-Hertogenbosch	91

1. Inleiding

De jaarlijkse veiligheidsmonitor biedt inzicht in de huidige veiligheidssituatie en de ontwikkelingen hierin. De leidraad voor de veiligheidsmonitor is het *'Integraal Veiligheidsplan 2010-2014'*. In het Integraal Veiligheidsplan (IVP) staan de hoofdlijnen van het gemeentelijk veiligheidsbeleid beschreven. In de periode 2010-2014 zijn er drie belangrijke thema's genoemd: (jeugd-)overlast, geweld en vermogensdelicten. Daarnaast is er een focus op enkele wijken.

Met de opzet van deze rapportage is zoveel mogelijk bij het IVP aangesloten. Per IVP doelstelling wordt de huidige situatie beschreven.

De veiligheidsmonitor is gebaseerd op twee basisbronnen: de vragenlijst 'Brabantse Veiligheidsmonitor' en het politieregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). Afhankelijk van het onderwerp zijn er ook nog andere bronnen gebruikt, zoals de KLPD dienst IPOL, Jeugd en Onderwijsmonitor, Leerlingthermometer en het Meldpunt Openbare Ruimte. De meest recente cijfers hebben betrekking op het jaar 2011. Waar dit niet het geval is, wordt dit vermeld.

Om de resultaten te verklaren, zijn er bijeenkomsten met de wijknetwerken georganiseerd. In de wijknetwerken zitten vertegenwoordigers van de gemeente, politie, Juvans, Divers en woningcorporaties Brabant Wonen en Zayaz. Het doel van de wijkbijeenkomsten was "het verhaal achter de cijfers" boven water te krijgen. De resultaten zijn met de wijkprofessionals besproken en er is gezocht naar verklaringen en achtergronden voor de resultaten. Deze input is verwerkt in deze veiligheidsmonitor.

Leeswijzer

De veiligheidsmonitor bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt de veiligheidssituatie op stedelijk niveau gepresenteerd. In het tweede deel wordt ingezoomd op de veiligheidssituatie van de verschillende wijken en aandachtsgebieden.

In deel 1 wordt de veiligheidssituatie van de totale gemeente 's-Hertogenbosch gepresenteerd. Hierbij wordt eerst een algemeen beeld geschetst van de veiligheidssituatie in 's-Hertogenbosch. Dit wordt gedaan aan de hand van de veiligheidsindex. In de volgende hoofdstukken wordt ingezoomd op de ontwikkelingen van de drie veiligheidsthema's: 'veilige woon- en leefomgeving', 'bedrijvigheid en veiligheid' en 'jeugd en veiligheid'. De resultaten worden gekoppeld aan de IVP-doelstellingen. Met vinkjes (✓) en kruisjes (✗) wordt aangegeven of *op dit moment* wel of niet wordt voldaan aan de IVP-doelstellingen.

In deel 2 wordt ingegaan op de veiligheidssituatie van de verschillende wijken. Ook komt de veiligheidssituatie van de aandachtsgebieden de Hambaken, Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad en Kruiskamp aan bod. De aandachtsgebieden worden besproken bij de wijk waartoe zij behoren. Per wijk en aandachtsgebied wordt ingezoomd op de veiligheidssituatie aan de hand van de veiligheidsindex. Gekeken wordt naar de belangrijkste ontwikkelingen en aandachtspunten voor een wijk. Ook verklaringen van wijkprofessionals worden meegenomen in de wijkbeschrijvingen.

In het rapport zijn twee bijlagen opgenomen. In bijlage 1 staat een beschrijving van de gebruikte bronnen. In bijlage 2 is een overzichtskaart opgenomen van alle wijken en buurten van 's-Hertogenbosch.

**Deel 1:
Veiligheidssituatie
Gemeente 's-Hertogenbosch**

2. Veiligheidssituatie en ontwikkelingen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld geschetst van de huidige veiligheidssituatie in de gemeente 's-Hertogenbosch. Dit wordt gedaan aan de hand van de gemeentelijke veiligheidsindex. Deze geeft een samenvattend beeld van de ontwikkelingen van de veiligheidssituatie. Hierbij worden ook de verschillende wijken en aandachtsgebieden met elkaar vergeleken.

Daarnaast bekijken we hoe de inwoners van 's-Hertogenbosch zelf de veiligheid beoordelen. Dit wordt vergeleken met hoe landelijk de veiligheid wordt beoordeeld. Dit wordt gedaan aan de hand van de AD-misdaadmeter en de Integrale Veiligheidsmonitor.

2.2 Algemene veiligheidssituatie

Doelstelling coalitieakkoord: In 2014 bedraagt de veiligheidsindex in alle wijken minimaal 18,4.

De gemeentelijke veiligheidsindex is een soort veiligheidsthermometer. Het geeft volgens een vaste methodiek van objectieve en subjectieve gegevens weer hoe het met de veiligheidssituatie in de gemeente gesteld is. De objectieve indicatoren zijn afkomstig van de incidentenregistraties van de politie. De subjectieve indicatoren zijn de resultaten van de vragenlijst 'Brabantse Veiligheidsmonitor'. Een score van 25 is het maximum en betekent 'zeer veilig', een score van 1 is het minimum en betekent 'zeer onveilig'.

Veiligheidsindex verder gestegen

Het gaat de laatste jaren steeds beter met de veiligheid. In 2008 was het indexcijfer voor de veiligheid een 18,4. In 2009 liep dit op tot 19,0, en stabiliseerde zich in 2010. In 2011 steeg de veiligheidsindex tot 19,3. Om de doelstelling van het Coalitieakkoord te halen, dient in alle wijken de veiligheidsindex minimaal 18,4 te zijn. Op de volgende pagina worden de verschillende wijken met elkaar vergeleken en wordt duidelijk welke wijken de coalitiedoelstelling nu al halen.

Afbeelding 2: Veiligheidsindex totale stad (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

In onderstaande tabel worden de 16 achterliggende indicatoren van de veiligheidsindex gepresenteerd. Het gaat om:

4. De waarde voor 2011;
5. De ontwikkeling 2008 – 2011: met vinkjes (✓) en kruisjes (✗) worden de positieve en negatieve ontwikkelingen tussen 2008 en 2011 gepresenteerd²;
6. De IVP-doelstelling: met vinkjes en kruisjes wordt aangegeven of op dit moment wel of niet wordt voldaan aan de IVP-doelstellingen. Vijf indicatoren uit de veiligheidsindex zijn overigens niet in het IVP opgenomen. Dit wordt aangegeven met een 'nvt'.

Tussen 2008 en 2011 is de veiligheidsindex toegenomen van 18,4 naar 19,3. Volgens onderstaande tabel is de veiligheidsindex tussen 2008 en 2011 verbeterd doordat het aandeel incidenten van jongerenoverlast, geweld, auto-inbraak en vernieling is afgenomen. Ook ervaren minder inwoners vaak rommel op straat en vernielingen van telefooncellen en bushokjes in de buurt. Ten opzichte van 2008 voelen minder inwoners zich wel eens onveilig in de eigen buurt, maar ze geven wel een lager rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt. Een zorgelijke ontwikkeling is de toename van het aantal woninginbraken ten opzichte van 2008.

Van elf indicatoren die voorkomen in de veiligheidsindex zijn in het IVP doelstellingen geformuleerd. Zes van deze doelstellingen zijn nu al gehaald. Vijf doelstellingen worden op dit moment nog niet gehaald.

Tabel 2: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – 's-Hertogenbosch (2008-2011)

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/ vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
's-Hertogenbosch 2008-2011	8,5	13,4	18,3	11,6	14,8	1,0	15%	3%	2%	13%	14%	7%	23%	16%	19%	6,8
2008-2011	✓	✓	✗	✓	✓	.	.	.	.	.	.	.	✓	✓	✓	✗
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✗	✓	✗	✗	✗	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

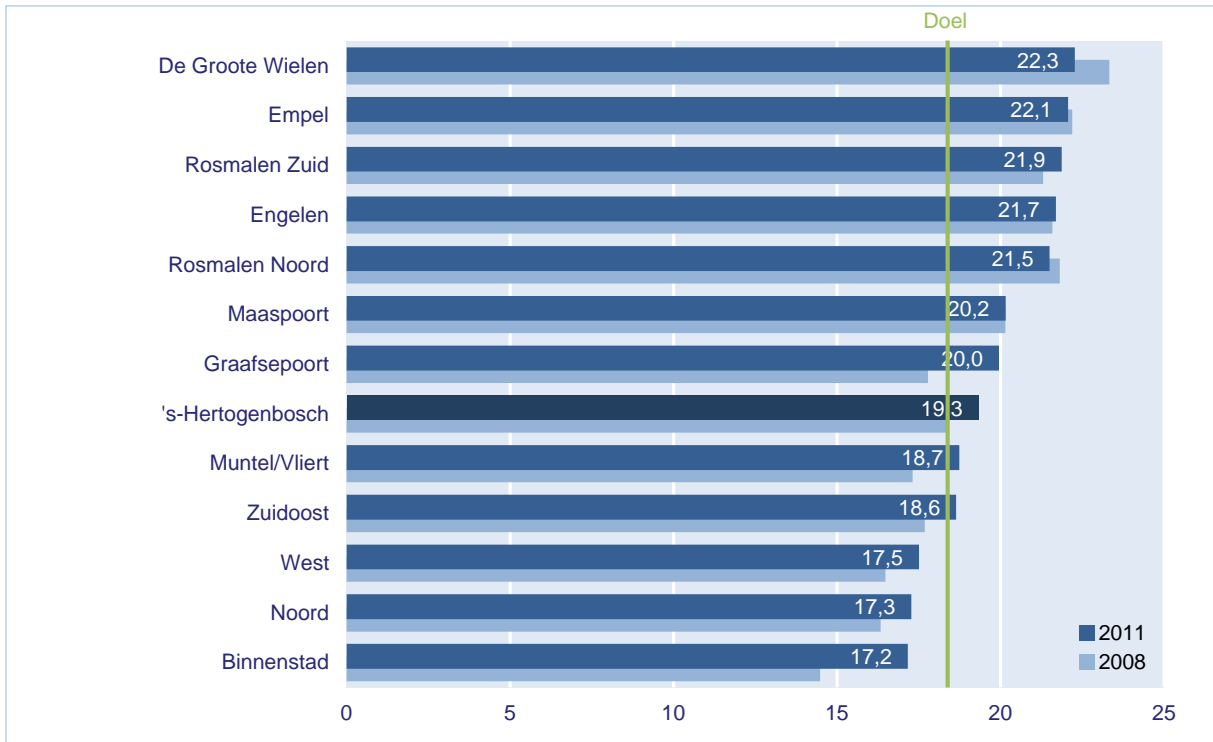
De wijken

In het coalitieakkoord wordt er naar gestreefd dat alle wijken in 2014 een veiligheidsindex hebben van 18,4 (gemiddelde indexcijfer in 2008). Drie van de twaalf wijken voldoen hier op dit moment nog niet aan. Dit zijn de wijken Binnenstad, Noord en West.

Tussen 2008 en 2011 is in de meeste wijken de veiligheidssituatie verbeterd. De grootste vooruitgang is geboekt in de Binnenstad en de Graafsepoort. In De Grote Wielen, Rosmalen Noord en Empel is de veiligheidssituatie de afgelopen drie jaar (iets) verslechterd. Zij scoren echter nog steeds bovengemiddeld. De meest veilige wijk is nog steeds De Grote Wielen.

² Bij de politiecijfers is een vinkje/kruisje geplaatst bij een toe-/afname van 2 incidenten per 1.000 inwoners. Uitzondering hierop is het aantal incidenten van drugsoverlast; hierbij is een vinkje/kruisje geplaatst bij een toe-/afname van 1 incident per 1.000 inwoners. Bij de beleving van bewoners is een vinkje/kruisje geplaatst bij een significante toe-/afname van een indicator, of bij een toe-/afname van 0,2 punten bij rapportcijfers en schaalscores. Als er geen noemenswaardige ontwikkelingen zijn wordt dit aangegeven met een .

Afbeelding 3: Veiligheidsindex wijken (2008-2011)

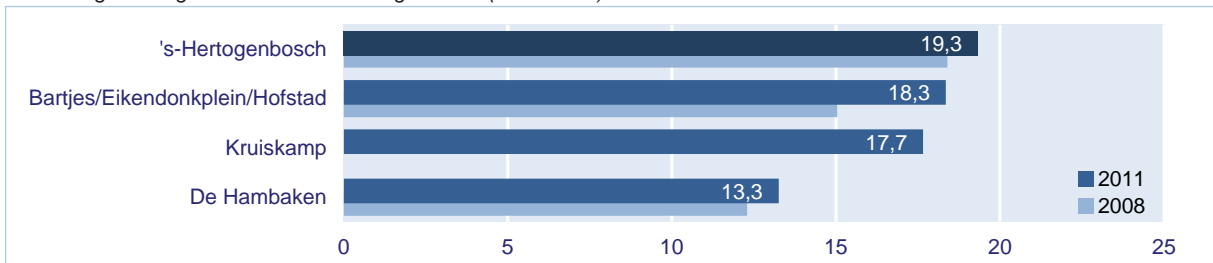
Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)
 Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

De aandachtsgebieden

De veiligheidssituatie in de aandachtsgebieden is lager dan gemiddeld in de gemeente. De grootste vooruitgang in de afgelopen jaren is geboekt in het aandachtsgebied Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad. De lage veiligheidsindex van de Hambaken blijft zorgwekkend. Wel is de veiligheidssituatie in de Hambaken het afgelopen jaar verbeterd; de veiligheidsindex steeg tussen 2010 en 2011 van 11,1 naar 13,3.

In deel 2 van deze veiligheidsmonitor wordt dieper ingegaan op de veiligheidssituatie van de wijken en aandachtsgebieden. Hierbij wordt ook ingezoomd op de achterliggende indicatoren die bepalend zijn voor de score op de veiligheidsindex. Hierdoor wordt duidelijk op welke veiligheidsthema's winst valt te behalen om de veiligheidsindex te verbeteren.

Afbeelding 4: Veiligheidsindex aandachtsgebieden (2008-2011)

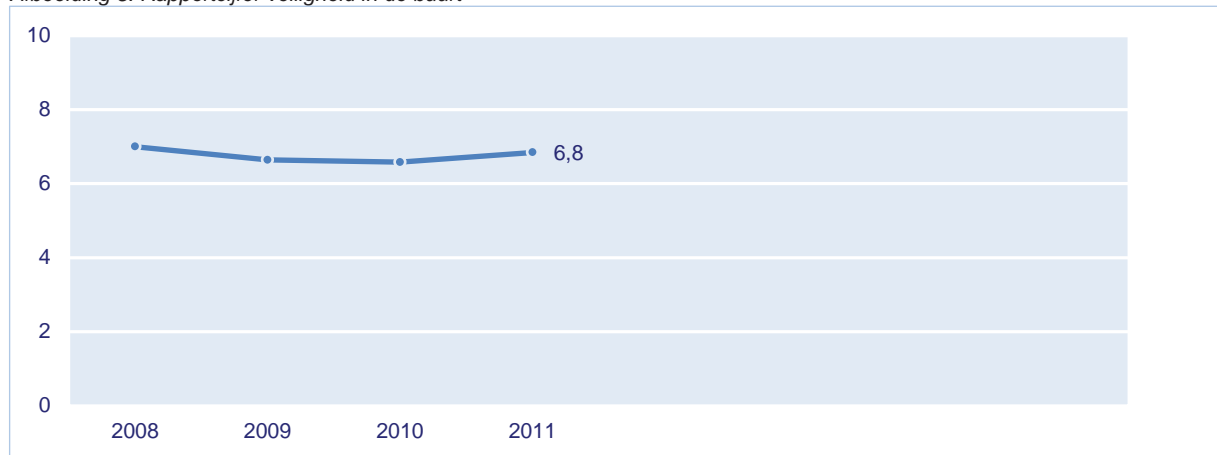

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

2.3 Veiligheidsoordeel bewoners 's-Hertogenbosch

De veiligheidsindex is het afgelopen jaar gestegen. Ook de bevolking van 's-Hertogenbosch is het afgelopen jaar de veiligheid in de buurt beter gaan beoordelen. Vorig jaar beoordeelden de inwoners de veiligheid in de buurt met een 6,6. Dit cijfer is nu gestegen naar een 6,8. De veiligheid in de buurt wordt het best beoordeeld in Rosmalen, De Groote Wielen, Empel en Engelen. De aandachtsgebieden Hambaken en Kruiskamp hebben de laagste rapportcijfers voor de veiligheid in de buurt.

Afbeelding 5: Rapportcijfer veiligheid in de buurt

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

2.4 Positie 's-Hertogenbosch landelijk

Het Algemeen Dagblad brengt jaarlijks de AD-misdaadmeter uit. In de misdaadmeter worden elk jaar de Nederlandse gemeenten gerangschikt naar de mate waarin bepaalde vormen van criminaliteit voorkomen³. Op nummer 1 staat (volgens de AD-misdaadmeter) de minst veilige gemeente van Nederland. De scores zijn gebaseerd op de meest recente publicatie van de AD-misdaadmeter (juni 2011). Het gaat hier om de cijfers van 2010. In 2010 staat 's-Hertogenbosch landelijk op een elfde positie van (on)veilige gemeenten. Van de Brabantse gemeenten staan Eindhoven en Tilburg hoger in de ranglijst van (on)veilige gemeenten. In totaal staan zes Brabantse gemeenten in de top 25 van onveilige gemeenten volgens de AD-misdaadmeter⁴.

Tabel 3: Positie 's-Hertogenbosch ten opzichte van andere Nederlandse gemeenten volgens de AD-misdaadmeter

	's-Hertogenbosch	Breda	Eindhoven	Helmond	Tilburg
2010	11	15	6	17	7
2009	17	11	1	32	3
2008	12	10	2	27	4

Bron: AD-misdaadmeter 2010 (juni 2011)

³ De misdaadscore per gemeente wordt bepaald door de positie van die gemeente op de landelijke ranglijsten van tien delicten. Deze delicten zijn: woninginbraak, diefstal van een motorvoertuig, bedreiging, mishandeling, straatroof, overval, vernieling, diefstal uit garage/schuur, diefstal uit een auto en zakkenrollen. De eerste zes genoemde delicten tellen dubbel zo zwaar mee. De scores zijn relatief: het aantal delicten is afgezet tegen het inwoneraantal.

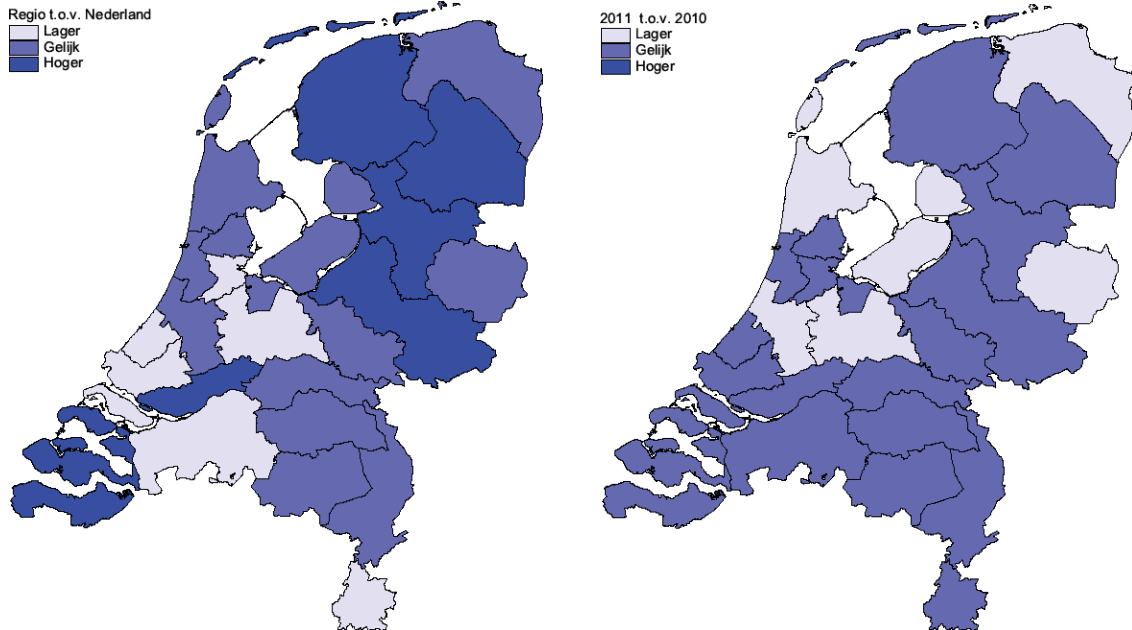
⁴ Naast 's-Hertogenbosch, Breda, Eindhoven, Helmond en Tilburg staat de gemeente Bergen op Zoom (positie 24) in de top 25 van (on)veilige gemeenten van Nederland.

2.5 Veiligheidsoordeel bewoners landelijk

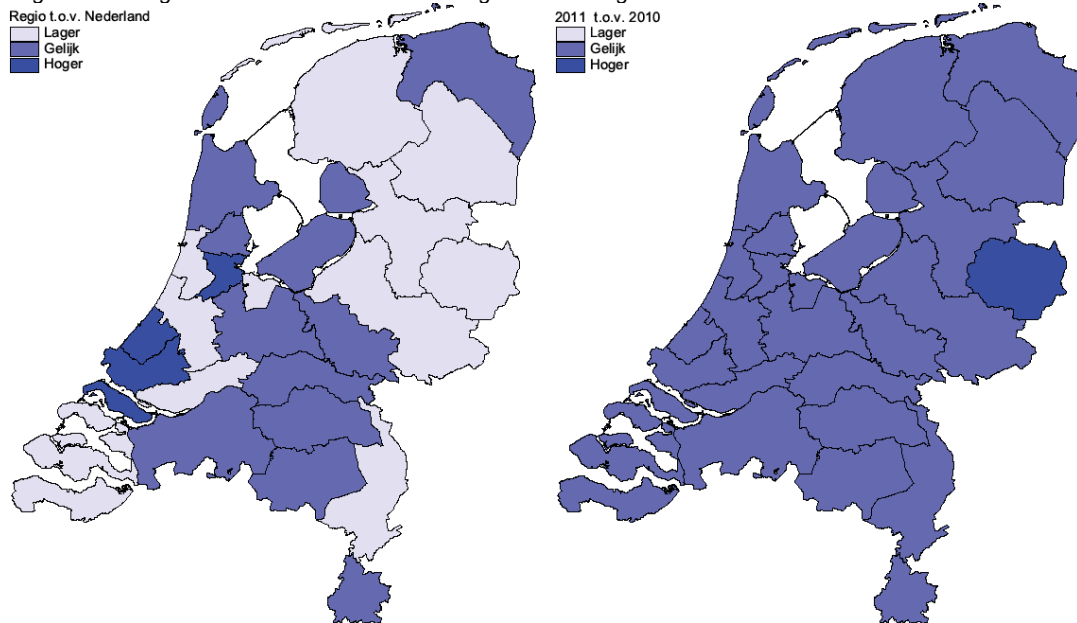
De situatie in 's-Hertogenbosch wijkt weinig af van het landelijke en regionale beeld. Landelijk beoordeelt men de veiligheid in de buurt met een rapportcijfer van 7,0. In de regio Brabant Noord wordt de veiligheid in de buurt ongeveer hetzelfde beoordeeld als gemiddeld in Nederland. Zoals op de vorige pagina al was te lezen bedraagt in 's-Hertogenbosch het rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt een 6,8. Landelijk geeft ongeveer drie procent van de mensen aan zich vaak onveilig te voelen in de eigen buurt. Ook in 's-Hertogenbosch geeft gemiddeld drie procent van de inwoners dit aan (zie §3.3).

Afbeelding 6: Rapportcijfer veiligheid in de buurt

Bron: Integrale Veiligheidsmonitor 2011 – Landelijke rapportage

Afbeelding 7: Percentage bewoners dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt

Bron: Integrale Veiligheidsmonitor 2011 – Landelijke rapportage

3. Veilige woon- en leefomgeving

Het thema 'veilige woon- en leefomgeving' bundelt veiligheidsthema's die met de alledaagse kwaliteit van wonen en leven in wijken en buurten te maken hebben. Het gaat bijvoorbeeld om overlast van bewoners, verloedering, onveiligheidsgevoelens, (huiselijk) geweld, woninginbraak, voertuig-criminaliteit en drugs- en alcoholoverlast.

3.1 Overlast tussen bewoners

Doelstelling IVP: In 2015 bedraagt de schaalscore sociale overlast maximaal 1,8.

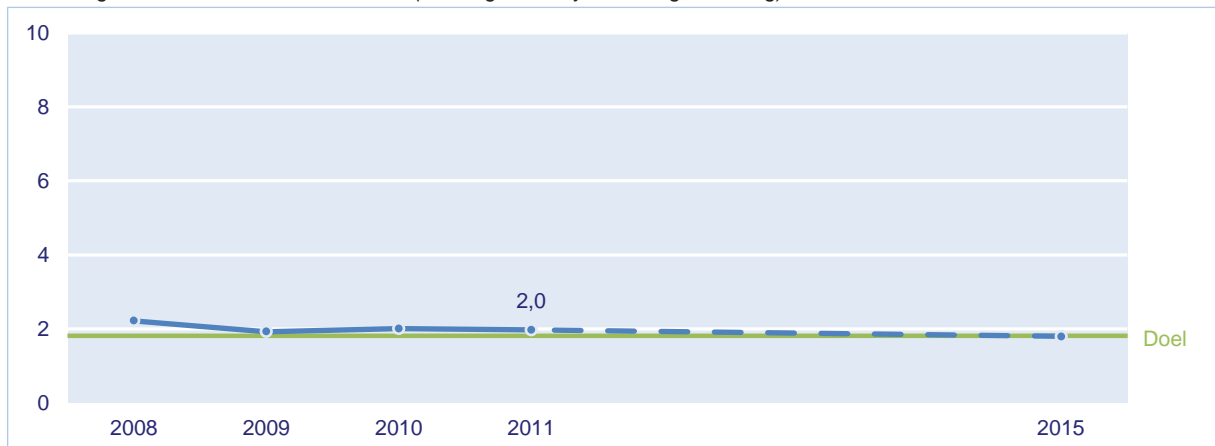
Overlast heeft een negatief effect op de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Om de sociale overlast in de buurt in beeld te krijgen, is er een score samengesteld aan de hand van onderwerpen die overlast meten. Deze schaalscore is samengesteld uit de onderwerpen:

- dronken mensen op straat
- mensen die op straat worden lastig gevallen
- drugsoverlast
- overlast van groepen jongeren

De schaalscore sociale overlast bedraagt nu 2,0. Dit cijfer is de afgelopen twee jaar ongeveer hetzelfde gebleven. De schaalscore sociale overlast moet afnemen naar maximaal 1,8 in 2015 om de IVP-doelstelling te halen.

Inwoners van de Binnenstad ervaren de meeste sociale overlast. Dit ligt ook voor de hand gelet op de functies van de Binnenstad. Vervolgens wordt de meeste sociale overlast ervaren in de aandachtsgebieden Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad en de Hambaken. In Rosmalen, De Grootte Wielen, Empel en Engelen ervaart men de minste sociale overlast.

Afbeelding 8: Schaalscore sociale overlast (samengesteld cijfer: 0=laag, 10=hoog)

Streefwaarde 2015: max. 1,8 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

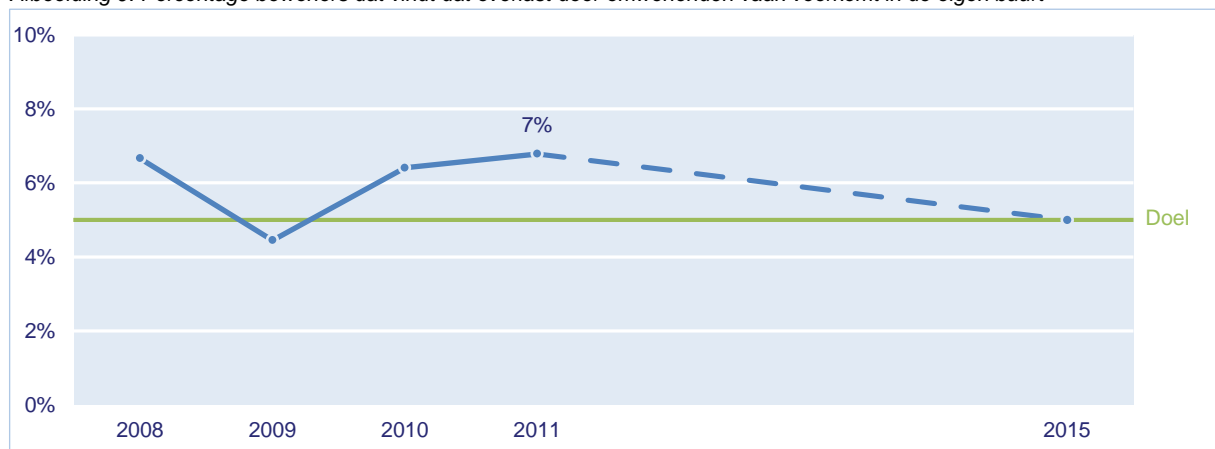

Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 5 procent van de inwoners dat overlast door omwonenden vaak voorkomt in de eigen buurt.

In 's-Hertogenbosch ervaart 7 procent van de bewoners vaak overlast van omwonenden in de buurt. Dit aandeel stijgt sinds 2009. Om de IVP-doelstelling in 2015 te behalen moet dit percentage dalen tot maximaal 5 procent.

In de wijken Binnenstad, Muntel/Vliert en West en in de aandachtsgebieden de Hambaken en Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad ervaren de meeste inwoners vaak overlast door omwonenden. In deze wijken/buurtten ervaart minimaal 10 procent van de inwoners vaak overlast van omwonenden in de buurt.

Afbeelding 9: Percentage bewoners dat vindt dat overlast door omwonenden vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 5% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

In het wijknetwerk bespreken wijkprofessionals overlastsituaties die zich voordoen. Er worden afspraken gemaakt over een gerichte aanpak van deze huishoudens. Hierbij spelen het koppelproject en buurtbemiddeling een belangrijke rol.

3.2 Verloedering / Kwaliteit woonomgeving

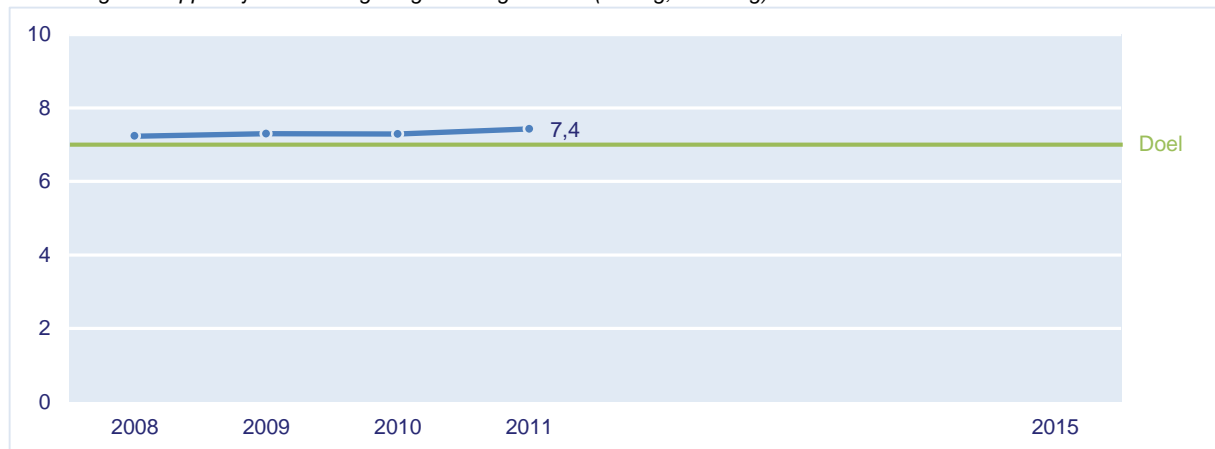

Doelstelling IVP: In 2015 bedraagt het rapportcijfer voor de woonomgeving in de eigen buurt min. 7,0.

Gemiddeld geeft de inwoner van 's-Hertogenbosch een 7,4 voor de woonomgeving in de eigen buurt. Deze waardering is al jaren redelijk stabiel. Volgens de IVP-doelstelling dient het rapportcijfer voor de woonomgeving in de eigen buurt minimaal een 7,0 te zijn. Aan de doelstelling wordt nu al voldaan.

Inwoners van Engelen en Empel beoordelen de woonomgeving het hoogst. Alleen de inwoners van de aandachtsgebieden de Hambaken en de Kruiskamp beoordelen de woonomgeving in de eigen buurt lager dan de streefwaarde van 7,0.

Afbeelding 10: Rapportcijfer woonomgeving in de eigen buurt (1=laag, 10=hoog)

Streefwaarde 2015: min. 7,0 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

Doelstelling IVP: In 2015 bedraagt de schaalscore voor fysieke verloedering maximaal 3,6.

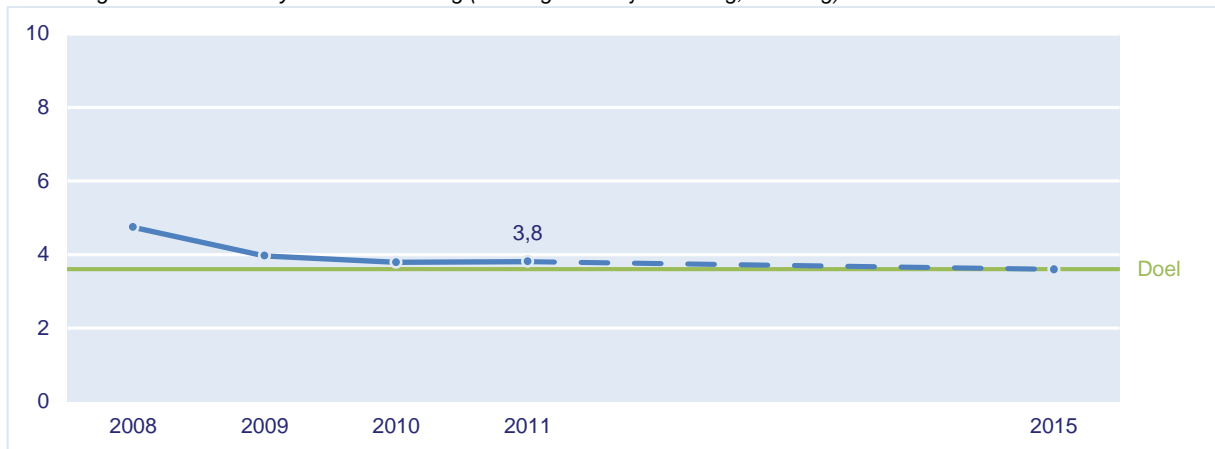
Verloedering heeft een negatief effect op de leefbaarheid van de buurt. Om de verloedering in de buurt in beeld te krijgen, is er een score samengesteld aan de hand van onderwerpen die verloedering meten. Deze schaalscore is samengesteld uit de onderwerpen:

- hondenpoep op straat
- rommel op straat
- bekladding van muren en/of gebouwen
- vernieling van telefooncellen en bushokjes

De inwoners van 's-Hertogenbosch ervaren steeds minder verloedering in hun buurt. De schaalscore bedraagt nu 3,8. Ten opzichte van 2008 ervaren minder bewoners vaak hondenpoep op straat, rommel op straat, bekladding van muren en/of gebouwen en vernieling van telefooncellen en bushokjes. Volgens de IVP-doelstelling moet de schaalscore voor fysieke verloedering in 2015 maximaal 3,6 bedragen.

In alle wijken en aandachtsgebieden is de fysieke verloedering sinds 2008 (iets) afgenomen. Inwoners van de aandachtsgebieden de Hambaken en de Kruiskamp ervaren de meeste fysieke verloedering.

Afbeelding 11: Schaalscore fysieke verloedering (samengesteld cijfer: 0=laag, 10=hoog)

Streefwaarde 2015: max. 3,6 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
 Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

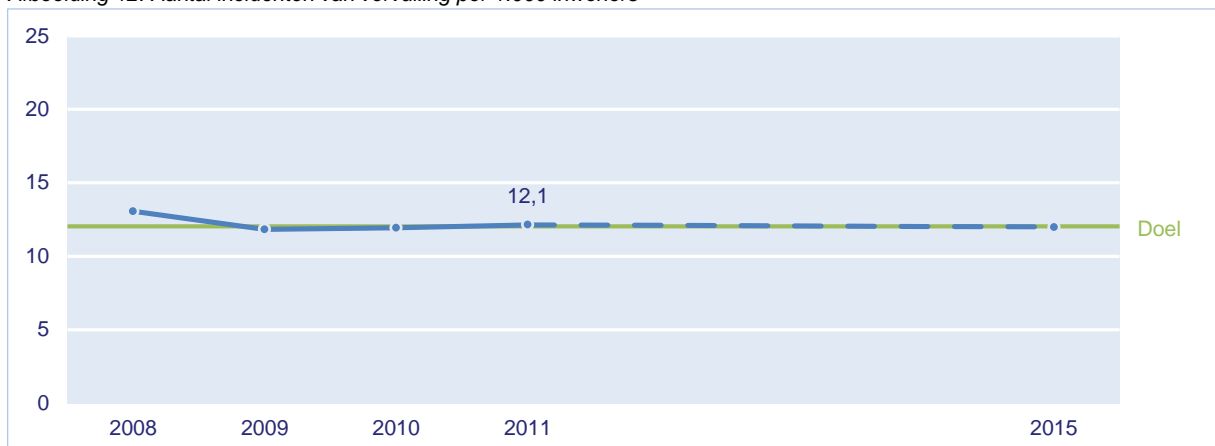
Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 12 incidenten van vervuiling per 1.000 inwoners.

Bij het Meldpunt Openbare Ruimte van de gemeente 's-Hertogenbosch kunnen bewoners melding maken van alle zaken die te maken hebben met de leefbaarheid op straat en in de buurt. Zo kan men melding doen van bijvoorbeeld zwerfvuil, illegale stort en kapotte straatverlichting.

Het aandeel incidenten van vervuiling is de afgelopen twee jaar ongeveer hetzelfde gebleven met 12 incidenten van vervuiling per 1.000 inwoners. Hiermee wordt de IVP-doelstelling gehaald. Het aandeel incidenten van vervuiling is het grootst in de Binnenstad.

Om de vervuilingen en illegale stort een halt toe te roepen, zijn de tarieven van de milieustations per 1 januari 2009 verlaagd. Sindsdien is het aantal incidenten van vervuiling en illegale stort afgenomen. Het aantal incidenten van illegale stort is tussen 2008 en 2011 afgenomen van 48 naar 32 incidenten per 1.000 inwoners. Ook bewoners ervaren minder vervuiling. Tussen 2008 en 2011 is het aandeel inwoners dat aangeeft dat rommel op straat vaak voorkomt afgenomen van 34 naar 23 procent.

Afbeelding 12: Aantal incidenten van vervuiling per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 12 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
 Bron: Meldpunt Openbare Ruimte en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

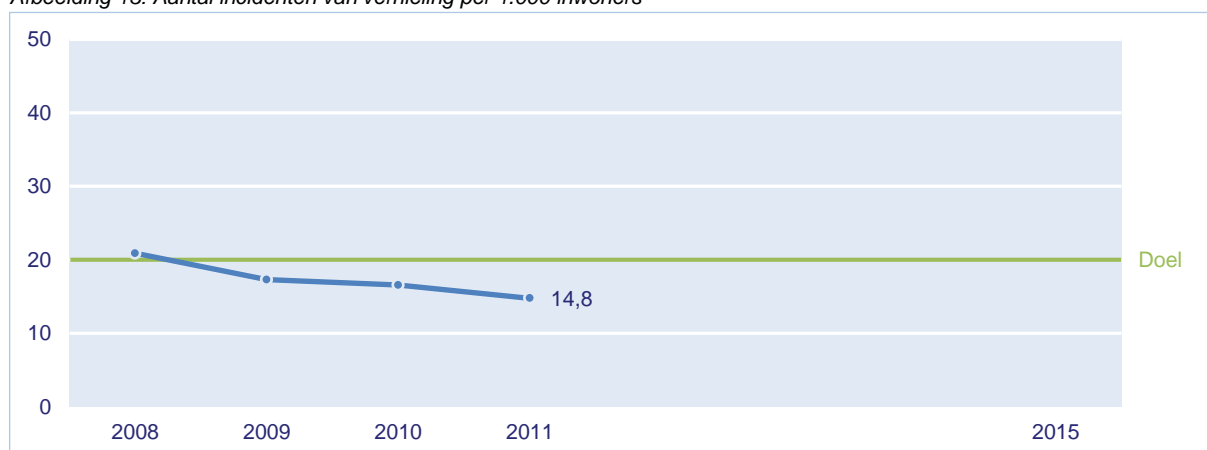
Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 20 incidenten van vernieling per 1.000 inwoners.

In 2011 waren er 15 incidenten van vernieling per 1.000 inwoners. Het aandeel vernielingen neemt al jarenlang af. Volgens de IVP-doelstelling zijn er in 2015 maximaal 20 incidenten van vernieling per 1.000 inwoners. Aan de IVP-doelstelling is nu al voldaan.

In bijna alle wijken en aandachtsgebieden is sinds 2008 het aandeel vernielingen afgenomen. Het afgelopen jaar hebben vooral de wijken Maaspoort en Muntel/Vliert en het aandachtsgebied de Hambaken vooruitgang geboekt.

De gemeente heeft het aandeel vernielingen teruggebracht door het gebruik van 'hufferproof' materiaal.

Afbeelding 13: Aantal incidenten van vernieling per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 20 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

3.3 Onveiligheidsgevoelens

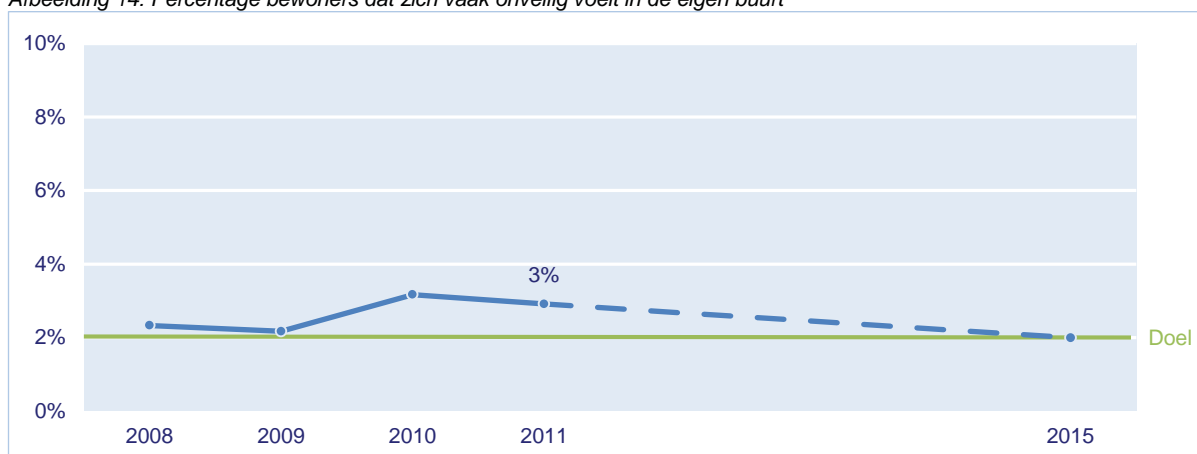

Doelstelling IVP: In 2015 voelt maximaal 2 procent van de inwoners zich vaak onveilig in de eigen buurt.

Aan de inwoners van 's-Hertogenbosch is gevraagd naar gevoelens van onveiligheid. Drie procent van de inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Dit aandeel is al jaren stabiel. Om de IVP-doelstelling te halen dient dit aandeel af te nemen tot maximaal 2 procent.

In de wijk West en het in deze wijk gelegen aandachtsgebied de Kruiskamp voelen relatief veel mensen zich vaak onveilig; respectievelijk 6 procent en 7 procent van de inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Opvallend is de afname van de onveiligheidsgevoelens het afgelopen jaar in het aandachtsgebied de Hambaken. Tussen 2010 en 2011 is het aandeel inwoners dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt afgenomen van 16 procent naar 5 procent.

Afbeelding 14: Percentage bewoners dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 2% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

Uit landelijk onderzoek blijkt dat 3 procent van de inwoners van Nederland zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt⁵ (zie §2.5). Onveiligheidsgevoelens hangen matig samen met de feitelijke hoeveelheid criminaliteit en overlast. Hierbij worden demografische en sociaal-economische kenmerken van belang geacht. Burgers pikken allerlei signalen op uit hun omgeving van vermeende (on)veiligheid, bijvoorbeeld zwerfafval of het aandeel niet-westerse allochtonen in de buurt. Ook voelen sommige groepen, zoals vrouwen en niet-westerse allochtonen, zich kwetsbaarder dan andere groepen. Door deze signalen en persoonskenmerken kunnen veiligheidsgevoelens te pessimistisch of te rooskleurig bij de feitelijke veiligheidssituatie afsteken⁶.

3.4 Huiselijk geweld

Doelstelling IVP: In 2015 wordt maximaal 8 procent van de inwoners geconfronteerd met huiselijk geweld.

In 2010 is aan de inwoners van 's-Hertogenbosch gevraagd of zij de afgelopen twee jaar zijn geconfronteerd met en/of slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld of kindermishandeling^{7/8}. Dit kan betekenen dat zijzelf slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld, of dat zij zijn geconfronteerd met huiselijk geweld van iemand anders in de directe omgeving. Zoals van andere gezinsleden, familieleden, burens of kennissen. Negen procent van de inwoners geeft aan te zijn geconfronteerd met huiselijk geweld. Volgens de IVP-doelstelling wordt maximaal 8 procent van de Bosschenaren geconfronteerd met huiselijk geweld.

Van de mensen die geconfronteerd zijn met huiselijk geweld, heeft zestig procent dit ook gemeld bij een instantie, zoals de politie, steunpunt Huiselijk Geweld of Bureau Jeugdzorg. Eén procent van de bevolking geeft aan zelf slachtoffer te zijn van huiselijk geweld.

⁵ Bron: Integrale Veiligheidsmonitor 2011.

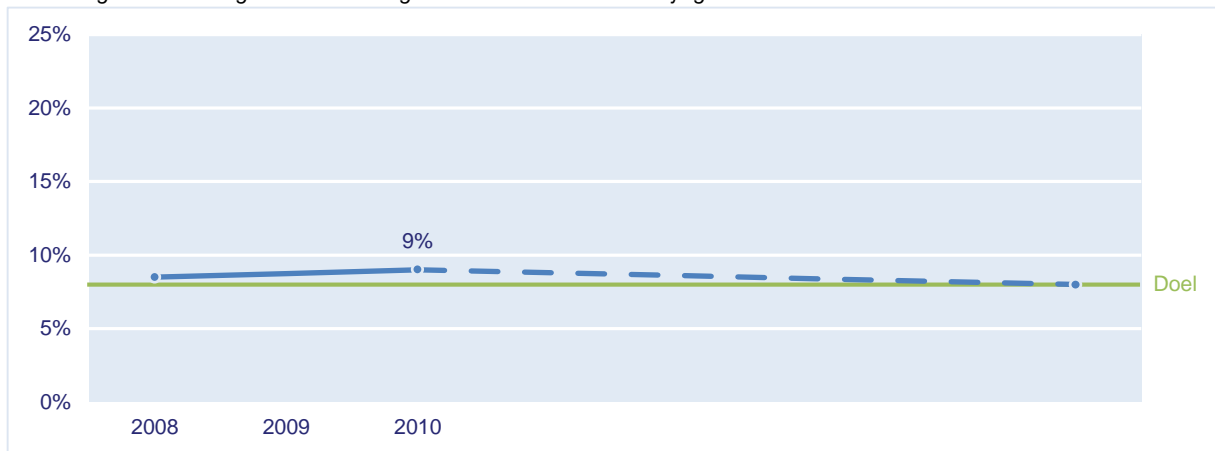
⁶ Bron: Jaarrapport Integratie 2011, Integrale Veiligheidsmonitor 2010.

⁷ De meest recente resultaten zijn van 2010.

⁸ We spreken nu verder over huiselijk geweld. Dit kan echter ook kindermishandeling inhouden.

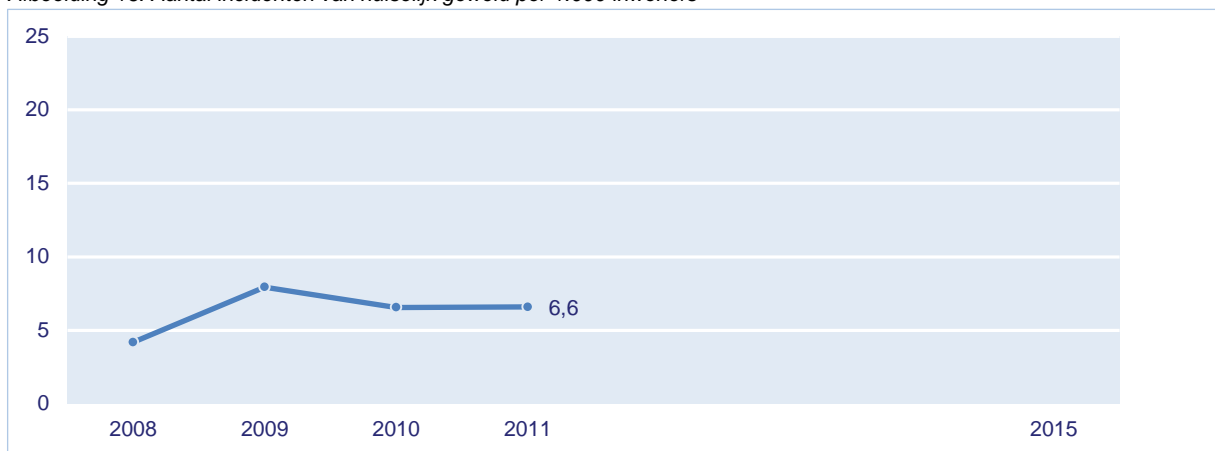
Afbeelding 15: Percentage bewoners dat geconfronteerd is met huiselijk geweld

Streefwaarde 2015: max. 8% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: L&V

Jaarlijks zijn er ongeveer zeven incidenten van huiselijk geweld per 1.000 inwoners. Dit is ongeveer hetzelfde als vorig jaar. Het aandeel incidenten van huiselijk geweld is relatief hoog in de wijken Noord en Graafsepoort en de aandachtsgebieden Hambaken en Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad. In deze wijken/buurtten ligt het aandeel incidenten van huiselijk geweld op meer dan 10 incidenten per 1.000 inwoners.

Afbeelding 16: Aantal incidenten van huiselijk geweld per 1.000 inwoners

Bron: Gids-Kubus Politie (gesommeerd door alle politie categorieën) en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Huiselijk geweld is en blijft een belangrijk speerpunt. In april 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod ingevoerd. Het huisverbod geeft de burgemeester op aangeven van de politie, een instrument in handen om de dader voor een periode van minimaal 10 dagen de toegang tot de woning te ontzeggen. Het doel is om die periode te gebruiken om hulpverlening voor de dader en het slachtoffer op gang te brengen. Gekoppeld aan het huisverbod is de inzet van het interventieteam huiselijk geweld. Dit team zorgt binnen 48 uur voor hulpverlening. Afgelopen jaar werden er 73 huisverboden door de burgemeester opgelegd.

3.5 Geweld op straat

✓ **Doelstelling IVP:** In 2015 zijn er maximaal 15 incidenten van geweld per 1.000 inwoners.

Het aandeel incidenten van geweld is de afgelopen twee jaar afgenomen, van 16 naar 13 incidenten per 1.000 inwoners. Dit betekent een afname van 17 procent. Hiermee wordt nu al aan de IVP-doelstelling van 2015 voldaan.

Het aandeel geweldsincidenten is het hoogst in de Binnenstad. Dit heeft alles te maken met de concentratie mensen, vooral tijdens de uitgaansuren waarbij in veel gevallen alcohol en/of drugs in het spel is. In 2009 hebben politie, OM, gemeente en Koninklijke Horeca Nederland afdelingen 's-Hertogenbosch en Rosmalen afspraken gemaakt over de verbetering van de veiligheid tijdens het uitgaan. Deze afspraken hebben onder andere betrekking op het gebruik van veiligheidsglas, het weekendarrangement en de collectieve horeca ontzegging. De afspraken zijn bekrachtigd in het convenant Veilig Uitgaan (zie §4.3).

Het aandeel incidenten van geweld is verder relatief hoog in het aandachtsgebied de Hambaken.

Afbeelding 17: Aantal incidenten van geweld per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 15 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)

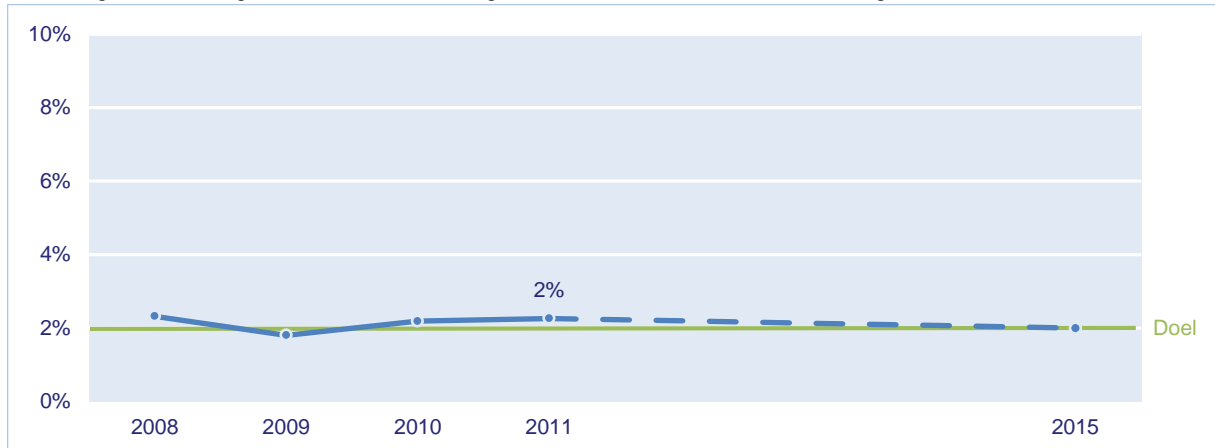
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

✓ **Doelstelling IVP:** In 2015 vindt maximaal 2 procent van de inwoners dat geweld vaak voorkomt in de eigen buurt.

Al een aantal jaar vindt ongeveer 2 procent van de inwoners dat geweldsdelicten vaak voorkomen in hun buurt. Hiermee is nu al aan de IVP-doelstelling voldaan.

In de wijk Noord en het in deze wijk gelegen aandachtsgebied de Hambaken vinden relatief veel mensen dat geweldsincidenten vaak voorkomen bij hen in de buurt. Hier vindt respectievelijk 6 procent en 14 procent van de inwoners dit.

Afbeelding 18: Percentage bewoners dat vindt dat geweldsdelicten vaak voorkomen in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 2% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

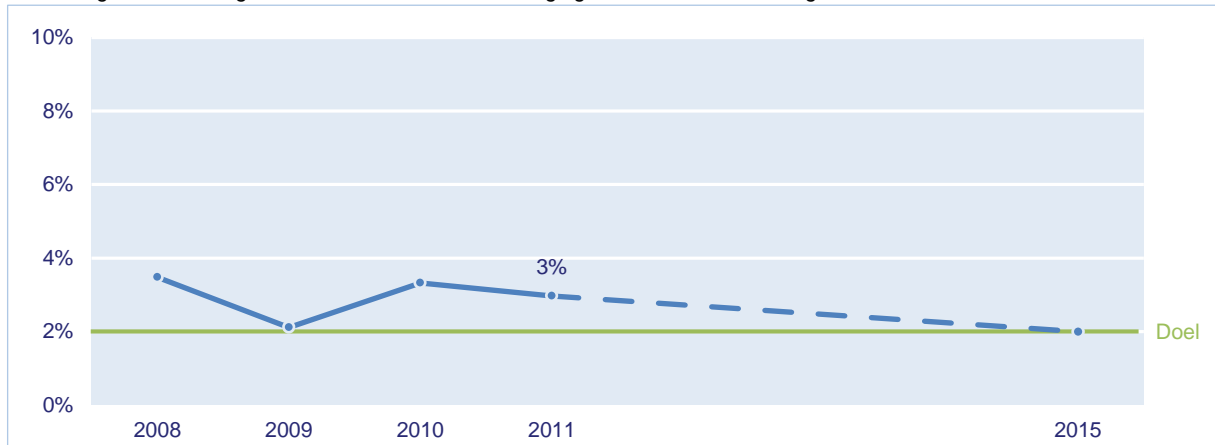

Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 2 procent van de inwoners dat bedreiging vaak voorkomt in de eigen buurt.

Ongeveer 3 procent van de inwoners vindt dat bedreiging vaak voorkomt bij hen in de buurt. Dit is al een aantal jaar ongeveer hetzelfde. Het aandeel dient echter af te nemen tot maximaal 2 procent in 2015 om de IVP-doelstelling te halen.

In het aandachtsgebied de Hambaken geven veruit de meeste mensen aan dat bedreiging bij hen in de buurt vaak voorkomt; maar liefst 16 procent van de inwoners geeft dit aan.

Afbeelding 19: Percentage bewoners dat vindt dat bedreiging vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 2% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

3.6 Woninginbraak

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 12 incidenten van woninginbraak per 1.000 adressen.

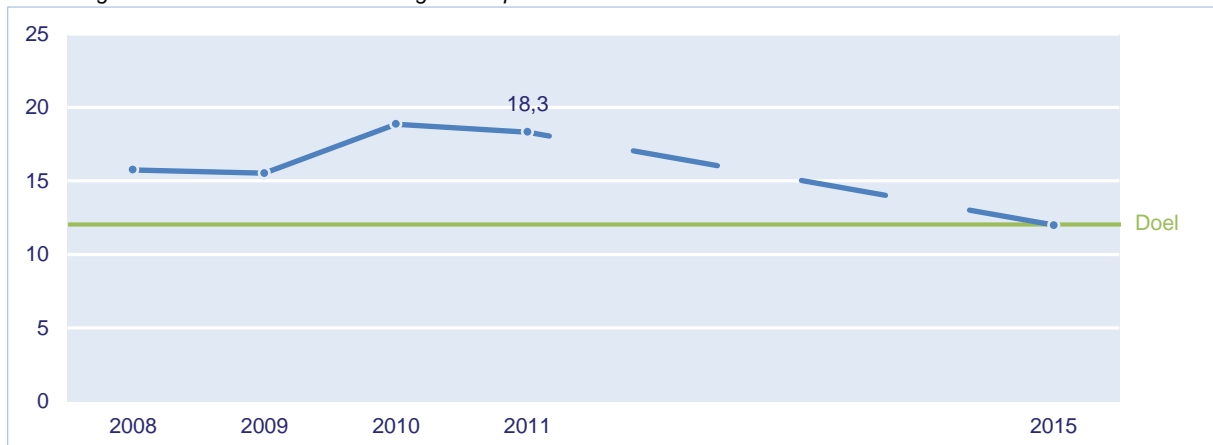
Tussen 2005 en 2009 nam het aandeel woninginbraken geleidelijk af. Maar in 2010 was er ineens een stijging van de woninginbraken. Toen steeg het aandeel woninginbraken in één jaar tijd met 22 procent. In 2011 is het aandeel woninginbraken weer iets afgenomen van 19 naar 18 incidenten per 1.000 adressen (-3%). Om de IVP-doelstelling te halen dient het aandeel woninginbraken af te nemen naar 12 incidenten per 1.000 adressen in 2015.

Het afgelopen jaar is het aandeel woninginbraken sterk gestegen in de wijken Zuidoost, Empel en West en het aandachtsgebied de Kruiskamp. In deze wijken steeg het aandeel woninginbraken met tenminste veertig procent. Daarentegen zien we in de wijken Noord en Maaspoort en het aandachtsgebied de Hambaken een sterke afname van de woninginbraken. In deze wijken daalde het aandeel woninginbraken met ongeveer veertig procent.

Om het aantal woninginbraken in de stad terug te dringen, hebben politie en gemeente zich het afgelopen jaren sterk ingezet. De politie heeft onder de vlag van het project 'Samen tegen inbrekers', verschillende instrumenten ingezet. Hiervoor zijn uitgebreide controles gehouden om enerzijds voertuigen te controleren en anderzijds bewoners te wijzen op de risico's. De gemeente heeft onverkort invulling gegeven aan haar preventieve taak op het gebied van woninginbraken. De aanpak 'Geef inbrekers geen kans' is ook in 2011 weer uitgevoerd. Huiseigenaren en huurders kunnen zich aanmelden voor een gratis en vrijblijvend preventieadvies bij hen thuis. Vanaf 1 juni 2012 kan men gebruik maken van een nieuwe subsidieregeling. Men kan maximaal € 100 van het geïnvesteerde bedrag terug krijgen.

Het project 'Geef inbrekers geen kans' blijkt succesvol. Na een pilot van één jaar in twaalf buurten waar relatief veel werd ingebroken, is in zeven buurten het aantal woninginbraken afgenomen.

Afbeelding 20: Aantal incidenten van woninginbraak per 1.000 adressen

Streefwaarde 2015: max. 12 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

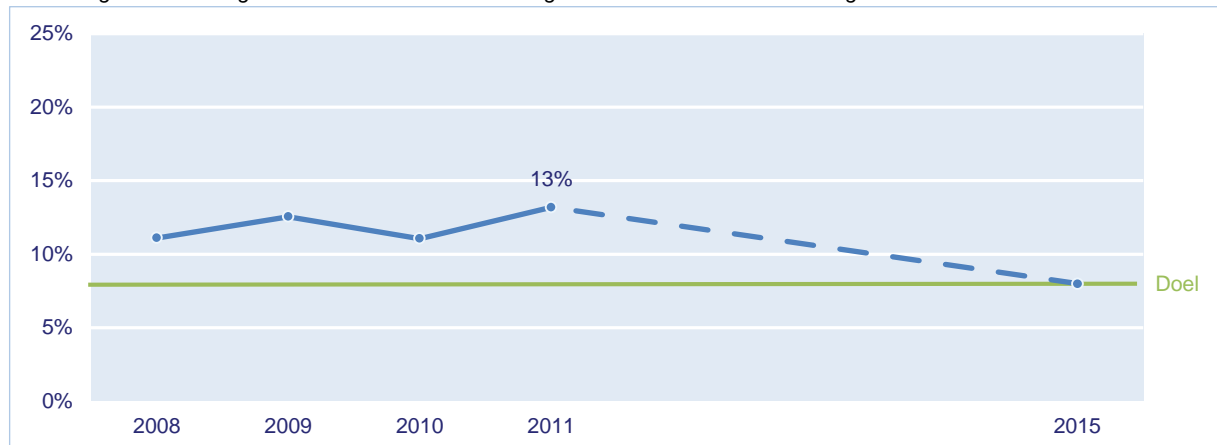

Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 8 procent van de inwoners dat woninginbraak vaak voorkomt in de eigen buurt.

Ongeveer 13 procent van de inwoners van 's-Hertogenbosch vindt dat woninginbraak vaak voorkomt bij hen in de buurt. Volgens de IVP-doelstelling dient dit aandeel af te nemen tot 8 procent in 2015.

In de aandachtsgebieden de Hambaken en de Kruiskamp is het percentage inwoners dat aangeeft dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt het grootst. In deze buurten geeft ongeveer dertig procent van de inwoners dit aan.

Afbeelding 21: Percentage bewoners dat vindt dat woninginbraak vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 8% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

3.7 Voertuigcriminaliteit

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 7 incidenten van fietsendiefstal per 1.000 inwoners.

Het aandeel fietsendiefstallen neemt sinds 2009 af; tussen 2009 en 2011 nam het aantal fietsendiefstallen af van 15 naar 11 incidenten per 1.000 inwoners. Om de IVP-doelstelling te halen, dient het aandeel fietsendiefstallen af te nemen tot maximaal 7 fietsendiefstallen per 1.000 inwoners in 2015.

Het aandeel fietsendiefstallen is het hoogst in de Binnenstad. De verklaring hiervoor ligt in het aantal gestalde fietsen in het centrumgebied en rondom het treinstation. Wel is het aandeel fietsendiefstallen in de Binnenstad tussen 2009 en 2011 fors afgenomen, van 90 naar 51 incidenten per 1.000 inwoners.

In april 2011 zijn er drie gratis bewaakte fietsstallingen geopend onder het voormalige postkantoor in de Kerkstraat, en in de parkeergarages in de Wolvenhoek en het Burgemeester Loeffplein. Verder is in 2011 een project gestart waarbij medewerkers van de Weener Groep controleren op gestolen fietsen. Deze zogenaamde preventieteams, herkenbaar aan een reflecterend geel vest, houden toezicht op plaatsen waar vaak fietsen gestolen worden. Zij scannen fietsen en controleren of ze gestolen zijn. De eigenaar van de fiets wordt vervolgens ingelicht en kan zijn fiets ophalen in het fietsdepot. In het fietsdepot kunnen mensen hun gestolen of verwijderde (fout gestalde) fiets ophalen.

Afbeelding 22: Aantal incidenten van fietsendiefstal per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 7 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

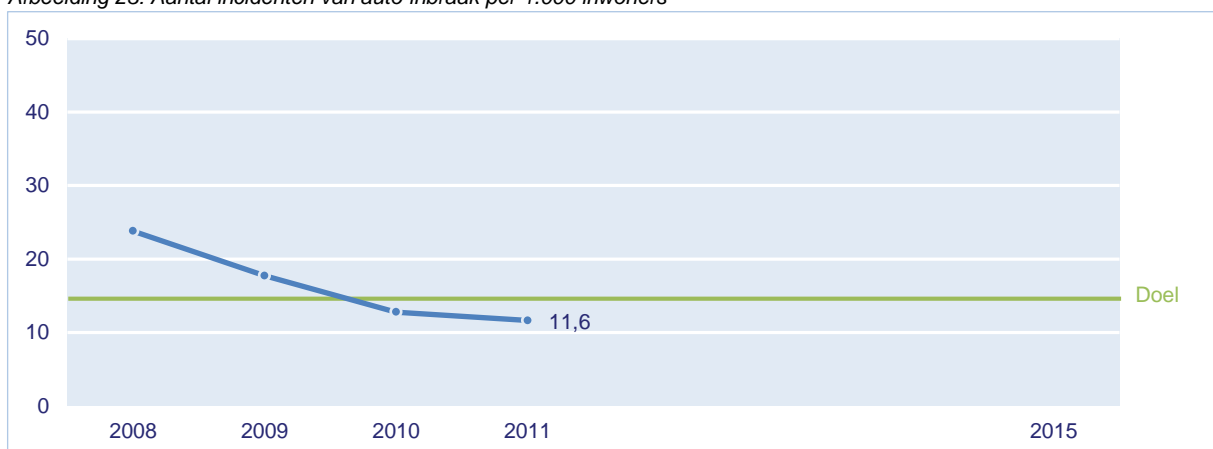
Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 15 incidenten van auto-inbraak per 1.000 inwoners.

Het aandeel auto-inbraken is sinds 2008 afgenomen van 24 naar 12 incidenten per 1.000 inwoners in 2011. Dit betekent een afname van 51 procent. Hiermee wordt nu al voldaan aan de IVP-doelstelling van 2015.

De afname van het aantal auto-inbraken is het grootst in de Binnenstad, Zuidoost, Graafsepoort en Muntel/Vliert. In deze wijken is het aandeel auto-inbraken in drie jaar tijd met meer dan 25 incidenten per 1.000 inwoners afgenomen. Het aandeel auto-inbraken is momenteel het hoogst in de Binnenstad.

Dat het aandeel auto-inbraken de afgelopen drie jaar is gehalveerd, is te danken aan de inzet van de politie en gemeente. Er is onder andere toezicht geplaatst op hotspots en gezorgd voor goede verlichting op plaatsen waar veel auto's werden opengebroken. Ook de inzet van de lokauto door de politie heeft zijn vruchten afgeworpen. De lokauto werd vorig jaar 172 keer ingezet door de politie. Er werd vier maal in een lokauto ingebroken. In de Hambaken vonden aanhoudingen plaats nadat in een lokauto was ingebroken. In totaal zijn er vijf aanhoudingen verricht.

Afbeelding 23: Aantal incidenten van auto-inbraak per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 15 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

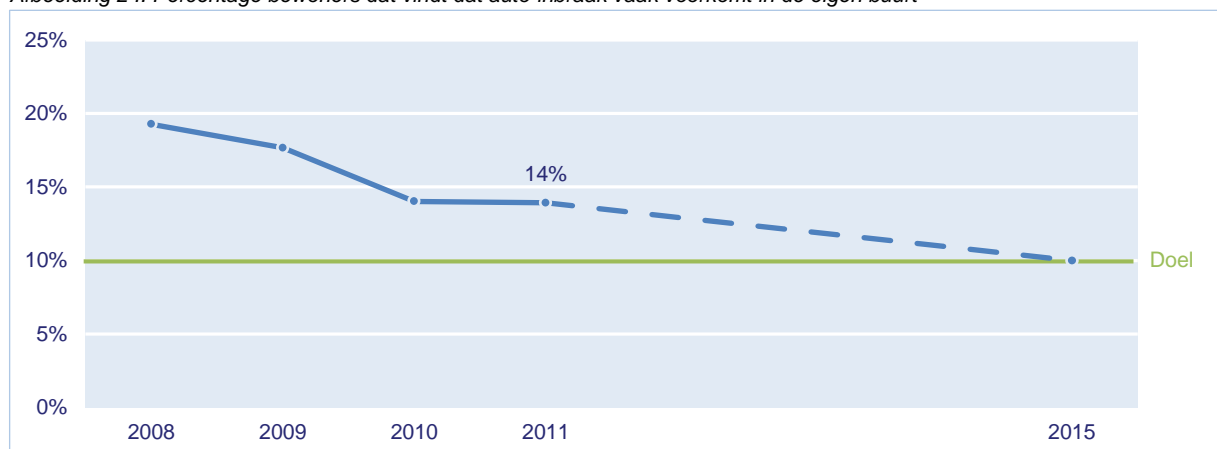

Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 10 procent van de inwoners dat auto-inbraak vaak voorkomt in de eigen buurt.

Dat het aandeel auto-inbraken de laatste jaren is afgenomen, komt ook terug in de cijfers over de beleving door bewoners; 14 procent van de inwoners vindt dat bij hen in de buurt auto-inbraak vaak voorkomt. In 2008 was dit nog 19 procent. Om de IVP-doelstelling te halen dient dit aandeel verder af te nemen tot maximaal 10 procent in 2015.

Inwoners van de wijken Muntel/Vliert en West en van de aandachtsgebieden de Hambaken en de Kruiskamp geven het vaakst aan dat auto-inbraak in hun buurt vaak voorkomt. In Rosmalen is het aandeel inwoners dat dit aangeeft het laagst.

Abbeelding 24: Percentage bewoners dat vindt dat auto-inbraak vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 10% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

3.8 Overige veel voorkomende criminaliteit

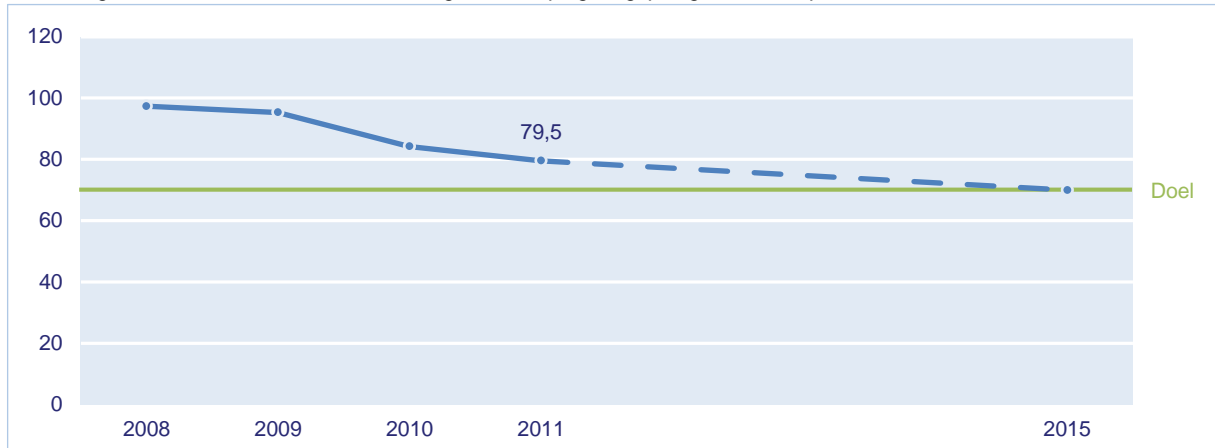

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 70 incidenten van veelvuldig door veelplegers gepleegde delicten per 1.000 inwoners.

Met veelvuldig gepleegde delicten worden de delicten bedoeld die worden gepleegd door veelplegers. Veelplegers maken zich in het bijzonder schuldig aan vermogensdelicten. In 2008 waren er in totaal 97 incidenten per 1.000 inwoners bekend, die vaak aan veelplegers worden toegeschreven. In 2011 is dit gedaald tot 80 incidenten per 1.000 inwoners⁹. Dit betekent een afname van 18 procent.

⁹ Bij veelplegerdelicten worden de misdrijven geteld die volgens de politie veelvuldig door veelplegers gepleegd worden. De cijfers zijn door verschillen in definitie, de overgang van BPS naar BVH en een andere manier van tellen niet meer vergelijkbaar met cijfers die in het verleden zijn gepresenteerd. Nu worden alle misdrijven in de registratie geteld bij het bepalen van het aantal incidenten van veelvuldig door veelplegers gepleegde delicten. Voorheen werden alleen de hoofdincidenten geteld. Door de veranderde wijze van tellen valt het aantal incidenten nu (met terugwerkende kracht) hoger uit. Wel blijft dezelfde (positieve) trend bestaan. Volgens de oude indeling waren er in 2008 81,4 incidenten per 1.000 inwoners; volgens de nieuwe indeling waren er in 2008 97,3 incidenten per 1.000 inwoners. De politie werkt zelf niet meer met de term 'veelplegerdelicten'.

Afbeelding 25: Aantal incidenten van veelvuldig door veelplegers gepleegde delicten per 1.000 inwoners

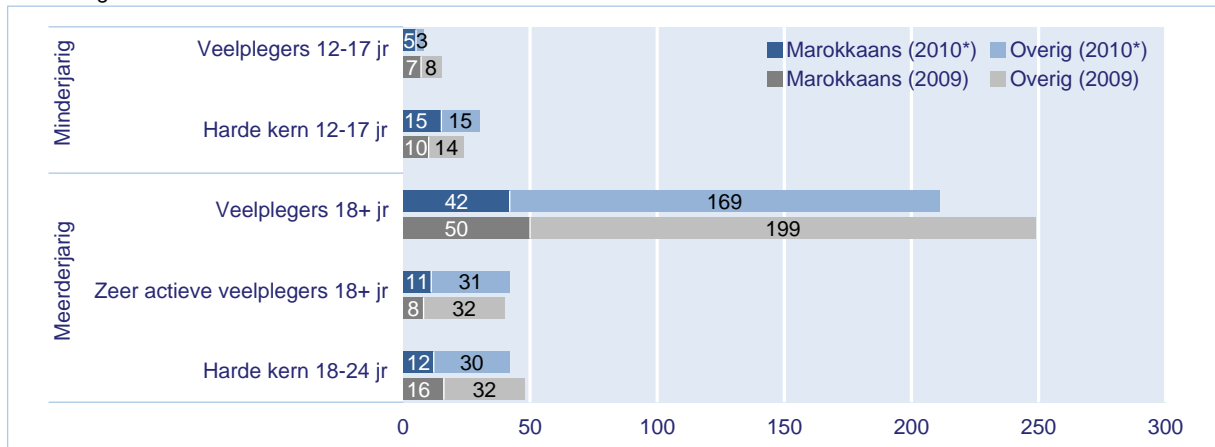
Streefwaarde 2015: max. 70 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

De meest recente cijfers van veelplegers van het KLPD hebben betrekking op 2010¹⁰. Veelplegers houden zich voornamelijk bezig met het plegen van vermogensdelicten en zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de misdrijven. Harde kern jongeren zijn veelplegers in de leeftijd 12-24 jaar met relatief zware delicten op hun naam.

Het aantal *minderjarige* veelplegers is tussen 2009 en 2010 afgenomen (-47%). In 2010 waren er 8 minderjarige veelplegers. Het aandeel Marokkaanse Nederlanders is erg hoog; 63 procent van de minderjarige veelplegers is van Marokkaanse afkomst. Ook het aantal *meerderjarige* veelplegers is tussen 2009 en 2010 afgenomen (-15%). In 2010 waren er 211 meerderjarige veelplegers, waarvan 42 zeer actieve veelplegers. In de groep meerderjarige veelplegers is het aandeel Marokkaanse Nederlanders lager; 20 procent van de meerderjarige veelplegers is van Marokkaanse afkomst.

In 2010 behoren 72 jongeren tot de harde kern jongeren; 30 harde kern jongeren zijn minderjarig. Ook hier is het aandeel Marokkaanse Nederlanders hoog; 38 procent van de harde kern jongeren is van Marokkaanse afkomst. Onder de minderjarige harde kern jongeren is dit aandeel hoger, namelijk 50 procent.

Afbeelding 26: Aantal verdachten recidive 2009-2010

*Cijfers 2010 zijn voorlopige cijfers
Bron: KLPD Dienst IPOL (HKS registratie) juni 2011

¹⁰Het KLPD heeft nog geen recentere cijfers aan gemeenten beschikbaar gesteld.

3.9 Drugs- en alcoholoverlast

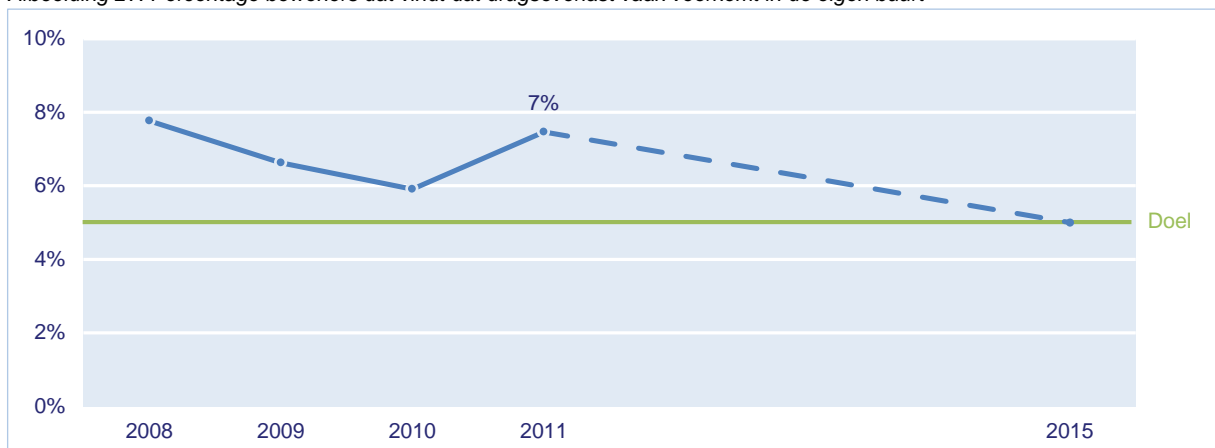

Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 5 procent van de inwoners dat drugsoverlast vaak voorkomt in de eigen buurt.

Ongeveer 7 procent van de inwoners van 's-Hertogenbosch vindt dat drugsoverlast vaak voorkomt in de eigen buurt. Om aan de IVP-doelstelling te voldoen dient het percentage af te nemen naar maximaal 5 procent in 2015.

In de aandachtsgebieden de Hambaken en Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad wordt de meeste drugsoverlast ervaren. In deze aandachtsgebieden vindt bijna een kwart van de inwoners dat drugsoverlast vaak voorkomt bij hen in de buurt. Ook in de politiecijfers zien we dat in deze twee aandachtsgebieden het aandeel incidenten van drugsoverlast het hoogst is (3 incidenten per 1.000 inwoners). Gemiddeld is er 1 incident van drugsoverlast per 1.000 inwoners in 's-Hertogenbosch. Het aandeel incidenten van drugshandel in de gemeente bedraagt 2 incidenten per 1.000 inwoners.

Afbeelding 27: Percentage bewoners dat vindt dat drugsoverlast vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 5% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

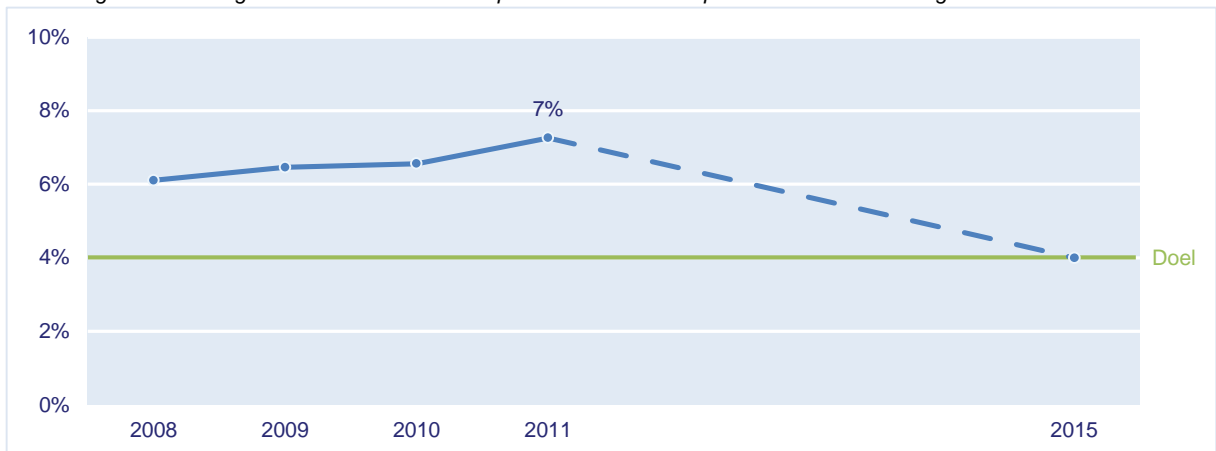

Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 4 procent van de inwoners dat openbare dronkenschap vaak voorkomt in de eigen buurt.

Zeven procent van de inwoners van 's-Hertogenbosch geeft aan dat openbare dronkenschap vaak voorkomt in de eigen buurt. Er worden geen noemenswaardige verschillen gevonden over de tijd. Om de IVP-doelstelling in 2015 te halen, dient het percentage af te nemen tot maximaal vier procent.

In de Binnenstad vindt een derde van de inwoners dat er vaak dronken mensen op straat zijn. Dat de Binnenstad hoog scoort is niet opvallend gelet op de uitgaansfunctie van de Binnenstad. Wel is opvallend dat veel inwoners van de Muntel/Vliert aangeven dat er vaak dronken mensen zijn op straat. Dit aandeel is in één jaar tijd toegenomen van 12 naar 22 procent.

Afbeelding 28: Percentage bewoners dat vindt dat openbare dronkenschap vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 4% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

4. Bedrijvigheid en veiligheid

Bij het veiligheidsthema 'bedrijvigheid en veiligheid' gaat het onder andere om de sociale veiligheid rond winkelcentra, bedrijven, uitgaansgelegenheden en grootschalige evenementen. Maatregelen in dit veld hebben vaak een gemengd publiek-privaat karakter.

4.1 Winkelcentra

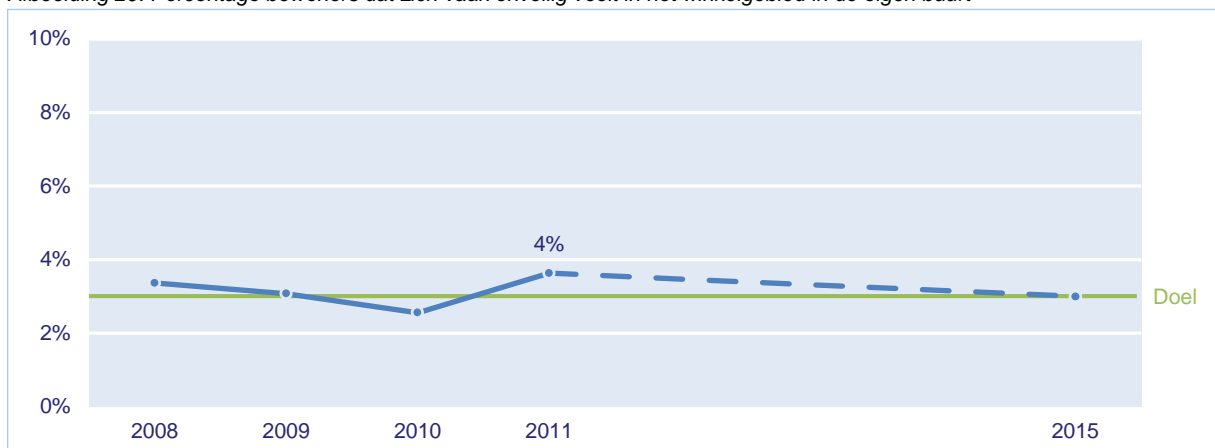

Doelstelling IVP: In 2015 voelt maximaal 3 procent van de bevolking zich vaak onveilig in het winkelgebied in de eigen buurt.

In 's-Hertogenbosch voelt 4 procent van de inwoners zich vaak onveilig in het winkelgebied in de eigen buurt. Er zijn geen noemenswaardige veranderingen over de tijd. Om de IVP-doelstelling te halen dient dit aandeel af te nemen tot maximaal 3 procent in 2015.

In West zijn meer mensen zich onveilig gaan voelen in het winkelgebied in de eigen buurt. In 2011 was dit 10 procent. Een jaar eerder was dit nog 3 procent. In het aandachtsgebied de Hambaken is men zich juist veiliger gaan voelen in de winkelcentra in de buurt. Tussen 2010 en 2011 is het aandeel inwoners dat zich hier vaak onveilig voelt afgenomen van 12 procent naar 4 procent.

Abbeelding 29: Percentage bewoners dat zich vaak onveilig voelt in het winkelgebied in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 3% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

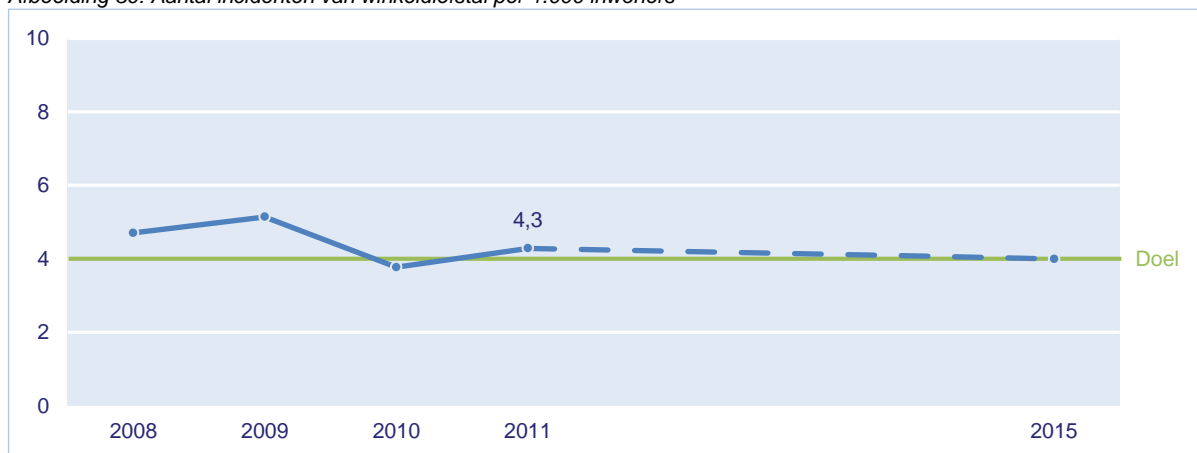

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 4 incidenten van winkeldiefstal per 1.000 inwoners.

Het aantal incidenten van winkeldiefstal is het afgelopen jaar toegenomen van 529 naar 606 incidenten per jaar. Dit betekent een toename van 15 procent. Ruim de helft van de winkeldiefstallen vindt plaats in de Binnenstad.

Er zijn de afgelopen jaren diverse maatregelen ingezet om het aantal winkeldiefstallen terug te dringen. Zo is de 'Collectieve Winkel Ontzegging' ingevoerd om personen te kunnen weren die strafbare feiten hebben gepleegd of zich niet houden aan de huisregels. In februari 2011 is een civiele schadevergoeding ingevoerd, om de kosten te achterhalen op de dader. Elke betrapte dief dient een extra boete van € 151 te betalen aan de winkelier. Naast deze landelijke maatregelen is in 's-Hertogenbosch via een Algemene Plaatselijke Verordening (APV) de zogenaamde rooftas verboden. Een rooftas is een geprepareerde tas die is bekleed met folie. Hiermee kan men spullen met een beveiligingslabel langs detectiepoortjes krijgen zonder dat het alarm afgaat. Volgens de politie komt het wekelijks voor dat in de Binnenstad een winkeldief wordt betrap met een rooftas.

Afbeelding 30: Aantal incidenten van winkeldiefstal per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 4 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Sinds mei 2009 heeft 's-Hertogenbosch het 'Keurmerk Veilig Ondernemen Binnenstad'. Ook winkelcentrum Helftheuvel kent dit keurmerk. In het kader van het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) hebben de politie, brandweer, gemeente en ondernemersverenigingen Hartje 's-Hertogenbosch en Helftheuvel afspraken gemaakt om de veiligheid te verbeteren voor zowel ondernemers, personeel als bezoekers. In 2011 is het KVO geëvalueerd¹¹. De belangrijkste conclusies zijn:

De onveiligheidsgevoelens onder ondernemers zijn tussen 2008 en 2011 behoorlijk afgenomen. Zowel in het bedrijf als in de openbare ruimte voelen ondernemers zich veiliger. Het aantal ondernemers dat zich wel eens onveilig voelt in het eigen bedrijf is met 40 procent afgenomen. Het aantal ondernemers dat zich wel eens onveilig voelt in de directe omgeving van het bedrijf daalde met 62 procent.

Het aantal winkeldiefstallen in het centrum van 's-Hertogenbosch is tussen 2008 en 2010 afgenomen. Dit blijkt zowel uit de politiecijfers als uit de beoordeling van ondernemers. Het aantal incidenten van winkeldiefstal is tussen 2008 en 2010 met 27 procent afgenomen. Het aantal ondernemers dat aangeeft slachtoffer te zijn van diefstal van koopwaar of geld is zelfs met 75 procent afgenomen. Opvallend is dat ondernemers nu vaker een (winkel)dief op heterdaad betrappen. Ook ondernemen zij nu vaker actie na het op heterdaad betrappen van een (winkel)dief. 41 procent van de ondernemers heeft de dief vastgehouden en overgedragen aan de politie. In 2008 deed slechts 15 procent van de ondernemers dit.

Inmiddels hebben ondernemingsvereniging Hartje 's-Hertogenbosch, politie, brandweer en de gemeente samen besloten het project te beëindigen. Zij zijn tot de conclusie gekomen dat de veiligheidssituatie is verbeterd, het aantal winkeldiefstallen is afgenomen en een grotere deelname van winkeliers niet haalbaar is gebleken.

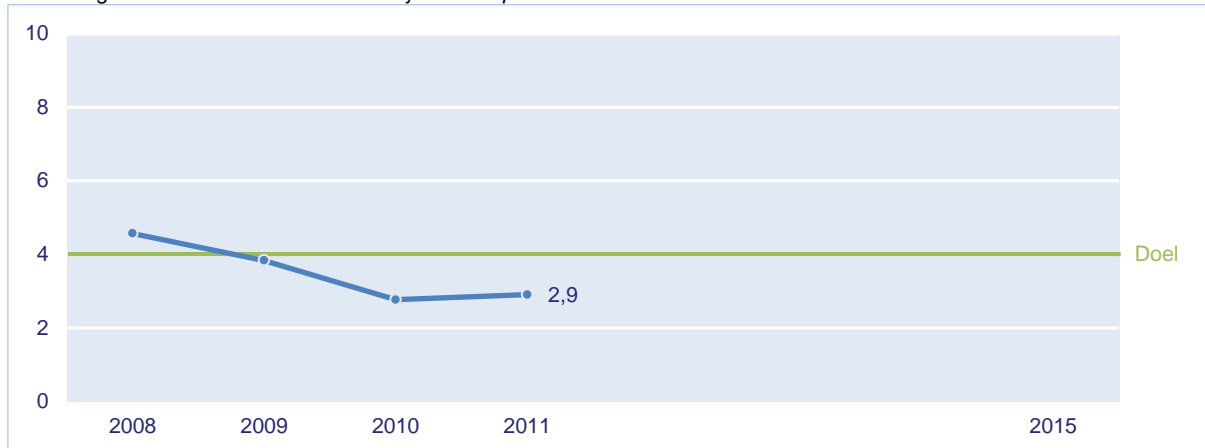
¹¹ Bron: Keurmerk Veilig Ondernemen Centrum 's-Hertogenbosch – 1 meting (O&S, juni 2011)

4.2 Bedrijventerreinen

✓ **Doelstelling IVP:** In 2015 zijn er maximaal 4 incidenten van bedrijfsdiefstal per 1.000 inwoners.

Het aandeel bedrijfsdiefstallen is voor het eerst sinds jaren weer licht toegenomen, van 388 naar 411 incidenten per jaar. Ondanks de stijging wordt er momenteel nog steeds voldaan aan de IVP-doelstelling. Het aantal bedrijfsdiefstallen is het hoogst in de Binnenstad.

Afbeelding 31: Aantal incidenten van bedrijfsdiefstal per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 4 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

In 2010 hebben ondernemers, politie en gemeente het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) behaald voor de bedrijventerreinen Rietvelden-De Vutter en Kruisstraat. Zowel in de Kruisstraat als in de Rietvelden-De Vutter is een werkgroep KVO actief bezig het verbeterplan uit te voeren, continu bij te stellen en te bewaken. Zo'n verbeterplan wordt opgesteld bij de certificering en het behalen van het Keurmerk. Periodiek vindt er in het kader van de gemaakte afspraken een schouw plaats. Het certificaat is twee jaar geldig. Inmiddels zijn op beide terreinen de werkgroepen in overleg met MKB-Nederland voor hercertificering. Voor bedrijventerrein De Herven is in het voorjaar van 2012 een KVO traject opgestart.

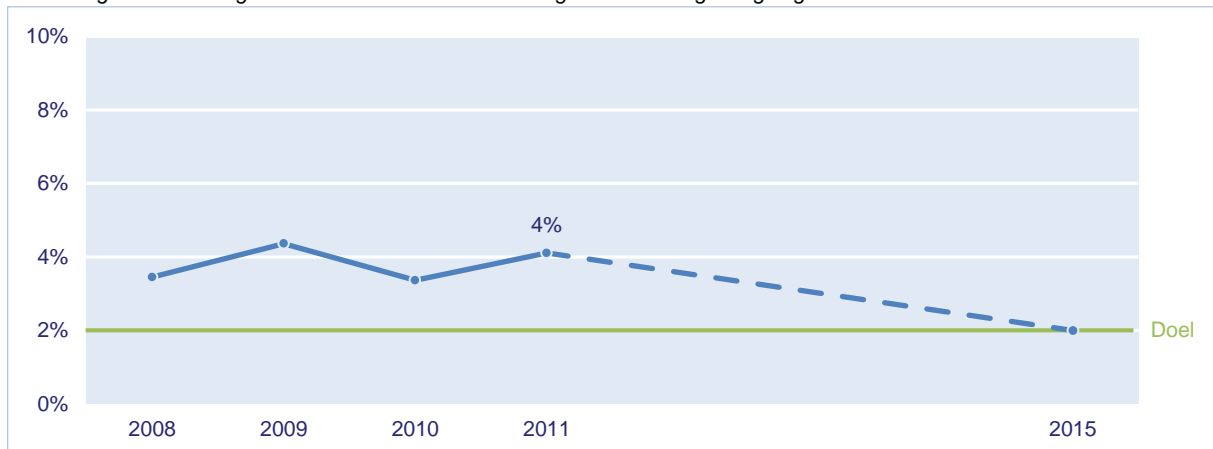
4.3 Uitgaan / horeca

✗ **Doelstelling IVP:** In 2015 voelt maximaal 2 procent van de inwoners zich vaak onveilig rond uitgaansgelegenheden.

Het aandeel bewoners dat zich vaak onveilig voelt rond uitgaansgelegenheden is sinds 2008 redelijk hetzelfde gebleven. Vier procent van de bevolking geeft dit aan. Om de IVP-doelstelling te halen dient dit percentage af te nemen tot maximaal twee procent in 2015. In de Binnenstad is het aandeel het hoogst; 8 procent van de Binnenstadbewoners voelt zich vaak onveilig rond uitgaansgelegenheden.

Juni 2009 is 's-Hertogenbosch gestart met het project Veilig Uitgaan. Om er voor te zorgen dat uitgaan in 's-Hertogenbosch veilig is en veilig blijft hebben partners gekozen voor samenwerking om problemen als geweld en overlast tijdens het uitgaan aan te pakken. Het project Veilig Uitgaan wordt vormgegeven door de 'Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan' (KVU). De KVU voorziet in de behoefte om door middel van een samenwerkingsstructuur te komen tot een gestructureerde aanpak. Koninklijke Horeca Nederland, politie, gemeente en Openbaar Ministerie hebben afspraken gemaakt die veilig uitgaan moeten waarborgen.

Afbeelding 32: Percentage bewoners dat zich vaak onveilig voelt rond uitgaansgelegenheden

Streefwaarde 2015: max. 2% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

In het najaar van 2011 is het project Veilig Uitgaan voor het eerst geëvalueerd¹². De belangrijkste conclusies zijn:

De veiligheidsbeleving van zowel het uitgaanspubliek, centrumbewoners en horecaondernemers in het centrum van 's-Hertogenbosch is tussen 2008 en 2011 verbeterd.

Sinds 2007 is het aantal geregistreerde geweldsincidenten tijdens de uitgaansavonden met ongeveer zeventig procent toegenomen. De politie geeft aan dat zij geweldsincidenten sinds 2009 vroegtijdig en daadkrachtig aanpakken. Dit voorkomt dat incidenten escaleren. De incidenten hebben daardoor een kleinere impact en dit heeft invloed op de beleving van geweldsincidenten en de veiligheid tijdens het uitgaan. Dit intensieve optreden van de politie heeft invloed op het hoge aantal geregistreerde geweldsincidenten de afgelopen twee jaar. Door het tijdig ingrijpen worden nu waarschijnlijk meer 'eenvoudige' incidenten geregistreerd, die voorheen niet werden geregistreerd. Daarnaast heeft de politie het idee dat burgers en portiers nu eerder melding maken van een geweldsincident. Het huidige optreden van de politie en portiers voldoet meer aan het verwachtingspatroon van het publiek. Dit beïnvloedt misschien ook de (positievere) beleving van veiligheid en geweld door het uitgaanspubliek, centrumbewoners en horecaondernemers.

Bij de aanpak van geweld speelt het deurselektie een belangrijke rol. Portiers, politie en brandweer hebben daarvoor trainingen gevolgd zodat ze gezamenlijk kunnen optreden bij calamiteiten tijdens het uitgaan. Er is een lijst met huisregels aanwezig in elke horecaonderneming in de Binnenstad, zodat klanten weten wat wel en wat niet mag. Met het weekendarrangement lopen meerderjarigen die zich in het weekend schuldig maken aan een geweldsdelict het risico om het hele weekend plus de maandag binnen gehouden te worden in verband met politieonderzoek.

Het aantal incidenten van overlast tijdens de uitgaansavonden neemt sinds 2007 licht af. De meest voorkomende variant van overlast is geluidsoverlast. Het aantal incidenten van geluidsoverlast lag in 2009 en 2010 hoger dan voorheen. Volgens gemeente, politie en horeca kan de geluidsoverlast verklaard worden door de invoering van het landelijke rookverbod in juli 2008. Hierdoor is er meer geluidsoverlast van mensen op straat, deuren van horecagelegenheden die open blijven staan, of deuren van horecagelegenheden die telkens open en dicht gaan (het bonken van deuren). Daarnaast geeft de horeca aan dat zij van de bewonersvereniging signalen ontvangen dat inwoners vooral geluidsoverlast ervaren van evenementen.

¹² Bron: Veiligheidsanalyse Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan 's-Hertogenbosch – 1-meting (O&S, december 2011)

4.4 Grootschalige evenementen

Bij grootschalige evenementen worden aan de organisatie van evenementen eisen gesteld om de veiligheid van personen en goederen te garanderen. Deze eisen betreffen onder andere het creëren van vluchtwegen, het reguleren van bezoekersstromen, de bereikbaarheid voor hulpdiensten en de aanwezigheid van EHBO en beveiliging. Ervaringen in Nederland, maar ook in het buitenland, hebben de aandacht voor crowd management in 's-Hertogenbosch en in andere gemeenten sterk doen toenemen.

In 2011 heeft de gemeente extra aandacht besteed aan crowd management bij de evenementen Koninginnedag, Bevrijdingsfestival, City Moves (10.000 bezoekers) op de Pettelaarse Schans en Maritiem. Ook in 2011 zijn er extra maatregelen getroffen bij de intocht en optocht van carnaval. Waarschijnlijk zal in 2012 wederom een groot TV-schermbord op de Parade worden geplaatst als Nederland de finale van het EK-voetbal bereikt. Het is de bedoeling dezelfde veiligheidsmaatregelen te treffen als in 2010.

Crowd management vormt een vast punt van bespreking in de evenementencommissie, waar alle grote evenementen worden besproken. In het kader van de vaststelling van de jaarlijkse evenementenkalender worden alle grote evenementen door een werkgroep van deskundigen (politie, stadstoezicht, GHOR, brandweer en OOV) besproken. Er wordt een risicoanalyse gemaakt, maatregelen worden besproken en de benodigde politiecapaciteit wordt ingepland. Een en ander resulteert in extra voorwaarden die op dit vlak aan de organisatie worden gesteld.

5. Jeugd en veiligheid

In dit hoofdstuk gaat het om veiligheidsproblemen die specifiek met jeugd te maken hebben. Het gaat hierbij zowel om 12-minners als om de oudere jeugd. Hierbij wordt ingegaan op: overlastgevende en criminele jeugdgroepen, alcohol en drugs, en de mate waarin jongeren zich veilig voelen in en om de school.

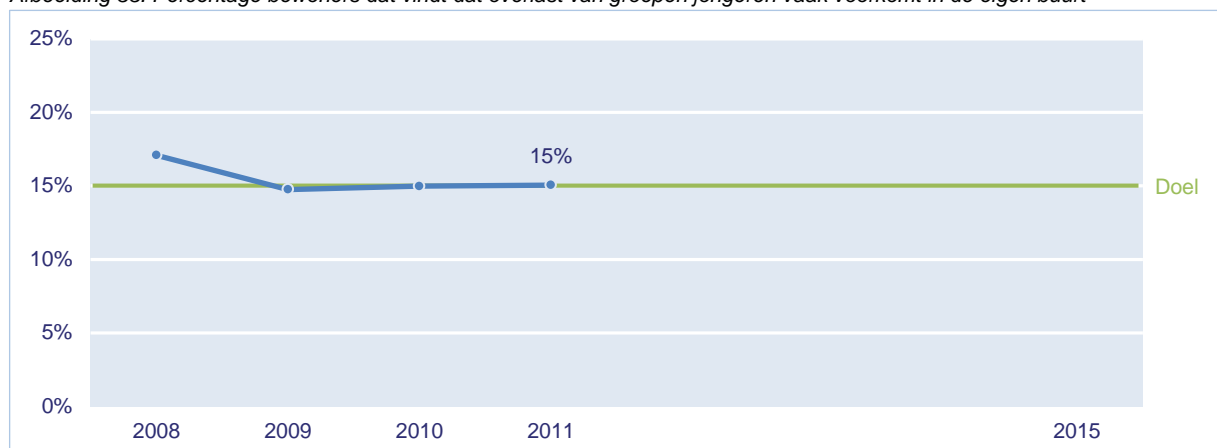
5.1 Overlastgevende jeugdgroepen (incl. 12-minners)

✓ *Doelstelling IVP: In 2015 vindt maximaal 15 procent van de inwoners dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt in de eigen buurt.*

Het aandeel inwoners dat vaak jongerenoverlast ervaart is sinds 2008 redelijk hetzelfde gebleven. Gemiddeld vindt 15 procent van de inwoners dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt in de eigen buurt. Hiermee wordt op dit moment al aan de IVP-doelstelling voldaan. Inwoners van het aandachtsgebied de Hambaken ervaren het vaakst overlast van groepen jongeren in de buurt.

Een deel van de inwoners van 's-Hertogenbosch voelt zich vaak onveilig op plekken waar groepen jongeren rondhangen. In 2011 voelt 14 procent van de inwoners zich vaak onveilig in de buurt van groepen jongeren. Dit is ongeveer hetzelfde als voorgaande jaren.

Afbeelding 33: Percentage bewoners dat vindt dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt in de eigen buurt

Streefwaarde 2015: max. 15% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor en L&V

✓ *Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 10 incidenten van overlast door jongeren per 1.000 inwoners.*

Het aantal incidenten van jongerenoverlast neemt al sinds 2008 geleidelijk af. In 2011 waren er 9 incidenten van jongerenoverlast per 1.000 inwoners. Hiermee voldoet de gemeente nu al aan de IVP-doelstelling.

Het aandeel incidenten van jongerenoverlast is het hoogst in Zuidoost en het aandachtsgebied de Hambaken.

Afbeelding 34: Aantal incidenten van overlast door jongeren per 1.000 inwoners

Streefwaarde 2015: max. 10 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Vanaf maart 2010 zijn in het kader van het terugdringen van jongerenoverlast de straatcoaches geïntroduceerd. Zij zijn actief in drie wijken: Noord (de Hambaken), West (met name Kruiskamp) en Zuidoost (omgeving Rivierenplein). De straatcoaches werken in koppels. De straatcoaches zijn bijna allemaal van Marokkaanse afkomst en wonen zelf ook in de aandachtsgebieden. Zij maken contact met de jongeren en spreken hen aan op hun (overlastgevende) gedrag. Straatcoaches signaleren ook kinderen van 12 jaar of jonger die op straat rondzwerven. Zij brengen deze kinderen naar huis en maken contact met de ouders. De straatcoaches vullen het zogenaamde 'handhavingsgat' tussen jongerenwerk en politie. Het afgelopen jaar zijn de straatcoaches gemiddeld 250 uur per week ingezet.

Een ander instrument dat het afgelopen jaar is ingezet om de jongerenoverlast tegen te gaan is de intensieve gezinscoaching. Binnen 's-Hertogenbosch zijn enkele tientallen gezinnen waar de problematiek zeer ernstig is. Er is sprake van multidisciplinaire problemen binnen het gezin. De reguliere hulpverlening is ontoereikend en wordt in veel gevallen gemeden. De opvoeding van de kinderen is problematisch. Ook heeft het gezin een negatieve impact op de omgeving. Er is sprake van overlast, criminaliteit en/of intimidatie. Het doel van de intensieve gezinscoaching is enerzijds het stoppen van de overlast, criminaliteit en het intimidatiegedrag. Anderzijds wordt er gezorgd voor meer structuur in de opvoeding van kinderen en het verbeteren van de zorg en veiligheid in de gezinnen. Kenmerkend voor de intensieve gezinscoaching is de zogenaamde 'stok achter de deur'. Dat wil zeggen dat er dwang wordt toegepast in de vorm van het korten op de uitkering als blijkt dat de ouders niet actief meewerken aan het hulpverleningstraject. In 2011 zijn zeven gezinnen begeleid.

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 11 overlastgevende en hinderlijke jeugdgroepen.

Op basis van de landelijke methode shortlist groepsriminaliteit worden jaarlijks de problematische jeugdgroepen in kaart gebracht. Eind 2011 waren er in 's-Hertogenbosch 11 hinderlijke jeugdgroepen¹ en 2 overlastgevende jeugdgroepen². Ten opzichte van 2010 is er één hinderlijke jeugdgroep minder en één overlastgevende jeugdgroep meer. In de wijken West, Zuidoost en Noord zijn meerdere hinderlijke en overlastgevende groepen. Om de IVP-doelstelling te halen dient het totaal aantal overlastgevende en hinderlijke jeugdgroepen af te nemen naar maximaal 11.

De gemeente voert regie op de hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen. Het Openbaar Ministerie voert regie op de aanpak van criminele jeugdgroepen. Binnen het Veiligheidshuis richt het Overleg Risicojeugd (ORJ) zich specifiek op de aanpak van de hinderlijke en overlastgevende groepen. In het casuoverleg hebben de politie, Juvans en Divers zitting onder regie van de gemeente. Afhankelijk van de problematiek worden andere ketenpartners ingeschakeld.

Het ORJ kent een tactisch en een operationeel niveau. Het tactisch niveau (midden management) adviseert de lokale driehoek over de te prioriteren jeugdgroepen. Het operationeel niveau (uitvoering) stelt op basis van een analyse van de geprioriteerde groep een plan van aanpak op, en voert het plan in de praktijk uit. Het plan van aanpak bestaat altijd uit een combinatie van maatregelen op het niveau van het individu, de groep en het domein (omgeving).

In 2011 is op basis van bovengenoemde werkwijze vanuit het Veiligheidshuis één overlastgevende en één criminele jeugdgroep in Hambaken aangepakt. Dit heeft ertoe geleid dat de overlast in de buurt is afgenomen, volgens zowel omwonenden, ondernemers als professionals. Deze aanpak wordt in 2012 voortgezet.

Tabel 4: Aantal hinderlijke jeugdgroepen per wijk

	's-Hertogenbosch	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	De Grootte Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Ergelen
2008	4		1				1		1		1		
2009	6			2						2	1	1	
2010	12	1				1	2	1		2	1	3	1
2011	11		3			1			1	1		4	1

Bron: *Problematische jeugdgroepen in 's-Hertogenbosch –Bevindingen van de shortlistanalyse (oktober 2011)*

¹³ De hinderlijke jeugdgroepen hangen wat rond in de buurt en trekken zich niet zoveel aan van de omgeving. De jongeren maken zich incidenteel schuldig aan kleine vernielingen. Over het algemeen is het een groep die nog voldoende 'autoriteitsgevoelig' is en aangesproken kan worden op zijn gedrag.

¹⁴ De overlastgevende jeugdgroepen zijn wat nadrukkelijker aanwezig, intimideren omstanders en vernielen regelmatig allerlei zaken. Geweld wordt niet geschuwd en de groepsleden zijn minder goed te corrigeren.

Tabel 5: Aantal overlastgevende jeugdgroepen per wijk

	's-Hertogenbosch	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	De Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen
2008	9	1	1	1						2		3	1
2009	4		1				1					1	1
2010	1											1	
2011	2									1		1	

Bron: Problematische jeugdgroepen in 's-Hertogenbosch – Bevindingen van de shortlistanalyse (oktober 2011)

5.2 Criminele jeugdgroepen

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 3 criminele jeugdgroepen.

In totaal zijn er in 's-Hertogenbosch 2 criminele jeugdgroepen¹⁵. Dit is één minder dan vorig jaar. De criminele jeugdgroepen houden zich op in de wijken Noord en Maaspoort. Volgens de IVP-doelstelling zijn er in 2015 maximaal 3 criminele jeugdgroepen in 's-Hertogenbosch. Aan de IVP-doelstelling is nu al voldaan.

Tabel 6: Aantal criminele jeugdgroepen per wijk

	's-Hertogenbosch	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	De Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen
2008	5				1					2		1	1
2009	3									2		1	
2010	3		1							1	1		
2011	2									1	1		

Bron: Problematische jeugdgroepen in 's-Hertogenbosch – Bevindingen van de shortlistanalyse (oktober 2011)

5.3 Alcohol en drugs

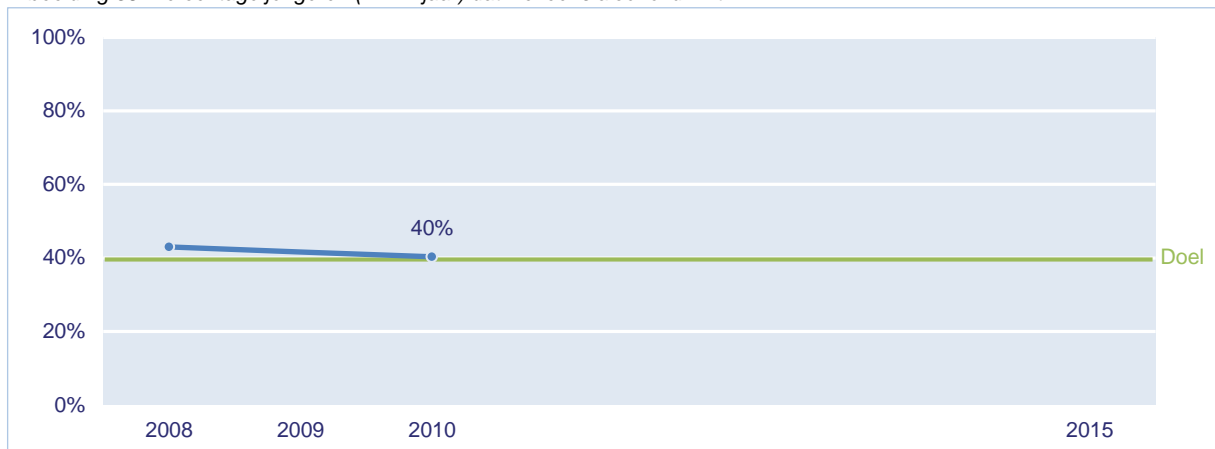
Doelstelling IVP: In 2015 drinkt maximaal 40 procent van de jongeren (12-17 jaar) wel eens alcohol.

Het aandeel jongeren dat wel eens alcohol drinkt is al enkele jaren vrij stabiel. In 2010 gaf veertig procent van de jongeren aan wel eens alcohol te drinken¹⁶. De IVP-doelstelling voor 2015 is nu al gehaald.

¹⁵ De criminele jeugdgroep bestaat uit jongeren die behoorlijk op het criminele pad zijn geraakt. Ze zijn al vaker met de politie in aanraking gekomen. De gepleegde feiten zijn ernstiger en ze schrikken ook niet terug voor het gebruik van geweld.

¹⁶ De meest recente resultaten zijn van 2010.

Afbeelding 35: Percentage jongeren (12-17 jaar) dat wel eens alcohol drinkt

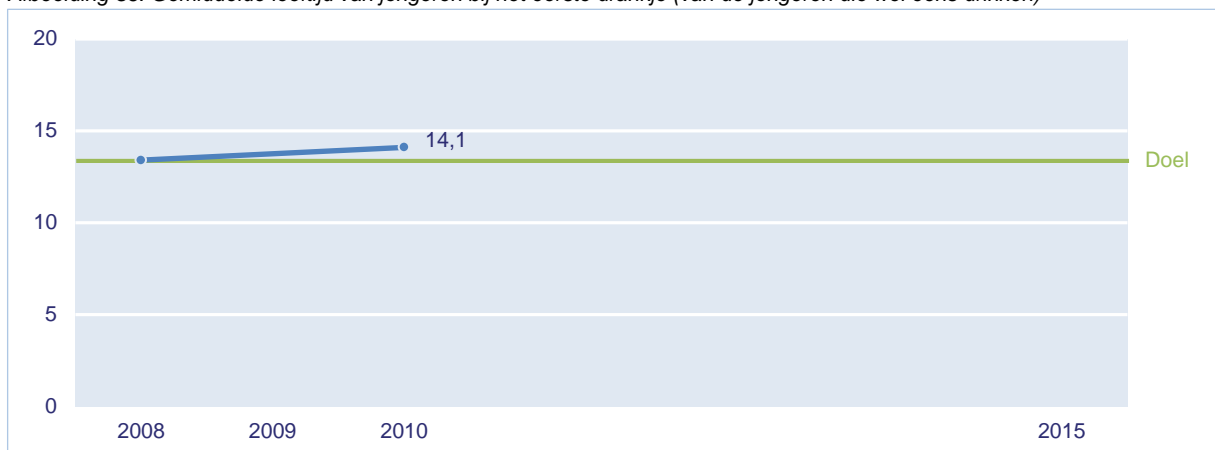
Streefwaarde 2015: max. 40 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Jeugd en Onderwijsmonitor

Doelstelling IVP: In 2015 is van de jongeren (12-17 jaar) die wel eens alcohol drinken, de gemiddelde leeftijd bij het eerste drankje niet gedaald t.o.v. 2008 (13,4 jaar).

Van de jongeren die wel eens alcohol drinken, is de gemiddelde leeftijd bij het eerste drankje iets gestegen. In 2008 dronken de jongeren het eerste drankje op een leeftijd van 13,4 jaar. In 2010 is de gemiddelde leeftijd van de jongeren bij het eerste drankje gestegen naar 14,1 jaar¹⁷. Aan de IVP-doelstelling is nu al voldaan.

Afbeelding 36: Gemiddelde leeftijd van jongeren bij het eerste drankje (van de jongeren die wel eens drinken)

Streefwaarde 2015: min. 13,4 jaar (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: Jeugd en Onderwijsmonitor

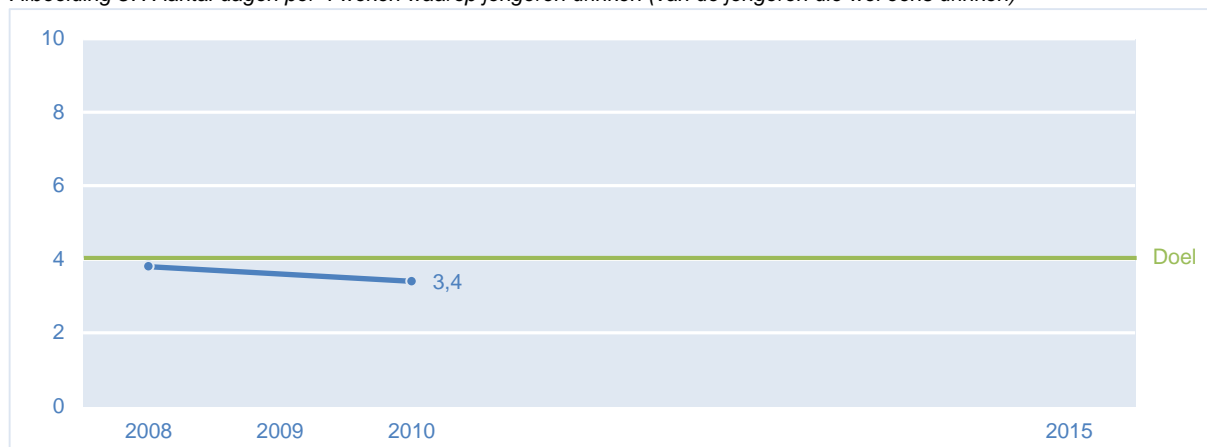
¹⁷ De meest recente resultaten zijn van 2010.

Doelstelling IVP: In 2015 drinken jongeren (12-17 jaar) die wel eens alcohol drinken, niet meer dan 4 dagen per 4 weken.

Naast dat de jongeren gemiddeld ouder zijn wanneer zij het eerste drankje drinken, zijn de jongeren ook gemiddeld minder vaak gaan drinken. In 2008 dronken de jongeren 3,8 dagen per 4 weken. In 2010 is dit afgenomen naar 3,4 dagen per 4 weken¹⁸. Hiermee wordt nu al voldaan aan de IVP-doelstelling.

Afbeelding 37: Aantal dagen per 4 weken waarop jongeren drinken (van de jongeren die wel eens drinken)

Streefwaarde 2015: max. 4 dagen per 4 weken (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)

Bron: Jeugd en Onderwijsmonitor

5.4 Individuele jongeren

In 2009 heeft het college de intentieovereenkomst Marokkaans-Nederlandse risicjongeren ondertekend met het Rijk, 22 gemeenten en de VNG. Doel is om intensiever te gaan samenwerken om de problemen met Marokkaans-Nederlandse risicjongeren op het gebied van overlast, criminaliteit, schooluitval en werkloosheid te verminderen.

In het kader van dit samenwerkingsproject is in opdracht van het Rijk een monitor ontwikkeld om de problemen in kaart te brengen. De monitor *'Marokkaanse Nederlanders in 's-Hertogenbosch'* geeft inzicht in de resultaten, de ontwikkelingen en de verschillen qua aard en omvang van de problematiek tussen gemeenten. Uit de monitor is gebleken dat van de etnische groepen in 's-Hertogenbosch het aandeel verdachten het hoogst is onder de Marokkaanse Nederlanders. In 2010 werd zeven procent van de Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder verdacht van een misdrijf of delict. In 2009 was dit nog vijf procent. Van de totale bevolking wordt één procent verdacht van het plegen van een misdrijf of delict. Dit is vergelijkbaar met een jaar eerder.

In de periode 2006-2010 werd 19 procent van de Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder verdacht van een misdrijf of delict, tegen zes procent van de totale bevolking. 23 procent van de Marokkaans-Nederlandse verdachten is veelpleger, tegen 13 procent van de totale bevolking.

Het aandeel verdachten is onder jongeren (12-24 jaar) gemiddeld hoger dan onder volwassenen. In 's-Hertogenbosch wordt drie procent van de jongeren in 2010 verdacht van een misdrijf of delict. Dit is ongeveer hetzelfde als in 2009. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren wordt dertien procent hiervan verdacht. In 2009 was dit nog negen procent.

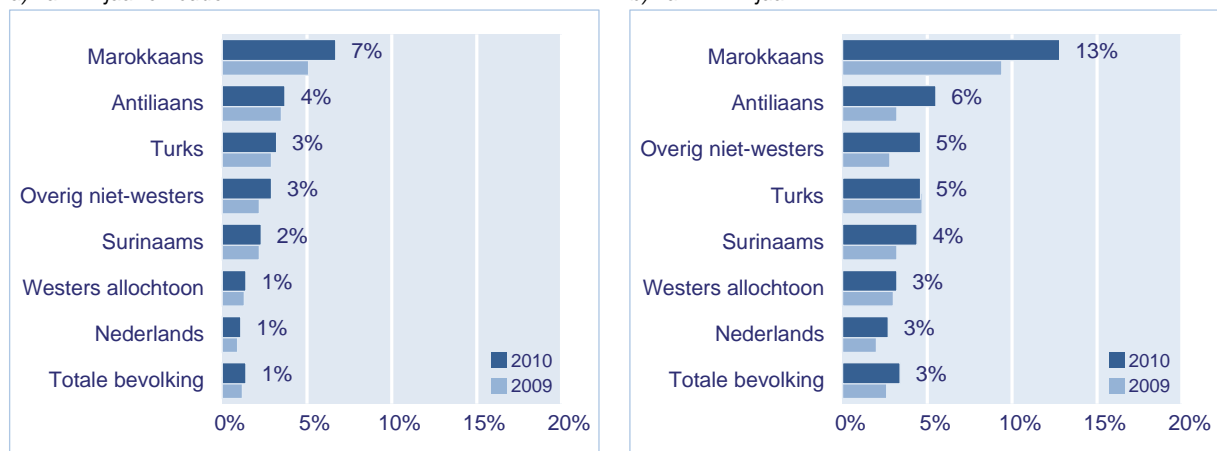
¹⁸ De meest recente resultaten zijn van 2010.

Onder bepaalde subgroepen liggen de cijfers aanzienlijk hoger. Als we inzoomen op de Marokkaans-Nederlandse mannen van 12 tot 24 jaar blijkt 48 procent in de periode 2005-2009 één of meer keer in aanraking te zijn gekomen met de politie. Gemiddeld is in 's-Hertogenbosch 18 procent van alle 12-24 jarige mannen in de periode 2005-2009 in aanraking geweest met de politie.

Uit de monitor blijkt verder dat de Marokkaans-Nederlandse jongeren in 's-Hertogenbosch in vergelijking met andere steden vaker verdacht worden van een misdrijf of delict.

Vanuit het Rijk zijn extra middelen beschikbaar gesteld om de problemen met Marokkaans-Nederlandse risicjongeren aan te pakken. Deze middelen zijn aangewend voor de financiering van straatcoaches en intensieve gezinscoaching (zie voor meer informatie §5.1).

Afbeelding 38: Percentage verdachten in 's-Hertogenbosch uitgesplitst naar etniciteit...
a) van 12 jaar en ouder b) van 12-24 jaar

Bron: Marokkaanse Nederlanders in 's-Hertogenbosch

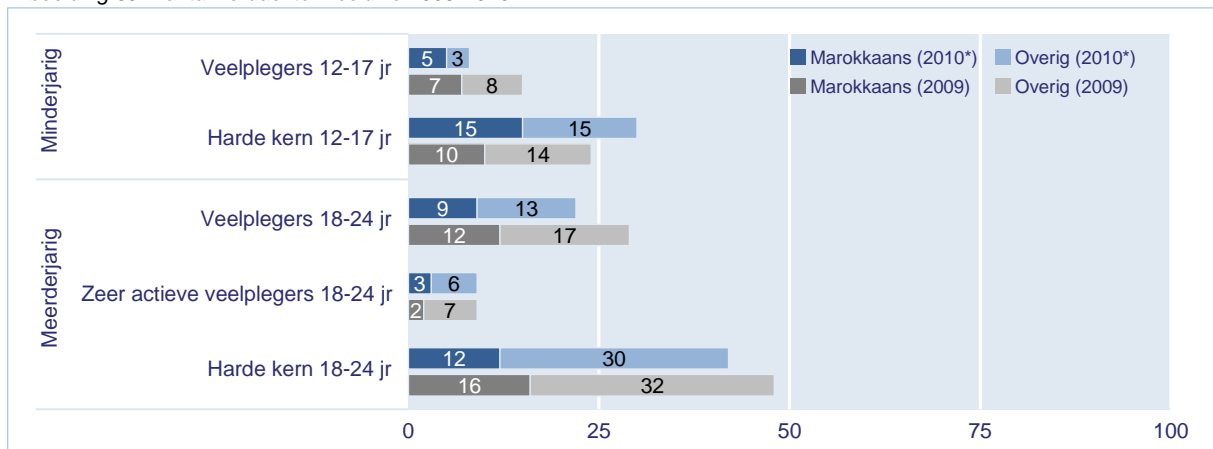
De meest recente veelplegercijfers hebben betrekking op 2010¹⁹. Veelplegers houden zich voornamelijk bezig met het plegen van vermogensdelicten en zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de misdrijven. Harde kern jongeren zijn veelplegers in de leeftijd 12-24 jaar met relatief zware delicten op hun naam.

Het aantal veelplegers in de leeftijd van 12-24 jaar is tussen 2009 en 2010 afgenomen, van 44 naar 30. In 2010 waren 8 veelplegers minderjarig. Het aandeel Marokkaanse Nederlanders is hoog onder de veelplegers; in 2010 was 47 procent van de veelplegers van 12-24 jaar van Marokkaanse afkomst. Onder de minderjarige veelplegers is dit aandeel hoger, namelijk 63 procent.

In totaal behoren 72 jongeren tot de harde kern jongeren; 30 harde kern jongeren zijn minderjarig. Ook hier is het aandeel Marokkaanse Nederlanders hoog; 38 procent van de harde kern jongeren is van Marokkaanse afkomst. Onder de minderjarige harde kern jongeren is dit aandeel hoger, namelijk 50 procent.

¹⁹ Het KLPD heeft nog geen recentere cijfers aan gemeenten beschikbaar gesteld.

Afbeelding 39: Aantal verdachten recidive 2009-2010

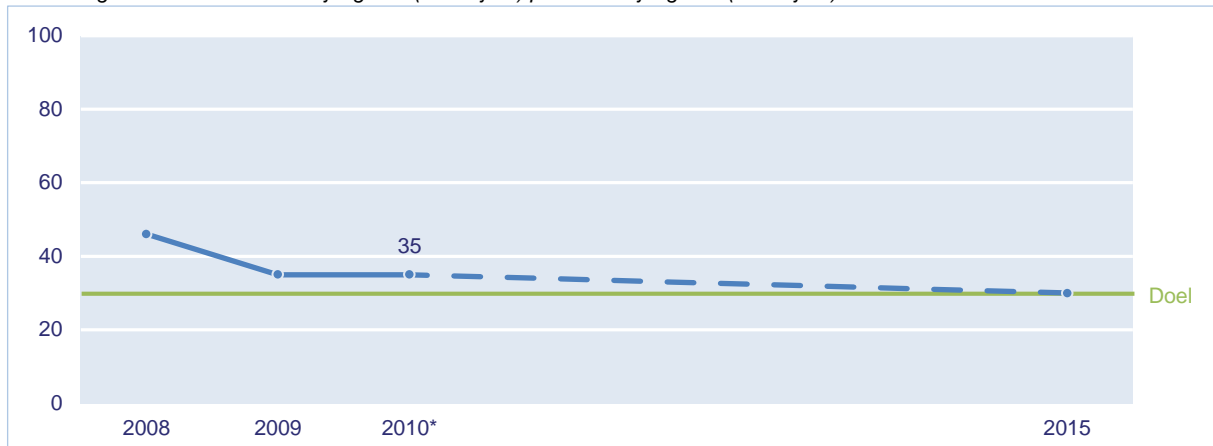
*Cijfers 2010 zijn voorlopige cijfers
Bron: KLPD Dienst IPOL (HKS registratie) juni 2011

Doelstelling IVP: In 2015 zijn er maximaal 30 harde kern jongeren per 10.000 jongeren (12-24 jaar).

Harde kern jongeren²⁰ zijn jongeren die niet alleen veelvuldig misdrijven plegen, maar vooral ook *ernstiger* misdrijven, zoals woninginbraak, zware mishandeling of handel in harddrugs. Het aandeel harde kern jongeren is tussen 2009 en 2010 gestabiliseerd; per 10.000 jongeren behoren er 35 tot de harde kern jongeren. Om de IVP-doelstelling te halen dient het aandeel harde kern jongeren af te nemen naar maximaal 30 harde kern jongeren per 10.000 jongeren.

Afbeelding 40: Aantal harde kern jongeren (12-24 jaar) per 10.000 jongeren (12-24 jaar)

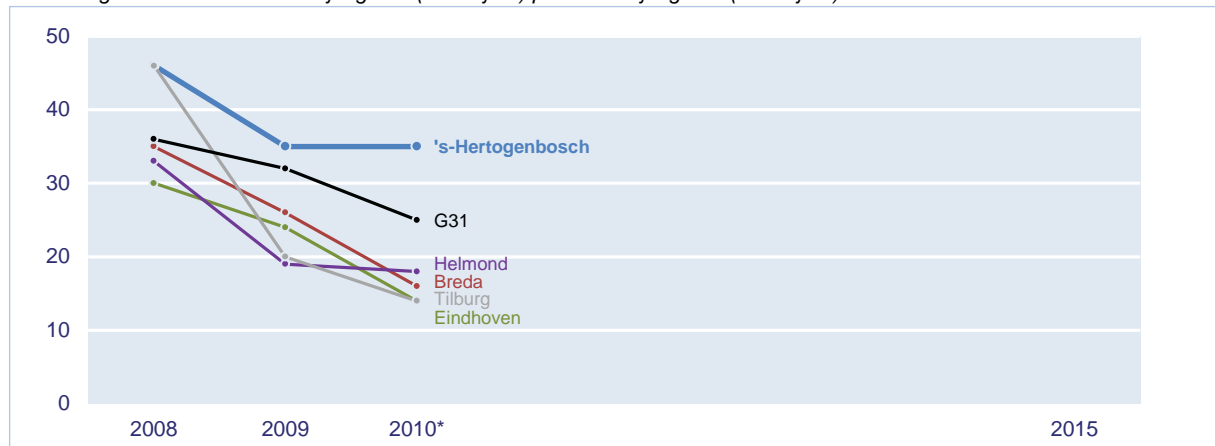
*Cijfers 2010 zijn voorlopige cijfers
Streefwaarde 2015: max. 30 (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)
Bron: KLPD Dienst IPOL (HKS registratie) juni 2011

²⁰ Hardekernjongeren zijn jongeren in de leeftijd van 12-24 jaar die in het 'peiljaar' drie of meer zware delicten hebben gepleegd, of jongeren die in het 'peiljaar' twee zware delicten hebben gepleegd en waarbij de jaren daarvoor minimaal drie keer proces-verbaal is opgemaakt wegens het plegen van een of meer misdrijven.

In 's-Hertogenbosch is het aandeel harde kern jongeren hoger dan in veel andere G31-gemeenten. Alleen in Amsterdam, Den Haag, Lelystad en Heerlen ligt het aandeel harde kern jongeren hoger. In vergelijking met de andere vier grote Noord-Brabantse gemeenten blijkt dat 's-Hertogenbosch twee keer zo veel harde kern jongeren heeft. In de vier andere grote Noord-Brabantse gemeenten ligt het aandeel harde kern jongeren tussen de 14 en 18 per 10.000 jongeren. 's-Hertogenbosch heeft 35 harde kern jongeren per 10.000 jongeren.

Afbeelding 41: Aantal harde kern jongeren (12-24 jaar) per 10.000 jongeren (12-24 jaar)

*Cijfers 2010 zijn voorlopige cijfers

Bron: KLPD Dienst IPOL (HKS registratie) juni 2011

5.5 Veilig in en om de school

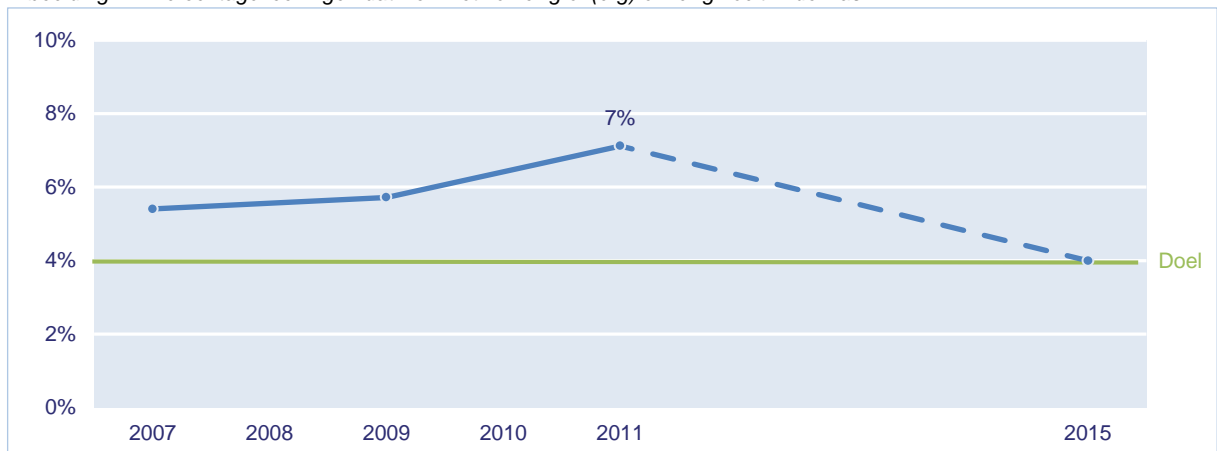
Doelstelling IVP: In 2015 voelt maximaal 4 procent van de leerlingen zich niet zo veilig of onveilig in de klas.

Het laatste onderwerp dat binnen het thema 'Jeugd en veiligheid' een plaats heeft, is veiligheid in en om de school. Deze cijfers zijn afkomstig uit de 'Leerlingthermometer'. Dit is een onderzoek naar onder andere de veiligheidsbeleving in en om de school.

Uit de resultaten van de Leerlingthermometer blijkt dat het aantal leerlingen dat zich veilig voelt in de klas iets is afgenomen. Zeven procent van de leerlingen voelt zich sinds het begin van het schooljaar niet zo veilig tot (erg) onveilig in de klas. Twee jaar geleden gaf zes procent van de leerlingen dit aan. Volgens de schoolcoördinatoren zijn de toenemende onveiligheidsgevoelens te wijten aan het toenemende aantal probleemleerlingen (adhd etc.) in het regulier onderwijs. Deze leerlingen veroorzaken door hun gedrag een minder veilig gevoel bij de andere leerlingen in de klas. Verwacht wordt dat het aantal zorgleerlingen binnen het regulier onderwijs toeneemt.

Om de IVP-doelstelling te halen zal het aandeel leerlingen dat zich niet zo veilig of onveilig voelt in de klas moeten afnemen tot maximaal vier procent.

Afbeelding 42: Percentage leerlingen dat zich niet zo veilig of (erg) onveilig voelt in de klas

Streefwaarde 2015: max. 4% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)

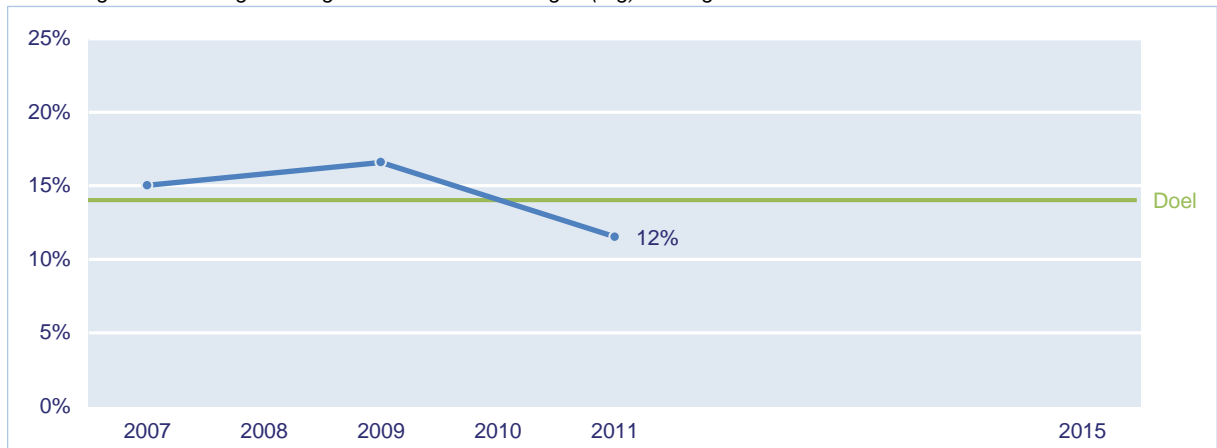
Bron: Leerlingthermometer - Project school en veiligheid, afdeling Jeugd en Onderwijs

Doelstelling IVP: In 2015 voelt maximaal 14 procent van de leerlingen zich niet zo veilig of onveilig rond de school.

Uit de 'Leerlingthermometer' blijkt verder dat de veiligheidsbeleving van de leerlingen rond de school is verbeterd ten opzichte van 2009. Twaalf procent van de leerlingen voelt zich niet zo veilig of (erg) onveilig rond de school. Hiermee wordt nu al aan de IVP-doelstelling voldaan.

Afbeelding 43: Percentage leerlingen dat zich niet zo veilig of (erg) onveilig voelt rond de school

Streefwaarde 2015: max. 14% (Bron: Integraal Veiligheidsplan 2010-2014)

Bron: Leerlingthermometer - Project school en veiligheid, afdeling Jeugd en Onderwijs

Deel 2:
Veiligheidssituatie
Wijken en aandachtsgebieden

6. Veiligheidssituatie en ontwikkelingen per wijk

In dit deel van de veiligheidsmonitor worden de belangrijkste en opvallendste kenmerken en ontwikkelingen van 2011 per wijk beschreven. Per wijk wordt eerst de algemene veiligheidssituatie beschreven aan de hand van de veiligheidsindex. Vervolgens wordt ingegaan op de belangrijkste veiligheidsthema's die in de wijk spelen.

De aandachtsgebieden worden besproken bij de wijk waartoe zij behoren. Het aandachtsgebied Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad behoort tot de drie wijken Binnenstad, Zuidoost en Graafsepoort. Deze wordt bij de wijk Graafsepoort behandeld²¹.

Om het verhaal achter de cijfers boven tafel te krijgen zijn er bijeenkomsten met de wijknetwerken georganiseerd. In de wijknetwerken zitten vertegenwoordigers van de gemeente, politie, Juvans, Divers en woningcorporaties Brabant Wonen en Zayaz. De zo verkregen kwalitatieve informatie nuanceert de cijfers.

Leeswijzer

Bij elke wijk wordt in een figuur de veiligheidsindex gepresenteerd. Daarbij wordt de index van de wijk afgezet tegen de index van het stedelijk gemiddelde. Zoals al vermeld in hoofdstuk 2 loopt de veiligheidsindex van 1 tot 25, waarbij geldt: hoe hoger het indexcijfer, hoe beter de veiligheidssituatie. In de figuren wordt ook de coalitiedoelstelling van 18,4 aangegeven, die alle wijken in 2014 moeten halen.

Bij elke wijk wordt een tabel gepresenteerd met daarin de 16 achterliggende indicatoren van de veiligheidsindex. In de tabel wordt gepresenteerd:

1. De waarde voor 2011;
2. De ontwikkeling 2008 – 2011: met vinkjes (✓) en kruisjes (✗) worden de positieve en negatieve ontwikkelingen tussen 2008 en 2011 gepresenteerd²²;
3. De IVP-doelstelling: met vinkjes en kruisjes wordt ook aangegeven of een wijk *op dit moment* wel of niet voldoet aan de IVP-doelstelling van 2015. De IVP-doelstellingen zijn geformuleerd voor de totale stad. Maar met deze informatie kan gekeken worden op welke thema's in welke wijken ingezet moet worden om de IVP-doelstellingen in 2015 te halen. Overigens zijn 5 indicatoren uit de veiligheidsindex niet in het IVP opgenomen. Dit wordt aangegeven met een 'nvt'.

Tabel 7: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – 's-Hertogenbosch (2008-2011)

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
's-Hertogenbosch 2008-2011	8,5	13,4	18,3	11,6	14,8	1,0	15%	3%	2%	13%	14%	7%	23%	16%	19%	6,8
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	nvt

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

²¹ Van de aandachtsgebieden is niet voor elk jaar de veiligheidsindex bekend; de aandachtsgebieden zijn niet elk jaar meegenomen als apart onderzoeksgebied in de enquête, zodat de veiligheidsindex niet berekend kan worden.

²² Bij de politiecijfers is een vinkje/kruisje geplaatst bij een toe-/afname van 2 incidenten per 1.000 inwoners. Uitzondering hierop is het aantal incidenten van drugsoverlast; hierbij is een vinkje/kruisje geplaatst bij een toe-/afname van 1 incident per 1.000 inwoners. Bij de beleving van bewoners is een vinkje/kruisje geplaatst bij een significante toe-/afname van een indicator, of bij een toe-/afname van 0,2 punten bij rapportcijfers en schaa scores. Als er geen noemenswaardige ontwikkelingen zijn wordt dit aangegeven met een -

6.1 Binnenstad

De Binnenstad is de minst veilige wijk van 's-Hertogenbosch. Dit heeft volgens wijkprofessionals vooral te maken met de centrumfunctie van de Binnenstad. De concentratie van veel mensen in een relatief klein gebied met uiteenlopende functies zorgt voor een hoger incidentpatroon als het gaat om overlast en criminaliteit. Zo zijn er in de Binnenstad relatief de meeste incidenten van drugsoverlast, geweld, auto-inbraken, fietsendiefstal, winkeldiefstal, bedrijfsdiefstal, vernieling en vervuiling.

De veiligheidssituatie is de afgelopen jaren gestaag verbeterd. De verbetering van het afgelopen jaar is te danken aan een afname van het aandeel fietsendiefstallen, jongerenoverlast en drugsoverlast.

Afbeelding 44: Veiligheidsindex Binnenstad (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Relatief veel winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen is het afgelopen jaar iets toegenomen van 25 naar 28 incidenten per 1.000 inwoners. De invoering van het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) medio 2009 heeft bijgedragen aan een verbetering van de aanpak van de winkeldiefstallen. Onder de vlag van dit keurmerk is onder andere ingezet op het terugdringen van winkeldiefstallen (zie §4.1). Om de winkeldiefstallen verder terug te dringen is sinds februari 2011 een civiele schadevergoeding ingevoerd, om de kosten te achterhalen op de dader. Elke betrapte dief dient een extra boete van € 151 te betalen aan de winkelier. Door deze maatregel kan het zijn dat winkeliers nu eerder aangifte doen van winkeldiefstal.

Afname voertuigcriminaliteit

Het aantal auto-inbraken in de Binnenstad is het afgelopen jaar weer iets afgenomen, van 13 naar 12 incidenten per 1.000 inwoners. De meeste auto-inbraken vinden plaats in het Zand en Binnenstad centrum, met respectievelijk 46 en 25 incidenten per 1.000 inwoners. Bij het terugdringen van de auto-inbraken heeft het inzetten van de lokauto door de politie effect gehad (zie §3.7). Daarnaast is er op hotspots van auto-inbraken meer toezicht in het kader 'samen voor veilig', zoals op de Zuid-Willemsvaart en de Hekellaan.

Naast het aantal auto-inbraken is het afgelopen jaar het aantal fietsendiefstallen afgenomen van 61 naar 51 incidenten per 1.000 inwoners. In april 2011 zijn er drie gratis bewaakte fietsenstallingen geopend: onder het voormalige postkantoor in de Kerkstraat, en in de parkeergarages in de Wolvenhoek en op het Burgemeester Loeffplein. Daarnaast is er meer toezicht door Stadtoezicht bij andere fietsenstallingen, zoals bij de bibliotheek. Ook wordt er zichtbaar gecontroleerd op gestolen fietsen door medewerkers van de Weener Groep (zie §3.7).

Tabel 8: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Binnenstad

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Binnenstad 2008-2011	6,9	49,7	9,5	23,2	30,2	2,2	19%	3%	2%	2%	18%	17%	34%	7%	24%	7,1
IVP-doelstelling 2015	✓	✗	✓	✗	✗	nvt	✗	✗	✓	✓	✗	✗	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Relatief veel geweldsincidenten

In de Binnenstad zijn relatief veel geweldsincidenten. Gemiddeld zijn er 50 geweldsincidenten per 1.000 inwoners. Het grootste gedeelte van de incidenten vindt plaats in het centrumgebied en tijdens de uitgaansuren. Uit de analyse van de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan²³ blijkt dat het aandeel incidenten tijdens de uitgaansuren toeneemt. De politie geeft in deze analyse aan dat zij geweldsincidenten sinds 2009 vroegtijdig en daadkrachtig aanpakken. Dit voorkomt dat incidenten escaleren. De incidenten hebben daardoor een kleinere impact en dit heeft invloed op de beleving van geweldsincidenten en de veiligheid tijdens het uitgaan. Dit intensieve optreden van de politie heeft invloed op het hoge aantal geregistreerde geweldsincidenten de afgelopen twee jaar. Door het tijdig ingrijpen worden nu waarschijnlijk meer 'eenvoudige' incidenten geregistreerd, die voorheen niet werden geregistreerd. Daarnaast heeft de politie het idee dat burgers en portiers nu eerder melding maken van een geweldsincident. Het huidige optreden van de politie en portiers voldoet meer aan het verwachtingspatroon van het publiek (zie §4.3).

Afname drugsoverlast

Het aandeel incidenten van drugsoverlast neemt al jaren af. De professionals in de wijk geven aan dat er in de Binnenstad veel mensen wonen met drugsproblemen, gecombineerd met psychische problemen. Daarnaast zijn er veel meldingen van bewoners over dealen op de parkeerplaats van de Boschveldweg en het St. Luciaplein. De coffeeshop aan het Emmaplein is een tijd gesloten geweest. Dit ging gepaard met een grotere toeloop van bezoekers naar de coffeeshops in de Hinthamerstraat. De overlast gerelateerd aan de coffeeshops bestaat veelal uit verkeersoverlast en vervuiling.

Toename fysieke verloedering

De inwoners van de Binnenstad ervaren meer fysieke verloedering dan voorheen; de schaalscore fysieke verloedering is in één jaar tijd met een half punt omhoog gegaan. Het aandeel incidenten van vernieling en vervuiling is echter niet noemenswaardig gestegen. De wijkprofessionals verwachten dat (oudere) inwoners wel vervuiling en vernielingen signaleren, maar steeds minder incidenten melden. Mensen durven vaak ook geen aangifte meer te doen bij de politie. Wel geven ze vaak meldingen door aan de woningcorporatie.

Relatief veel sociale overlast

De ervaren sociale overlast is van alle wijken het grootst in de Binnenstad. De wijkprofessionals geven aan dat er in toenemende mate overlast is van Oost-Europeanen en daklozen op de Bloemenkamp. De overlast van de Oost-Europeanen bestaat uit drinken in het openbaar en geluidsoverlast. De overlast van daklozen bestaat uit het rondhangen in onder andere de half overdekte parkeerboxen. Hier vernielen ze de verlichting en gebruiken deze ruimte als openbaar toilet. Ook proberen zij soms de galerij van de appartementen binnen te komen. In de Bloemenkamp wonen veel senioren, en zij voelen zich door de overlast vaak onveilig.

²³ Bron: Veiligheidsanalyse Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan 's-Hertogenbosch – 1-meting (O&S, december 2011)

6.2 Zuidoost

Het indexcijfer ligt in Zuidoost al een paar jaar iets lager dan gemiddeld in de gemeente. De veiligheidssituatie in Zuidoost is het afgelopen jaar verbeterd. De wijk voldoet nu al aan de coalitiedoelstelling die zegt dat alle wijken in 2014 minimaal een veiligheidsindex moeten hebben van 18,4.

De veiligheidsindex is het afgelopen jaar verbeterd door een lichte afname van de jongerenoverlast en geweldsincidenten. Ook beleven de inwoners van Zuidoost minder overlast en criminaliteit. Het rapportcijfer wat de inwoners geven voor de veiligheid in de buurt is gestegen van een 6,5 naar een 6,8. Er zijn echter ook negatieve ontwikkelingen in de wijk; het aandeel incidenten van woninginbraak en drugsoverlast is gestegen.

Afbeelding 45: Veiligheidsindex Zuidoost (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename woninginbraken

Vorig jaar was er stedelijk sprake van een stijging van het aantal woninginbraken. In Zuidoost bleef het aandeel woninginbraken toen echter ongeveer gelijk. Afgelopen jaar zien we in Zuidoost wel een stijging van de woninginbraken, van 14 naar 25 incidenten per 1.000 adressen. Dit is het hoogst van alle wijken in 's-Hertogenbosch. De woningen in de Gestelse Buurt en Bazeldonk zijn in het najaar van 2011 meer dan anders door inbrekers uitgekozen. Hier lag het aantal woninginbraken vorig jaar op ongeveer 45 incidenten per 1.000 adressen. De politie heeft geen verklaring voor deze toename. De politie wijst inwoners in onder andere de nieuwsbrief *Wijkgericht* op het gebruik van degelijke sloten op ramen en deuren en verlichting. De woninginbraken zijn te herleiden naar een specifieke dadergroep; politie en Openbaar Ministerie zetten stappen tot vervolging. Wijkprofessionals geven aan dat er signalen zijn dat er ook inwoners zijn die een woninginbraak in scene zetten om zo verzekeringsgeld te innen.

Toename drugsoverlast

Het aantal incidenten van drugsoverlast in Zuidoost is het afgelopen jaar toegenomen van 0,6 naar 2,1 incidenten per 1.000 inwoners. Deze toename komt door een stijging van het aantal incidenten in de buurten Bossche Pad, Zuid, Gestelse Buurt en Bedrijven de Brand. Ongeveer één op de tien inwoners geeft aan dat drugsoverlast bij hen in de buurt vaak voorkomt. De wijkprofessionals geven aan dat er in de wijk personen/families wonen die zich vermoedelijk bezig houden met drugshandel. Dit draagt bij aan het intimidatieklimaat in de wijk. Bewoners hebben angst voor deze personen/families.

Tabel 9: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Zuidoostrivier

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Zuidoostrivier 2008-2011	13,1	10,0	24,6	11,8	14,8	2,1	19%	3%	3%	7%	15%	11%	21%	18%	23%	6,8
IVP-doelstelling 2015	✓	•	✗	✓	✓	•	•	•	•	•	✓	•	✓	•	•	•
	✗	✓	✗	✓	✓	nvt	✗	✗	✗	✓	✗	✗		nvt		

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Relatief veel jongerenoverlast

Het aantal bij de politie geregistreerde incidenten van jongerenoverlast is – van alle Bossche wijken – het hoogst in Zuidoostrivier. Ook ervaren in Zuidoostrivier vrij veel bewoners vaak overlast van groepen jongeren. Het aantal incidenten is relatief hoog in de buurten Grevelingen en Aawijk Zuid. Zuidoostrivier telt drie hinderlijke jeugdgroepen. Twee jeugdgroepen houden zich op in Aawijk Zuid en één jeugdgroep in de Gestelse Buurt. De ene jeugdgroep in Aawijk Zuid houdt zich op bij het Rivierenplein en het Lingeplein. De groep maakt zich schuldig aan hinderlijk gedrag, vermogensdelicten en verkeersdelicten. Het grootste gedeelte van de groep is in aanraking geweest met justitie. Er is vorig jaar veel inzet geweest om de overlast van deze groep terug te dringen. De straatcoaches hebben de groep goed in beeld. De andere jeugdgroep in Aawijk Zuid houdt zich op bij een cafetaria. De groep valt klanten lastig, blokkeert de doorgang, veroorzaakt geluidsoverlast en laat rotzooi achter op straat. De jeugdgroep in de Gestelse Buurt is op intimiderende wijze aanwezig in de buurt. Bij conflicten is er sprake van een explosieve sfeer waarbij de groep snel wordt uitgebreid. De conflicten zijn meestal kort en hevig en op het moment dat de politie aanwezig is alweer voorbij. Buurtbewoners voelen zich hierdoor onveilig.

6.3 Graafsepoort

De Graafsepoort wordt steeds veiliger. De veiligheidsindex van de wijk stijgt al sinds 2007 en is sinds 2010 beter dan gemiddeld in de gemeente. De veiligheidssituatie is het afgelopen jaar verbeterd doordat het aantal incidenten van auto-inbraak is afgenomen. Ook voelt men zich veiliger in de eigen buurt. Dit wordt nu beoordeeld met het rapportcijfer 6,6. Wel was er het afgelopen jaar een toename van het aantal woninginbraken in de wijk.

De veiligheidssituatie van de Graafsepoort lijkt nu erg op die van 's-Hertogenbosch gemiddeld. Wel zijn de verschillen in de wijk volgens professionals erg groot, omdat de wijk uit een aantal zeer verschillende buurten bestaat. Wijkprofessionals verwachten dat de veiligheidsindex in de Hinthamerpoort²⁴ lager zijn dan in de Hintham.

Afbeelding 46: Veiligheidsindex Graafsepoort (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

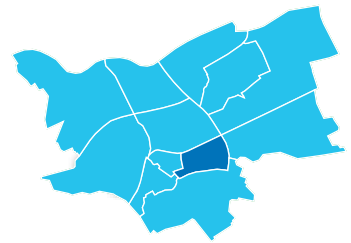
Toename woninginbraken

Vorig jaar was er stedelijk sprake van een stijging van het aantal woninginbraken. In de Graafsepoort nam het aandeel woninginbraken toen daarentegen af. Dit jaar zien we in de Graafsepoort wel een toename van het aantal woninginbraken, van 14 naar 19 incidenten per 1.000 adressen. Ongeveer één op de tien inwoners geeft aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt. Een toename van de woninginbraken is er in de buurten Aawijk Noord en de Graafsebuurt Noord en Zuid. In deze drie buurten en in de Hinthamerpoort is het aandeel woninginbraken het hoogst.

Afname auto-inbraken

Het aantal auto-inbraken in de wijk neemt al jarenlang af. In 2008 bedroeg het aantal auto-inbraken nog 36 incidenten per 1.000 inwoners. In 2009 nam dit af naar 19 incidenten per 1.000 inwoners, in 2010 naar 10 incidenten per 1.000 inwoners en in 2011 naar 7 incidenten per 1.000 inwoners. Het afgelopen jaar was de afname van het aandeel auto-inbraken het grootst in de Hinthamerpoort en Graafsebuurt Noord. De afname van de auto-inbraken kan gedeeltelijk verklaard worden door de ondergrondse parkeergarages bij de nieuwbouw in Hinthamerpoort. Hier is het aandeel auto-inbraken tussen 2008 en 2011 afgenomen van 50 naar 4 incidenten per 1.000 inwoners. Verder is er 'fysiek' niet veel veranderd in de wijk. In de wijk zijn door de politie, net als in andere delen van de stad, lokauto's ingezet. Deze hebben in de hele stad gezorgd voor een afname van de auto-inbraken (zie §3.7). Ook is Stadstoezicht de afgelopen twee jaar prominenter aanwezig in de wijk. De politie geeft aan dat er bij een deel van de auto-inbraken parkeervergunningen en invalidekaarten zijn gestolen.

²⁴ De buurt Hinthamerpoort staat ook bekend onder de naam Barten (Barten Noord en Zuid).

Tabel 10: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Graafsepoort

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Graafsepoort 2008-2011	6,6	13,4	18,9	7,3	15,3	0,7	11%	1%	2%	11%	15%	5%	21%	11%	16%	6,6
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✗	✗	✓	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename jongerenoverlast

Het aandeel incidenten van jongerenoverlast is in de Graafsepoort lager dan gemiddeld in de gemeente. Wel is het aantal incidenten van jongerenoverlast het afgelopen jaar licht toegenomen, van 5 naar 7 incidenten per 1.000 inwoners. De grootste toename is er in de Graafsebuurt Noord. Ook zijn hier relatief de meeste incidenten van jongerenoverlast in de wijk. Een hotspot van jongerenoverlast is het Mgr. Van Roosmalenplein. Dit ligt op de grens van de Graafsebuurt Noord en Aawijk Noord. Ongeveer één op de tien inwoners geeft aan dat jongerenoverlast bij hen in de buurt vaak voorkomt.

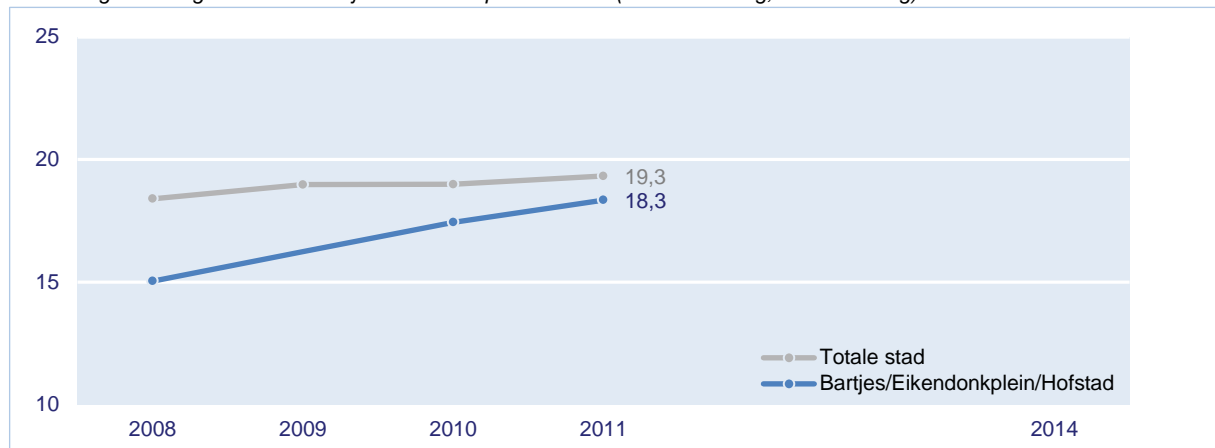
6.3.1 Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad

De veiligheidssituatie in het aandachtsgebied Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad is behoorlijk verbeterd. Op vrijwel alle onderdelen. Het afgelopen jaar was er een afname van het aandeel auto-inbraken, woninginbraken en vernielingen. Wel is het aantal incidenten van drugsoverlast toegenomen. De veiligheid in de buurt wordt beoordeeld met het rapportcijfer 6,5.

Het aandachtsgebied Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad bestaat uit de buurten Hofstad, Bossche Pad en Hinthamerpoort²⁵. Het gebied ligt in drie verschillende wijken: de Binnenstad, Zuidoost en Graafsepoort. Het is een gebied waar criminaliteit al jaren een probleem is. Professionals hebben zich de afgelopen jaren flink ingezet om de situatie in de buurt te verbeteren. Er wordt bijvoorbeeld hard gewerkt om de betrokkenheid onderling, maar ook het contact met professionals te verbeteren. Zo worden er meer wijkbijeenkomsten georganiseerd en werken wijkagenten in kleinere gebieden.

In de Bossche Pad is het afgelopen jaar (fysiek) veel veranderd. De helft van de woningen werd 'verhuurd' door Ad Hoc (anti-kraak). Deze woningen zijn in 2011 gesloopt. Deze fysieke verandering kan van invloed zijn op de cijfers.

Afbeelding 47: Veiligheidsindex Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname woninginbraken

Het aandeel woninginbraken in de Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad is het afgelopen jaar licht afgenomen van 22 naar 20 incidenten per 1.000 adressen. Relatief de grootste afname zien we in het Bossche Pad. Woninginbraak is niet iets wat leeft onder de bevolking van Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad. Slechts één procent van de inwoners geeft aan dat woninginbraak vaak voorkomt bij hen in de buurt. Wijkprofessionals geven aan dat bewoners woninginbraak niet zien als een ernstig delict, in vergelijking met andere incidenten die plaatsvinden in de buurt. Verder geven wijkprofessionals aan dat er signalen zijn dat er ook inwoners zijn die een woninginbraak in scene zetten vanwege het innen van verzekeringsgeld. Dit kan invloed hebben op de lage beleving van woninginbraken.

Afname auto-inbraken

Het aantal auto-inbraken in de Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad is het afgelopen jaar fors afgenomen van 14 naar 4 incidenten per 1.000 inwoners. De afname is in alle drie de buurten zichtbaar. Ook geven minder bewoners aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt. De politie heeft veel aandacht besteed aan de auto-inbraken in de buurt. Om daders te kunnen pakken heeft de politie lokauto's ingezet (zie §3.7). Ook is Stadstoezicht de afgelopen twee jaar prominenter aanwezig in de buurt.

²⁵ De buurt Hinthamerpoort staat ook bekend onder de naam Barten (Barten Noord en Zuid).

Tabel 11: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/ vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Bartjes/Eikendonk-Plein/Hofstad	6,8	14,8	19,5	4,3	18,2	3,1	27%	1%	4%	1%	17%	23%	43%	9%	19%	6,5
2008-2011	✓	✓	✗	✓	✓	✗	.	✓	.	✓	✓	.	✓	✓	✓	.
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✗	✓	✗	✓	✗	✗		nvt		

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename drugsoverlast

Het aantal incidenten van drugsoverlast in de Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad is het afgelopen jaar toegenomen van 1,7 naar 3,1 incidenten per 1.000 inwoners. Deze toename komt door een stijging van het aantal incidenten in de Bossche Pad en Hinthamerpoort. Bijna een kwart van de inwoners geeft aan dat drugsoverlast bij hen in de buurt vaak voorkomt. De wijkprofessionals geven aan dat er in de wijk personen/families wonen die zich vermoedelijk bezig houden met drugshandel. Dit draagt bij aan het intimidatieklimaat in de wijk. Bewoners hebben angst voor deze personen/families. Verder is er in de Bossche Pad een coffeeshop, waardoor bewoners zichtbaar geconfronteerd worden met softdrugsgebruik. Ook zorgt het verkeer naar en van de coffeeshop voor overlast. Wel wordt de omgeving rond de coffeeshop goed schoongehouden.

Inwoners ervaren relatief veel sociale overlast

De sociale overlast in de buurt is bijna tweemaal zo hoog als gemiddeld in de gemeente. Ongeveer één op de tien inwoners geeft aan dat overlast door omwonenden vaak voorkomt bij hen in de buurt. Volgens wijkprofessionals heerst er een intimidatieklimaat in de buurt, vooral in de Hinthamerpoort. De aanpak van het intimidatieklimaat is essentieel om van de buurt weer een aantrekkelijke en leefbare buurt te maken. Er wonen verschillende multiprobleemgezinnen. Qua overlast zijn er enkele gezinnen die er extreem uitspringen. Door hen komt de veiligheid en leefbaarheid onder druk te staan. Dit leidt soms tot buurtruzies die gemakkelijk escaleren.

Inwoners ervaren relatief veel fysieke verloedering

Inwoners van Bartjes/Eikendonkplein/Hofstad ervaren relatief veel fysieke verloedering bij hen in de buurt. Volgens de wijkprofessionals komt dit deels door de sloop in de buurt en de vele verhuizingen die dit met zich meebrengt. In de beleving van bewoners zijn voorzieningen ook oud en van slechte kwaliteit. Wel worden er nog steeds schoonmaakacties georganiseerd. In de Hofstad wordt dit georganiseerd door bewoners en in de Hinthamerpoort door het opbouwwerk en kinderwerk.

Afname jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast is het afgelopen jaar weer iets afgenomen van 8 naar 7 incidenten per 1.000 inwoners. Wel geeft ruim een kwart van de bewoners aan dat overlast van groepen jongeren bij hen in de buurt vaak voorkomt. Professionals geven aan dat in de Hofstad een groep jongeren voor overlast zorgt. Volgens de politie wordt er in de Hofstad vooral door ouderen geklaagd over overlast van jongeren in het weekeinde 's avonds en 's nachts.

Interventieaanpak

In de Hinthamerpoort is in 2011 gestart met de interventieaanpak. Belastingdienst, UWV, Sociale Verzekeringsbank, woningcorporaties en gemeente werken nauw samen met als doel strikte handhaving van wet- en regelgeving. Politie en OM ondersteunen het project vanuit strafrechtelijk perspectief en handhaving van de openbare orde. Doel is om door middel van strakke handhaving fraude tegen te gaan en het vertrouwen van bewoners in de overheid (in brede zin) te herstellen.

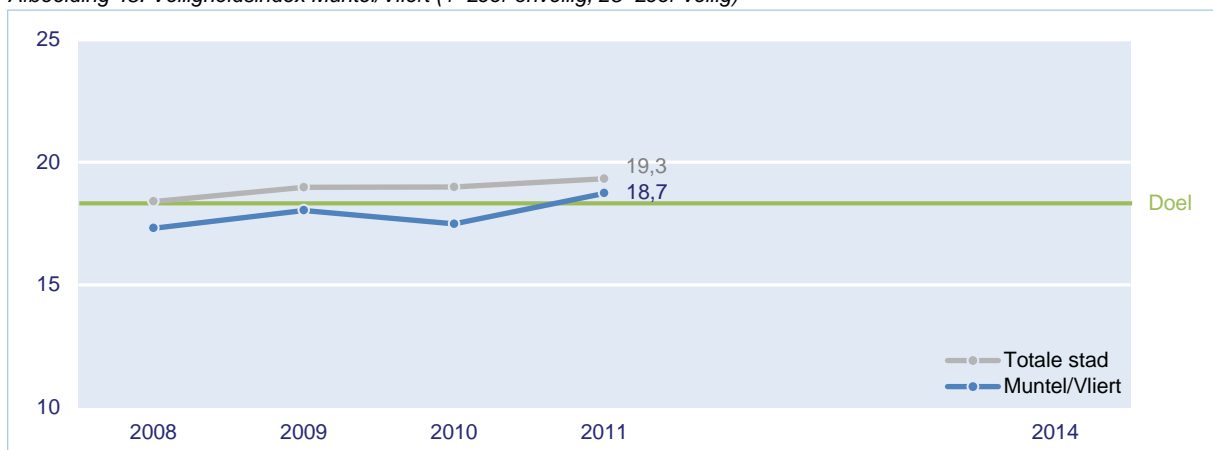
6.4 Muntel/Vliert

De veiligheidssituatie in Muntel/Vliert is het afgelopen jaar behoorlijk verbeterd. De veiligheidsindex is gestegen van 17,5 naar 18,7. Hiermee voldoet de wijk nu al aan de coalitiedoelstelling. Volgens de coalitiedoelstelling moeten alle wijken in 2014 een veiligheidsindex hebben van minimaal 18,4.

Uit de veiligheidsmonitor van vorig jaar bleek dat de inwoners negatiever waren over de veiligheid dan de politiecijfers lieten zien. De beleving van overlast en criminaliteit lijkt dit jaar te zijn verbeterd. Dit resulteert, samen met een afname van het aantal incidenten van jongerenoverlast en vernieling, in een verbeterde score op de veiligheidsindex.

De Muntel/Vliert bestaat uit de buurten de Muntel, de Vliert en Orthenpoort. Volgens wijkprofessionals is in de Orthenpoort de veiligheidssituatie het slechtst. De Orthenpoort heeft het karakter van een aandachtsbuurt. In de buurt zijn verschillende probleemgezinnen die de buurt intimideren. Dit heeft invloed op de veiligheidsgevoelens van buurtbewoners.

Afbeelding 48: Veiligheidsindex Muntel/Vliert (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Veiligheidsgevoelens zijn verbeterd

De inwoners van de Muntel/Vliert voelen zich veiliger in de eigen buurt. Het aantal mensen dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt nam het afgelopen jaar af van 6 naar 3 procent. Ook steeg het rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt van een 6,2 naar een 6,4.

Toename woninginbraken in de Vliert

Het aandeel woninginbraken is in de Muntel/Vliert het afgelopen jaar ongeveer hetzelfde gebleven. Als we inzoomen op de verschillende buurten dan is er een daling te zien van de woninginbraken in de Muntel en een stijging van de woninginbraken in de Vliert. In de Orthenpoort zijn er geen veranderingen. Volgens de politie vinden woninginbraken momenteel vooral plaats in de Vliert ten westen van de Rompertsebaan. Het betreft veel gelegenheidsinbraken. De wijkagent heeft vorig jaar in de wijk een ronde gelopen met bewoners om hen te wijzen op dingen waar zij zelf op kunnen letten om woninginbraak te voorkomen. Ook woningcorporatie Zayaz heeft preventieve maatregelen genomen. Zij hebben sloten van huurwoningen vervangen en extra sloten aangebracht op bijvoorbeeld ramen. Ook hebben zij kelderraampjes in flats dichtgezet. De corporatie had ook het plan om samen met bewoners een buurtpreventieplan op te zetten. Door te weinig respons van bewoners is dit niet doorgegaan. De politie heeft niet het idee dat mensen uit de wijk zelf actief zijn met inbreken, of dat groepen jongeren hiervoor verantwoordelijk zijn.

Tabel 12: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Muntel/Vliert

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Muntel/Vliert 2008-2011	6,2	14,6	20,0	9,9	15,1	2,2	20%	2%	1%	11%	21%	14%	29%	12%	30%	6,4
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✗	✓	✓	✗	✗	✗	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Inwoners ervaren relatief vaak auto-inbraken

Het aandeel incidenten van auto-inbraak is het afgelopen jaar ongeveer hetzelfde gebleven en is vergelijkbaar met het gemiddelde van de gemeente. Volgens de politie vinden de auto-inbraken verspreid over de wijk plaats. Eén op de vijf inwoners van Muntel/Vliert geeft aan dat auto-inbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt. Dit is hoog in vergelijking met de andere wijken in 's-Hertogenbosch. Deze beleving is volgens wijkprofessionals wellicht het na-ijleffect van een lange periode van veel auto-inbraken. In vergelijking met andere wijken zijn er in de Muntel/Vliert relatief veel fietsendiefstallen. In de wijk stallen veel bewoners hun fiets op straat. Dit vergoot de gelegenheid tot fietsendiefstal.

Inwoners ervaren relatief veel sociale overlast

Inwoners van Muntel/Vliert ervaren meer sociale overlast dan gemiddeld in de gemeente. Wel is de schaalscore sociale overlast het afgelopen jaar iets afgenomen. Volgens wijkprofessionals concentreert de sociale overlast zich rond een aantal gezinnen/personen, onder andere in de Orthenpoort. Zayaz geeft aan dat er daarnaast sprake is van sociale overlast op het Gheert van Calcarplein. Zayaz zet hier wel eens buurtbemiddeling in, of zij bemiddelen zelf in bepaalde situaties. Andere hotspots van sociale overlast zijn het Busschietersplein en het Taxandriaplein. Nieuwe bewoners van het Taxandriaplein worden 'ontgroend'.

Inwoners ervaren relatief veel jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast is het afgelopen jaar afgenomen van 11 naar 6 incidenten per 1.000 inwoners. Wel geeft nog steeds twintig procent van de inwoners aan dat zij vaak overlast ervaren van groepen jongeren op straat. Volgens de politie is de jongerenoverlast afgenomen door het verdwijnen van de jongerengroep die rondhing bij de Profiel. Zij veroorzaakten veel overlast op de Vliert. Een andere groep jongeren kon voorheen terecht bij Stichting De Hobbel. Hier zijn ze nu niet meer welkom. Deze jongeren houden zich nu op bij de ingang van dagactiviteitencentrum De Stijl op het Taxandriaplein. Andere hotspots van jongerenoverlast zijn Kapelaan Koopmansplein, de Van Noremborghstraat en de Munteltuinen. Bij laatstgenoemde locatie wordt de overlast veroorzaakt door uitgaanspubliek uit het centrum van de stad.

Toename drugs- en alcoholoverlast

Het aantal incidenten van drugsoverlast in de Muntel/Vliert is het afgelopen jaar gestegen. De stijging wordt veroorzaakt door een toename van het aantal incidenten in de Vliert. Relatief veel wijkbewoners geven aan dat bij hen in de buurt vaak sprake is van drugsoverlast of dronken mensen op straat. Volgens de wijkprofessionals is de meeste overlast afkomstig van het Kapelaan Koopmansplein. Hier drinken dagelijks groepen mensen in het openbaar. De gemeente neemt maatregelen om de overlast terug te dringen.

6.5 Rosmalen Zuid

Rosmalen Zuid neemt een derde positie in van veiligste wijken van de gemeente. De veiligheidssituatie in Rosmalen Zuid is het afgelopen jaar iets verbeterd. Dit komt door een afname van het aantal incidenten van woninginbraak en jongerenoverlast.

Op de meeste veiligheidsthema's doet Rosmalen Zuid het beter dan gemiddeld in de gemeente. Er zijn bijvoorbeeld relatief minder incidenten van auto-inbraak, drugsoverlast, geweld, sociale overlast, jongerenoverlast en vernieling. Ook leven er weinig gevoelens van onveiligheid in de wijk; slechts één procent van de inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Gemiddeld beoordelen de inwoners de veiligheid in de buurt met het rapportcijfer 7,4.

Afbeelding 49: Veiligheidsindex Rosmalen Zuid (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

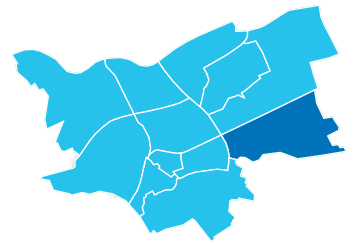
Afname woninginbraken

Gemiddeld is het aandeel woninginbraken in 's-Hertogenbosch het afgelopen jaar ongeveer hetzelfde gebleven. In Rosmalen Zuid is dit het afgelopen jaar afgenomen van 19 naar 16 incidenten per 1.000 adressen. Deze daling komt door een afname van het aantal woninginbraken in Sparrenburg en Molenhoek. Wel steeg het aantal woninginbraken in de Maliskamp Oost.

Afname jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast is het afgelopen jaar afgenomen van 10 naar 6 incidenten per 1.000 inwoners. Het aantal incidenten van jongerenoverlast bevindt zich nu weer ongeveer op hetzelfde niveau als vóór 2010. Volgens professionals werd de extra jongerenoverlast in 2010 voornamelijk veroorzaakt omdat de JOP (jongerenontmoetingsplek) nabij Number One vier maanden is weggeweest wegens bouwwerkzaamheden in de buurt. In de periode dat de JOP weg was kwamen er bij de politie veel klachten binnen over rondhangende jongeren. De JOP is nu weer terug, waardoor het aantal incidenten van jongerenoverlast weer is afgenomen. Bij de JOP houdt de enige jeugdgroep van de wijk zich op. (Vrijwel) alle leden van de groep gebruiken regelmatig softdrugs en drinken alcohol. Door de ligging van de JOP ondervindt de buurt echter nauwelijks overlast van de groep. Volgens professionals zijn de jongeren goed aanspreekbaar.

Tabel 13: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Rosmalen Zuid

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Rosmalen Zuid 2008-2011	6,2	6,8	16,1	5,7	10,6	0,1	5%	0%	0%	8%	0%	1%	10%	5%	11%	7,4
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✓	✓	✓		nvt		

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

6.6 Rosmalen Noord

Rosmalen Noord staat in de top 5 van meest veilige wijken van 's-Hertogenbosch. De veiligheidssituatie in Rosmalen Noord is het afgelopen jaar verbeterd. Dit komt door een afname van het aandeel incidenten van woninginbraak en vernieling. Ook ervaren de inwoners minder verloedering van hun woonomgeving. Daarentegen steeg wel het aantal incidenten van auto-inbraak.

Op de meeste veiligheidsthema's doet Rosmalen Noord het beter dan gemiddeld in de gemeente. Er zijn bijvoorbeeld relatief minder incidenten van woninginbraak, auto-inbraak, drugsoverlast, geweld, sociale overlast en vernieling. Gemiddeld beoordelen de inwoners van Rosmalen Noord de veiligheid in de buurt met het rapportcijfer 7,3.

Afbeelding 50: Veiligheidsindex Rosmalen Noord (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname woninginbraken

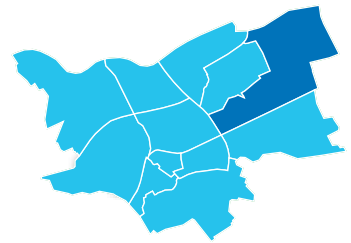
In Rosmalen Noord ligt het aandeel woninginbraken lager dan gemiddeld in de gemeente. Wel steeg het aandeel woninginbraken tussen 2008 en 2010. Het afgelopen jaar nam het aandeel woninginbraken af, van 17 naar 14 incidenten per 1.000 adressen. De afname was het grootst op de Hondseberg. In 't Ven is er een lichte toename van de woninginbraken.

Toename auto-inbraken

Het aantal auto-inbraken in Rosmalen Noord is het afgelopen jaar licht gestegen van 5 naar 7 incidenten per 1.000 inwoners. Dit komt vooral door een stijging van de auto-inbraken in de Overlaet Oost en West.

Relatief veel fietsendiefstallen

Rosmalen Noord kent relatief veel fietsendiefstallen. De fietsen worden gestolen in het centrum van Rosmalen en bij Station Rosmalen. Gezamenlijk gaat het om ongeveer 125 fietsendiefstallen in 2011. De politie onderneemt wel actie om het aandeel fietsendiefstallen terug te brengen. Zo surveilleert de politie bij de fietsenstalling op het station en scant Stadstoezicht fietsen op diefstal.

Tabel 14: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Rosmalen Noord

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Rosmalen Noord 2008-2011	7,9	6,0	14,2	7,2	10,9	0,2	9%	0%	0%	12%	2%	0%	9%	13%	13%	7,3
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✗	✓	✓	nvt			✗

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname verloedering woonomgeving

De inwoners van Rosmalen Noord ervaren minder verloedering van hun woonomgeving. De schaalscore voor fysieke verloedering is met een half punt afgenomen, en bedraagt nu 3,0. Dit houdt in dat minder mensen aangeven dat er bij hen in de buurt vaak sprake is van hondenpoep op straat, rommel op straat, bekladding van muren of gebouwen en vernieling van straatmeubilair. Dit komt ook terug in de politieregistratie. Het aantal incidenten van vernieling is het afgelopen jaar afgenomen van 13 naar 11 incidenten per 1.000 inwoners. In de meeste buurten in Rosmalen Noord neemt het aantal incidenten van vernieling inderdaad af. Uitzondering hierop is de Overlaet Oost; hier is een toename van de vernielingen.

Toename jongerenoverlast

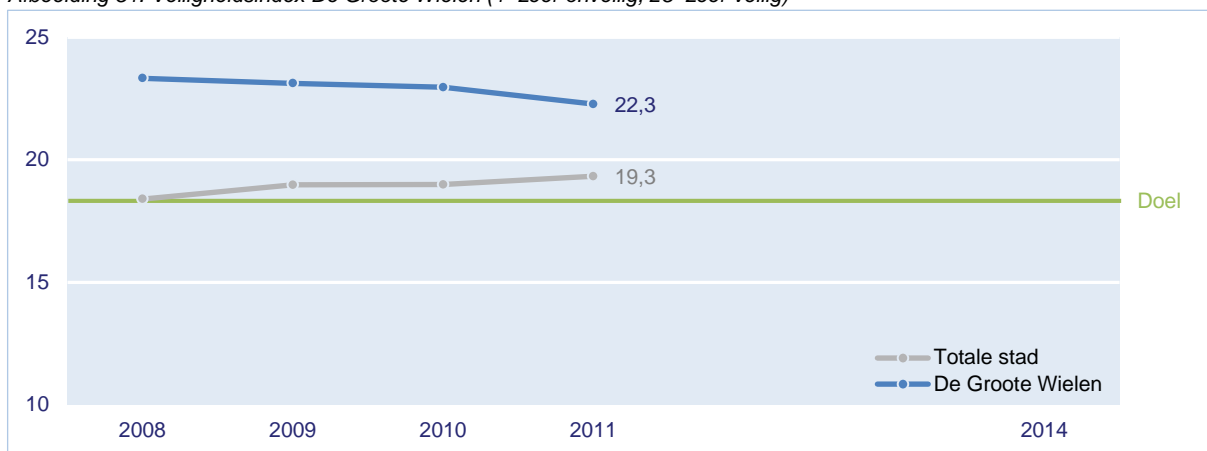
Het aantal incidenten van jongerenoverlast in de wijk is het afgelopen jaar licht toegenomen van 6 naar 8 incidenten per 1.000 inwoners. Deze stijging wordt veroorzaakt door een toenemend aantal incidenten op de Overlaet Oost en de Overlaet West. Vorig jaar waren er in de wijk nog twee hinderlijke jeugdgroepen. Hun hangplekken waren de Abraham-Kuyperborch en het centrum van Rosmalen. Deze twee jeugdgroepen zijn nu verdwenen. Volgens professionals zijn de jongeren goed aanspreekbaar.

6.7 De Grote Wielen

De Grote Wielen is de veiligste wijk van de gemeente. Op bijna alle veiligheidsthema's komt de wijk het meest positief naar voren. Zo is bijvoorbeeld de sociale overlast het laagst van de gemeente, evenals de fysieke verloedering, auto-inbraken en jongerenoverlast. Slechts weinig inwoners voelen zich wel eens onveilig in hun buurt. De veiligheid in de buurt wordt beoordeeld met het rapportcijfer 7,4.

De veiligheidssituatie in De Grote Wielen is het afgelopen jaar iets verslechterd. Er waren een paar kleine negatieve ontwikkelingen in de wijk. Zo is het aandeel incidenten van woninginbraak, jongerenoverlast en vernielingen gestegen. Een positieve ontwikkeling is de afname van het aandeel auto-inbraken.

Afbeelding 51: Veiligheidsindex De Grote Wielen (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

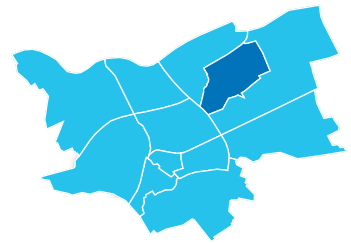
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename woninginbraken

Het aantal woninginbraken in De Grote Wielen is tussen 2010 en 2011 met 55 procent toegenomen, van 7 naar 10 woninginbraken per 1.000 adressen. Ook geven meer bewoners aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt. Vooral in de Hoven steeg het aantal woninginbraken. Omdat het aantal woninginbraken is gestegen, is de politie in De Grote Wielen het project 'Samen tegen inbrekers' gestart. Met het project gaat de politie samen met bewoners de wijk in. Wanneer de politie inbraakgevoelige situaties ziet, bellen ze aan bij de betreffende woning en waarschuwen de bewoners. Behalve een rondgang door de wijken, heeft de politie acties gehouden waarbij auto's worden aangehouden en gecontroleerd. Ook bij deze acties is een taak voor bewoners weggelegd: direct na de politiecontrole spreekt de politie de bestuurders aan en informeren hen over inbraakpreventie. De bedoeling is dat het project zich als een olievlek door de wijk verspreid.

Afname auto-inbraken

Het aantal auto-inbraken in De Grote Wielen is het afgelopen jaar behoorlijk afgenomen van 9 naar 3 auto-inbraken per 1.000 inwoners. Hiermee is het aandeel auto-inbraken in De Grote Wielen het laagst van de hele gemeente. De daling is vooral te danken aan de afname van het aantal auto inbraken in Broekland. Opvallend is dat wel meer mensen aangeven dat auto-inbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt.

Tabel 15: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – De Groote Wielen

	Politie cijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
De Groote Wielen 2008-2011	5,4	5,1	10,4	3,3	7,2	0,2	6%	0%	2%	9%	9%	0%	10%	2%	3%	7,4
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✓	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✗	✓	✓	nvt			✗

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast in De Groote Wielen is het afgelopen jaar toegenomen van 2 naar 5 incidenten per 1.000 inwoners. Dit komt vooral door een stijging van het aantal incidenten in Broekland. Ook geven meer inwoners aan dat overlast van groepen jongeren bij hen in de buurt vaak voorkomt. Het aandeel incidenten van jongerenoverlast is in De Groote Wielen nog steeds het laagst van alle wijken in 's-Hertogenbosch.

Toename vernielingen

Het afgelopen jaar is het aantal incidenten van vernieling gestegen in De Groote Wielen van 4 naar 7 incidenten per 1.000 inwoners. Dit komt vooral door een stijging van het aantal incidenten in Broekland.

6.8 Empel

Empel behoort tot de top drie van veiligste wijken van 's-Hertogenbosch. De index is al een aantal jaar redelijk stabiel. Empel kan getypeerd worden als een veilige en prettige wijk om in te wonen. De sociale controle is er vrij groot en de inwoners voelen zich verantwoordelijk voor het veilig en schoon houden van de eigen wijk. De wijk doet het op de meeste veiligheidsthema's erg goed. De veiligheid in de buurt wordt met het rapportcijfer 7,4 beoordeeld.

Er zijn echter ook negatieve ontwikkelingen in Empel. Het aantal woninginbraken en auto-inbraken is gestegen.

Afbeelding 52: Veiligheidsindex Empel (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename woninginbraken

Het aantal woninginbraken in Empel neemt nu twee jaar op rij toe. In 2009 waren er 7 woninginbraken per 1.000 adressen. In 2010 steeg dit naar 17 woninginbraken per 1.000 adressen en in 2011 naar 24 woninginbraken per 1.000 adressen. Empel behoort nu tot de wijken waar relatief de meeste woninginbraken plaatsvinden. Het afgelopen jaar is het aantal inbraken het sterkst gestegen in Empel Oost. Eén op de tien inwoners van Empel geeft aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt.

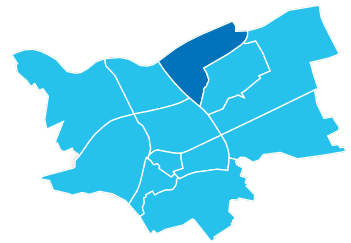
Toename auto-inbraken

Naast het aantal woninginbraken steeg het afgelopen jaar ook het aantal auto-inbraken in Empel. Dit is het afgelopen jaar bijna verdubbeld van 5 naar 9 incidenten per 1.000 inwoners. Ook het aantal auto-inbraken steeg het sterkst in Empel Oost.

Afname jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast neemt nu twee jaar op rij af, van 9 incidenten per 1.000 inwoners in 2009 naar 6 incidenten per 1.000 inwoners in 2011. Ook geven weinig inwoners van Empel aan vaak overlast te ervaren van groepen jongeren op straat.

Sinds 2011 telt de wijk weer een hinderlijke jeugdgroep. Deze groep houdt zich op ter hoogte van Sociaal Cultureel Centrum D'n As. De groep bestaat uit jongeren van Nederlandse afkomst. Ze zorgen voor geluidsoverlast en laten rommel achter.

Tabel 16: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Empel

	Politie cijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Empel	5,6	3,3	24,4	9,2	5,6	0,2	6%	0%	0%	11%	6%	3%	2%	1%	5%	7,4
2008-2011	.	✓	✗	.	✓	.	.	.	.	✗	.	.	.	.	.	✗
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✗	✓	✓	nvt			

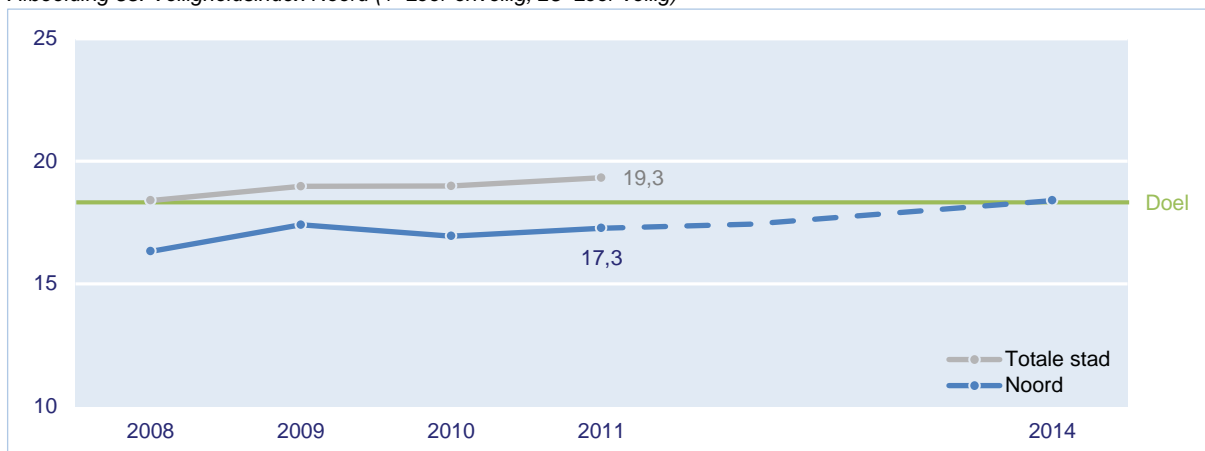
Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

6.9 Noord

De wijk Noord behoort, samen met de Binnenstad, tot de wijken met de laagste veiligheidsindex. Het lage indexcijfer in Noord wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de veiligheidssituatie in de Hambaken, en hoe bewoners in dit gebied de veiligheid beleven. De cijfers van de Hambaken beïnvloeden de cijfers van de totale wijk Noord in negatieve zin. In de andere buurten van Noord gaat het qua veiligheid wel (relatief) goed.

Wel is de veiligheidsindex in Noord het afgelopen jaar iets verbeterd. Deze verbetering kwam tot stand door een afname van de incidenten van woninginbraak, vernieling en jongerenoverlast, en een verbeterde veiligheidssituatie in de Hambaken (zie §6.9.1).

Afbeelding 53: Veiligheidsindex Noord (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname woninginbraken

Het aantal woninginbraken in Noord is het afgelopen jaar behoorlijk afgenomen van 32 naar 20 incidenten per 1.000 adressen. Dit betekent een afname van ongeveer 40 procent. Het aandeel woninginbraken is het hoogst in Orthen Links, de Muziekinstrumentenbuurt, de Edelstenenbuurt en de Herven. In de wijk geven relatief veel inwoners aan dat woninginbraken bij hen in de buurt vaak voorkomen.

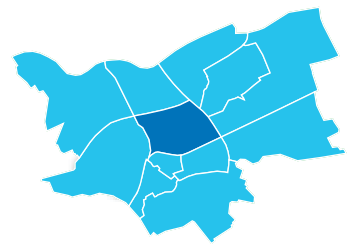
Relatief veel auto-inbraken

In Noord zijn meer auto-inbraken dan gemiddeld in de gemeente. Het aandeel auto-inbraken in de wijk is het afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven. Wel zien we verschillen tussen de verschillende buurten. Het aandeel auto-inbraken is toegenomen in de buurten de Slagen, de Reit, de Donk en bedrijventerrein de Herven. In de buurten de Herven, de Rompert en Orthen Links is daarentegen het aandeel auto-inbraken afgenomen.

Afname vernielingen

Het aantal incidenten van vernieling is het afgelopen jaar in Noord afgenomen van 22 naar 17 incidenten per 1.000 inwoners. Het aandeel vernielingen is het hoogst in Haren/Donk/Reit, de Edelstenenbuurt en de Sprookjesbuurt. Dat de vernielingen zijn afgenomen is nog niet terug te zien in de cijfers over beleving door bewoners; het aantal mensen dat aangeeft dat vernieling bij hen in de buurt vaak voorkomt is tussen 2010 en 2011 ongeveer hetzelfde gebleven.

Tabel 17: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Noord

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/ vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Noord 2008-2011	11,2	16,7	19,5	15,4	16,9	1,5	19%	8%	6%	17%	17%	13%	36%	27%	24%	6,3
IVP-doelstelling 2015	✓	✗	✗	✓	✓	•	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	•

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename geweld

Het aantal incidenten van geweld in de wijk is licht toegenomen van 15 naar 17 incidenten per 1.000 inwoners. De toename is het grootst in de buurten de Slagen, de Rompert en Orthen Links. Relatief de meeste incidenten vinden plaats in de buurten Sprookjesbuurt, Muziekinstrumentenbuurt, Edelstenenbuurt en de Slagen. Door professionals wordt 30 procent van de incidenten gelabeld als huiselijk geweld.

Relatief veel sociale overlast

De ervaren sociale overlast is relatief groot in Noord. Volgens wijkprofessionals geven bewoners van Orthen en de Rompert aan dat de leefbaarheid onder druk komt te staan vanwege het toenemende aantal woningen dat gesplitst wordt in appartementen en kamerbewoning.

Afname jongerenoverlast

De jongerenoverlast is het afgelopen jaar iets afgenomen van 14 naar 11 incidenten van per 1.000 inwoners. Relatief de meeste incidenten vinden plaats in de Haren/Donk/Reit, de Edelstenenbuurt en de Sprookjesbuurt. Ook in de Buitenpepers wordt een toename geregistreerd. De inwoners van Noord zijn de jongerenoverlast nog niet anders gaan beleven. Twintig procent van de inwoners geeft aan dat er bij hen in de buurt vaak overlast is van groepen jongeren op straat. Daarnaast geeft 16 procent van de inwoners aan zich vaak onveilig te voelen in de buurt van groepen jongeren. In Noord zijn drie jeugdgroepen: er is één hinderlijke jeugdgroep, één overlastgevende jeugdgroep en één criminele jeugdgroep. Deze groepen houden zich op in de Hambaken en de Haren/Donk/Reit.

Veiligheidsgevoelens zijn verbeterd

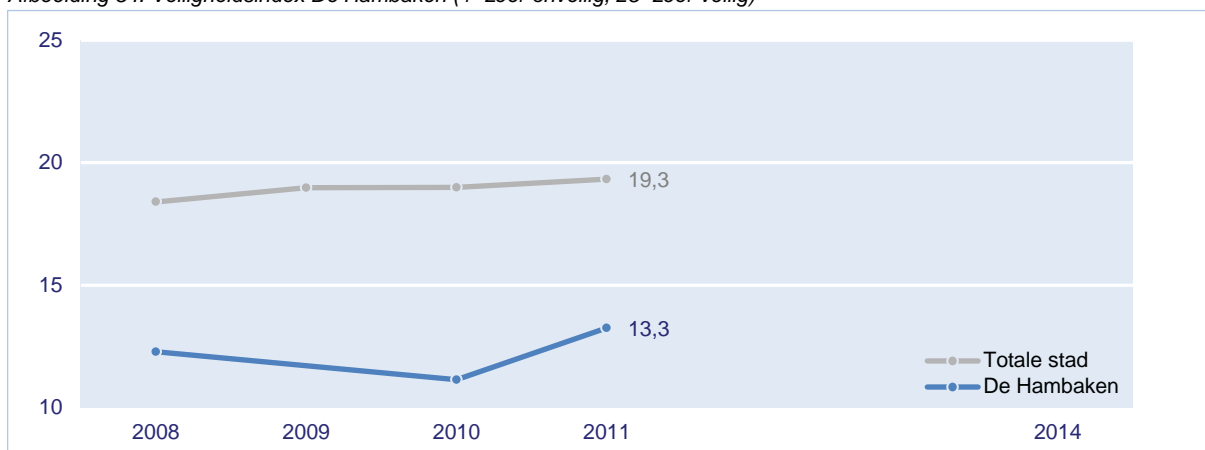
De inwoners van Noord zijn zich veiliger gaan voelen in de eigen buurt. Het aandeel inwoners dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt is het afgelopen jaar afgenomen van 6 naar 3 procent. Ook geven de inwoners een hoger rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt. Dit is tussen 2010 en 2011 gestegen van 6,0 naar een 6,3.

6.9.1 Hambaken

Het aandachtsgebied de Hambaken bestaat uit de buurten Hambaken, Muziekinstrumentenbuurt, Edelstenenbuurt en Sprookjesbuurt. De Hambaken heeft het laagste indexcijfer van alle wijken en aandachtsgebieden. Wel is de veiligheidssituatie in de Hambaken het afgelopen jaar behoorlijk verbeterd. De extra inspanningen van de afgelopen jaren van de gemeente, politie en andere veiligheidspartners leiden langzaam tot een verbetering van de veiligheidssituatie. In 2011 is voor de Hambaken een gerichte veiligheidsaanpak ontwikkeld.

De lage veiligheidsindex in de Hambaken wordt veroorzaakt door relatief veel incidenten van jongerenoverlast, drugsoverlast en geweldsdelicten. Daarnaast vinden relatief veel bewoners dat er bij hen in de buurt vaak sprake is van jongerenoverlast, geweld, bedreiging, woninginbraak, auto-inbraak, drugsoverlast en fysieke verloedering. Dat de index het afgelopen jaar is verbeterd komt door een afname van het aandeel incidenten van jongerenoverlast, woninginbraak, auto-inbraak en vernielingen. Daarnaast voelen mensen zich veiliger in de eigen buurt; het aantal mensen dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt nam het afgelopen jaar af van 16 naar 5 procent. Ook steeg het rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt van een 4,8 naar een 5,5.

Afbeelding 54: Veiligheidsindex De Hambaken (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname woninginbraken

Het aandeel woninginbraken in de Hambaken is in één jaar tijd bijna gehalveerd. De perceptie van bewoners over het voorkomen van woninginbraken is echter wel nog steeds erg hoog. Om de woninginbraken terug te dringen heeft de politie in de avonden extra mensen ingezet om te surveilleren. Er wordt in de gaten gehouden op welke tijden en op welke plaatsen wordt ingebroken. Hier wordt vervolgens gericht surveillance op ingezet. De politie heeft duidelijk in beeld welke jongeren zich bezig houden met woninginbraken. Voor hen wordt een aanpak op maat gemaakt. De daders zijn veel mensen uit de eigen wijk, waaronder ook jonge jongeren (12-14 jarigen). De aanzuigende werking op jonge jongeren wordt wel steeds minder. De jonge jongeren die door de politie voor een vergrijp worden gearresteerd, worden tegenwoordig meteen aangepakt.

Afname auto-inbraken

Het aandeel auto-inbraken in de Hambaken is het afgelopen jaar afgenomen. Ook is het aantal mensen dat aangeeft dat auto-inbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt gedaald. De inbraken vinden verspreid over de wijk plaats. Wel vonden een paar keer de auto-inbraken bij elkaar in de buurt plaats. Volgens de politie gaat het de daders hierbij voornamelijk om de diefstal van invalideparkeerkaarten. Diverse keren is op hotspots een lokauto van de politie ingezet. Verder heeft de (mobiele) aanwezigheid van de politie in de wijk op de mountainbike een preventief effect.

Tabel 18: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – De Hambaken

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
De Hambaken 2008-2011	15,5	20,9	23,7	13,0	18,8	3,2	34%	16%	14%	30%	25%	24%	48%	47%	41%	5,5
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✗	✓	✗	✗	✗	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Relatief veel geweld en bedreiging

Het aandeel geweldsincidenten is hoog in de Hambaken. Dit komt ook terug in de cijfers over de beleving door bewoners. Zij geven relatief vaak aan dat geweld en bedreigingen in hun buurt vaak voorkomen. Volgens professionals is de kern van het probleem in de Hambaken de omgang met elkaar. Er wonen veel kwetsbare mensen in de wijk, met bijvoorbeeld een verstandelijke beperking, verslavingsproblemen of GGZ-problematiek. De hulpverlening aan deze mensen wordt steeds beperkter, waardoor situaties sneller kunnen escaleren. Hierdoor blijft de sociale overlast en het intimidatie-klimaat in de buurt bestaan. De politie heeft het idee dat het aantal mensen dat geen melding maakt, toeneemt. De politie denkt dat ze de gezinnen waar geweld plaatsvindt goed in beeld heeft.

Relatief veel drugsoverlast

Het aandeel incidenten van drugsoverlast is hoog in de Hambaken. Volgens de politie zijn er in de buurt tientallen gelegenheidsdealers die moeilijk zijn aan te pakken. Hier wordt veel in geïnvesteerd, maar het is moeilijk om dit aantal terug te brengen. Het dealen gebeurt voornamelijk door criminele Marokkaanse jeugd (16-30 jaar) vanuit auto's. Zij zijn erg alert op de aanwezigheid van politie. Hotspots zijn 't Wielsem, de brandgangen erachter en de Klokkenlaan. Er zijn nog maar weinig woningen waaruit gedeald wordt.

Afname vernielingen

Het aantal vernielingen in de wijk is tussen 2010 en 2011 afgenomen van 29 naar 19 incidenten per 1.000 inwoners. Ook is er volgens bewoners minder fysieke verloedering in de buurt. Vernielingen die plaatsvinden in het centrumgebied worden snel hersteld, zodat de inwoners van de buurt hier niet mee geconfronteerd worden. In het verleden waren er jaarlijks veel vernielingen rond de jaarwisseling. Hier heeft de politie de afgelopen jaarwisseling sterk op ingezet, zodat er nu nauwelijks vernielingen waren. De vernielingen worden vooral gedaan door de jeugd.

Afname jongerenoverlast

De overlast van groepen jongeren is het afgelopen jaar sterk afgenomen. Ook zijn de groepen rondhangende jongeren kleiner geworden. Plekken waar veel jongeren rondhangen zijn 't Wielsem en de voetbalkooien op de Sterrendaalders, de Korenaar en de Kabouters. Bewoners ervaren wel nog steeds veel jongerenoverlast. Sinds maart 2010 zijn straatcoaches actief in de Hambaken. Zij moeten het 'handhavingsgat' vullen dat is ontstaan tussen buurtvaders, politie en jongerenwerk. De straatcoaches wonen in de wijk en zijn in staat zowel de jongeren als hun ouders aan te spreken.

Interventieaanpak

In de Hambaken is in 2011 gestart met de interventieaanpak. Belastingdienst, UWV, Sociale Verzekeringsbank, woningcorporaties en gemeente werken nauw samen met als doel strikte handhaving van wet- en regelgeving. Politie en OM ondersteunen het project vanuit strafrechtelijk perspectief en handhaving van de openbare orde. Doel is om door middel van strakke handhaving fraude tegen te gaan en het vertrouwen van bewoners in de overheid (in brede zin) te herstellen.

6.10 Maaspoort

De veiligheidssituatie van de Maaspoort is het afgelopen jaar verbeterd. Vorig jaar verslechterde de veiligheidssituatie nog door een toename van het aantal incidenten van woninginbraak en vernieling. Het aantal incidenten van woninginbraak en vernieling is dit jaar weer afgenomen, evenals de geweldsdelicten, auto-inbraken en jongerenoverlast. Er leven weinig gevoelens van onveiligheid in de wijk; twee procent van de inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Gemiddeld beoordelen de inwoners de veiligheid in de buurt met het rapportcijfer 7,0.

Afbeelding 55: Veiligheidsindex Maaspoort (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname woninginbraken

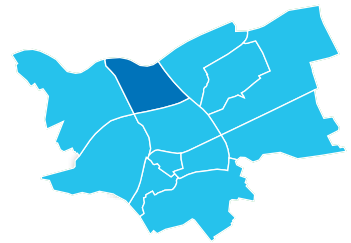
Tussen 2009 en 2010 steeg het aantal woninginbraken in de Maaspoort van 12 naar 28 incidenten per 1.000 adressen. Wijkagenten hielden eind 2010 een groep daders van woninginbraak aan. Daarnaast is de campagne 'Samen tegen inbrekers' in 2011 in de Maaspoort gestart. Bewoners werden gewezen op het goed sluiten van ramen en deuren van woningen. Beide acties hebben resultaat gehad; in 2011 nam het aantal woninginbraken af naar 16 incidenten per 1.000 adressen. De afname van het aantal woninginbraken was het grootst in de buurten Italiaanse Buurt, Maasdal, Lokeren, Maasstroom en het Zilverpark. In de Maaspoort geeft bijna een kwart van de inwoners aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt.

Afname auto-inbraken

Het aantal auto-inbraken is het afgelopen jaar afgenomen van 14 naar 10 incidenten per 1.000 inwoners. Met de campagne 'Samen tegen inbrekers' is ook aandacht besteed aan het (zichtbaar) achterlaten van waardevolle spullen in de auto. De afname van het aantal auto-inbraken was het grootst in de buurten Maasdal, Abdijenbuurt, Lokeren, Maasstroom en het Zilverpark. In Maasoever is er daarentegen een toename van het aantal auto-inbraken.

Afname geweldsincidenten

In de Maaspoort is het afgelopen jaar het aantal geweldsdelicten afgenomen van 7 naar 5 incidenten per 1.000 inwoners. Slechts een enkeling geeft aan dat geweldsincidenten vaak voorkomen bij hen in de buurt. Twee procent geeft aan dat bedreigingen vaak voorkomen in de buurt.

Tabel 19: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Maaspoort

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Maaspoort 2008-2011	8,7	4,6	15,7	10,3	11,3	0,6	14%	2%	0%	23%	15%	4%	16%	22%	19%	7,0
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✗	✗	✓	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Afname vernielingen

In 2010 steeg het aantal vernielingen van 13 naar 19 incidenten per 1.000 inwoners. Volgens professionals steeg het aandeel vernielingen door rondhangende jeugd uit de Maaspoort, Hambaken en Haren/Donk/Reit. Ze vernielden bushokjes, bankjes en prullenbakken en spoten graffiti. De jongerenoverlast is het afgelopen jaar minder geworden. Dit gaat gepaard met minder incidenten van vernieling; in 2011 nam het aantal vernielingen af naar 11 incidenten per 1.000 inwoners. Ook nam het afgelopen jaar het aantal meldingen van vervuiling af van 9 naar 6 incidenten per 1.000 inwoners.

Afname jongerenoverlast

De Maaspoort nam vorig jaar nog een derde positie in wat betreft het aantal incidenten van jongerenoverlast en nu een vijfde positie. Het aantal incidenten van jongerenoverlast is het afgelopen jaar afgenomen van 12 naar 9 incidenten per 1.000 inwoners. Het aantal incidenten van jongerenoverlast nam het sterkst af in de buurten Maasdal, Abdijenbuurt, Maasvallei en Maasoever. In de buurten Lokeren, Maasstream en het Zilverpark is er echter een lichte toename van het aantal incidenten van jongerenoverlast. Wijkprofessionals zijn echter wel bezorgd over de jongerenoverlast, en weten niet of ze de positieve ontwikkeling vast kunnen houden in 2012. De wijk is gebouwd in de jaren 80 voor starters en jonge gezinnen; de 'kleintjes' van toen zijn nu aan het puberen. Bij veel gezinnen is sprake van twee werkende ouders, waardoor er weinig toezicht is op de kinderen.

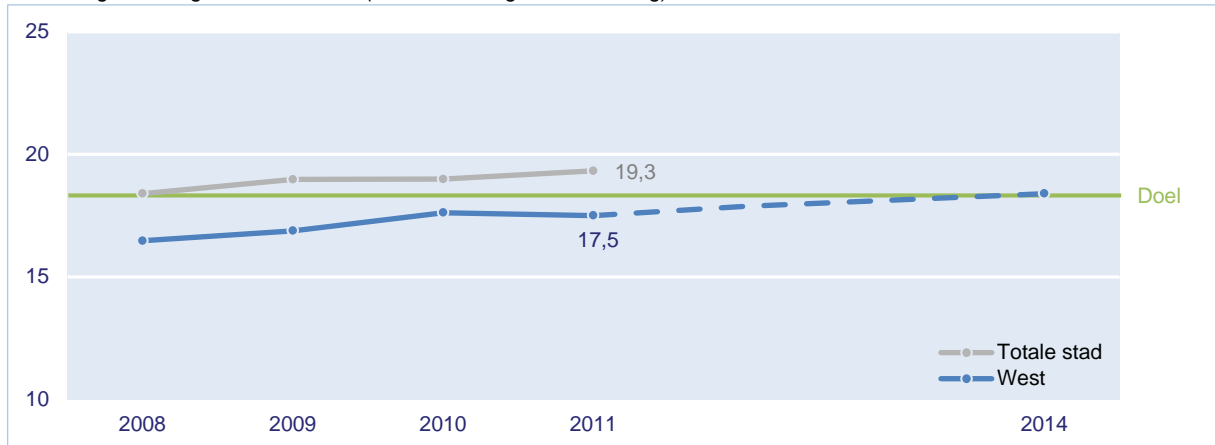
Buurt Informatie Netwerk

Op 1 februari 2012 is het Buurt Informatie Netwerk (afgekort BIN) van start gegaan in de wijken Maaspoort, Kruiskamp en Schutskamp. Het Buurt Informatie Netwerk is een samenwerkingsverband tussen bewoners, politie en gemeente. De doelstelling is om de veiligheid en leefbaarheid in de wijk te verbeteren. Wijkbewoners kunnen daarbij helpen door lid te worden van BIN. Doordat BIN-leden, de politie en de gemeente op een eenvoudige manier actuele informatie met elkaar uitwisselen, wordt er gericht gewerkt aan de veiligheid en leefbaarheid.

6.11 West

Het afgelopen jaar is er weinig veranderd wat betreft de veiligheidssituatie in West. West neemt een derde positie in van onveilige wijken in 's-Hertogenbosch. Dit komt doordat er in West relatief veel incidenten zijn van woninginbraak, auto-inbraak en vernieling. Ook ervaren in West meer bewoners dan gemiddeld incidenten van criminaliteit en overlast.

Afbeelding 56: Veiligheidsindex West (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename woninginbraken

Vorig jaar was er stedelijk sprake van een stijging van het aantal woninginbraken. In West bleef het aandeel woninginbraken echter ongeveer gelijk. Wel is er in West dit jaar een stijging van de woninginbraken van 17 naar 24 incidenten per 1.000 adressen. Eén op de vijf inwoners in West geeft aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt. De meeste inbraken vinden plaats in de Kruiskamp en de Schutskamp, met respectievelijk 38 en 24 incidenten per 1.000 adressen. In de Schutskamp worden woningen van Zayaz gerenoveerd. Hierbij worden onder andere kozijnen en sloten vervangen. Doel van de renovatie is onder andere het verbeteren van de veiligheid in de buurt.

Afname auto-inbraken

Het aantal auto-inbraken in West is het afgelopen jaar afgenomen van 19 naar 14 incidenten per 1.000 inwoners. De grootste afname van de auto-inbraken was in Boschveld, Schutskamp en Deuteren. Het aandeel auto-inbraken is het hoogst in Boschveld en de Schutskamp. Er wordt in de wijk actie gevoerd met de borden 'buit erin, ruit eruit'. De voorlichting dat je geen spullen in de auto moet laten liggen draagt volgens de politie bij aan de afname van het aantal auto-inbraken. Een belangrijke hotspot van auto-inbraken is nu nog de parkeerplaats bij de Helftheuvelpassage; mensen doen snel een boodschap en laten kostbare spullen in de auto liggen. Een andere hotspot is de Eendenkooi. De auto-inbraken vinden verder verspreid over de wijk plaats.

Tabel 20: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – West

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
West	9,0	14,1	24,3	14,3	17,8	1,0	23%	6%	4%	20%	21%	8%	38%	26%	29%	6,4
2008-2011	.	✓	✗	✓	✓	✓	.	.	.	.	.	.	✓	✓	.	.
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✗	✗	✗	✗	✗	✗	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Inwoners ervaren relatief vaak jongerenoverlast

Het aandeel incidenten van jongerenoverlast is in West ongeveer hetzelfde als gemiddeld in de gemeente. Wel is de ervaring van jongerenoverlast door inwoners in West meer dan gemiddeld in de gemeente; bijna een kwart van de inwoners geeft aan dat overlast van groepen jongeren bij hen in de buurt vaak voorkomt. Het afgelopen jaar is er weinig veranderd wat betreft de jongerenoverlast. Het aandeel incidenten van jongerenoverlast is het hoogst in de Schutskamp. Op de Marco Polostraat was veel overlast door oudere jeugd. Vorig jaar is hier erg op ingezet door Zayaz, Divers en jongerenwerk om het contact met de jongeren te verbeteren en de overlast te verminderen. De jongerenoverlast vindt verder plaats op de parkeerplaats van het winkelcentrum Helftheuvelpassage, winkelcentrum Boschveld, voetbalkooi Boschveld, Sarai café, en de straten Churchillaan, Kooikersweg, de Taling en Boschmeerplein. West telt de meeste jeugdgroepen van de stad; 4 hinderlijke jeugdgroepen en 1 overlastgevende jeugdgroep. Deze groepen houden zich op in de Schutskamp, Kruiskamp en Boschveld.

Relatief veel inwoners voelen zich vaak onveilig in de buurt

In West voelen tweemaal zoveel mensen zich vaak onveilig in de eigen buurt als gemiddeld in de gemeente; 6 procent voelt zich vaak onveilig in de buurt. Professionals denken dat dit in de Schutskamp wel eens hoger zou kunnen liggen. Volgens hen wonen er in de Schutskamp veel ouderen met angstgevoelens.

Wel is het rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt gestegen. In 2010 gaven de inwoners het rapportcijfer 6,0 voor de veiligheid in de buurt. In 2011 steeg het rapportcijfer naar een 6,4.

Buurtgerichte aanpak in West

In West wordt veel gewerkt met de buurtgerichte aanpak. Volgens de wijkprofessionals is het belangrijk om actief met bewoners in te zetten op leefbaarheid en veiligheid. De buurtgerichte aanpak heeft bijvoorbeeld al plaatsgevonden in de Ontdekkingsreizigersbuurt in de Schutskamp en de Belgische buurt en de Nederlandse buurt in de Kruiskamp. Door middel van 'Wijk in Uitvoering' benutten bewoners en professionals kansen en lossen problemen op. Concreet heeft dit geleid tot het opknappen van voortuinen, schoonmaakacties en de aanpak van achterstallig onderhoud van huurwoningen en speelplekken. De betrokkenheid in een buurt wordt hierdoor groter. Er zijn plannen om de buurtgerichte aanpak ook in te zetten in de Zeeheldenbuurt en het te renoveren deel van de Schutskamp.

Buurt Informatie Netwerk

Op 1 februari 2012 is het Buurt Informatie Netwerk (afgekort BIN) van start gegaan in de wijken Maaspoort, Kruiskamp en Schutskamp. Het Buurt Informatie Netwerk is een samenwerkingsverband tussen bewoners, politie en gemeente. De doelstelling is om de veiligheid en leefbaarheid in de wijk te verbeteren. Wijkbewoners kunnen daarbij helpen door lid te worden van BIN. Doordat BIN-leden, de politie en de gemeente op een eenvoudige manier actuele informatie met elkaar uitwisselen, wordt er gericht gewerkt aan de veiligheid en leefbaarheid.

6.11.1 Kruiskamp

De Kruiskamp is geen officieel aandachtsgebied. Wel krijgt de Kruiskamp van de gemeente extra aandacht op een aantal beleidsterreinen.

De veiligheidssituatie in de Kruiskamp is het afgelopen jaar verbeterd. Dit komt vooral door een positievere perceptie van bewoners aangaande overlast en criminaliteit. Maar er is ook een negatieve ontwikkeling in de wijk; het aantal woninginbraken is het afgelopen jaar sterk toegenomen.

Afbeelding 57: Veiligheidsindex Kruiskamp (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename woninginbraken

Het aantal woninginbraken in de Kruiskamp is het afgelopen jaar behoorlijk toegenomen van 23 naar 38 incidenten per 1.000 adressen. Dit is een toename van 38 procent. Ook geven relatief veel bewoners aan dat woninginbraken bij hen in de buurt vaak voorkomen. Volgens de wijkprofessionals vinden de woninginbraken vooral plaats in de oudere huurwoningen die niet zijn gerenoveerd. Deze woningen hebben vaak metalen kozijnen. Hierbij kunnen geen preventieve maatregelen worden genomen. Daarnaast waren er veel inbraken bij de anti-kraakpanden in de Zeeheldenbuurt die onlangs zijn gesloopt. Hier lieten bewoners vaak zichtbaar kostbare spullen in huis achter. De inbraken vinden vaak plaats vanuit de brandgangen. Zayaz start binnenkort een project met het afsluiten van brandgangen in de Nederlandse buurt. De vermoedelijke daders zijn met name criminele jongeren uit de eigen buurt.

Inwoners ervaren relatief veel fysieke verloedering

De schaalscore voor fysieke verloedering is het afgelopen jaar toegenomen in de Kruiskamp van een 5,1 naar een 5,5. Meer mensen vinden dus dat er vaak sprake is van rommel op straat, hondenpoep op straat, bekladding van muren of gebouwen en vernieling van straatmeubilair. Als we kijken naar de 'harde' cijfers, dan is het aantal meldingen van vervuiling bij het Meldpunt Openbare Ruimte juist afgenomen. Ook bij de politie zijn er minder incidenten van vernieling geregistreerd. In de Kruiskamp is erg veel inzet geweest van de corporaties om de vervuiling en vernielingen terug te brengen. Volgens het handhavingsteam is het schoner dan voorheen. Ook heeft het handhavingsteam geconstateerd dat alle hotspots schoon zijn. De politie geeft aan dat er wel nog zwerfvuil is, met name in de brandgangen. Ook geeft de politie aan dat Stadstoezicht nog maar sporadisch aanwezig is in de wijk.

Tabel 21: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Kruiskamp

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/ vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Kruiskamp	8,5	7,0	37,5	14,4	15,3	0,3	23%	4%	3%	29%	23%	7%	41%	35%	25%	6,0
2008-2011	.	✓	✗	✓	✓	.	nvt									
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✗	✗	✗	✗	✗	✗	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Inwoners ervaren relatief vaak jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast is in de Kruiskamp ongeveer hetzelfde als gemiddeld in de gemeente. Wel wordt in de Kruiskamp meer jongerenoverlast ervaren dan gemiddeld; bijna een kwart van de inwoners geeft aan dat overlast van groepen jongeren bij hen in de buurt vaak voorkomt. Het afgelopen jaar is er weinig veranderd wat betreft de jongerenoverlast. De jongerenoverlast was het afgelopen jaar het grootst op de Kooikersweg. In het winkelcentrum aan de Kooikersweg zit een tijdelijk jeugdhonk. Hier houdt een hinderlijke jeugdgroep zich op. Het is een kleine groep jongeren die zich vaak schuldig maken aan hinderlijk gedrag en vermogensdelicten. Buurtbewoners zijn bang voor de groep vanwege intimiderend gedrag en geluidsoverlast.

Relatief veel inwoners voelen zich vaak onveilig in de buurt

In de Kruiskamp voelen ruim tweemaal zoveel mensen zich vaak onveilig in de eigen buurt als gemiddeld in de gemeente; 7 procent voelt zich vaak onveilig in de buurt. De wijkprofessionals geven aan dat de onveiligheidsgevoelens worden veroorzaakt door het hoge aantal woninginbraken in de buurt. Dit leeft erg in de wijk. Wel is het rapportcijfer voor de veiligheid in de buurt gestegen. In 2010 gaven de inwoners het rapportcijfer 5,7 voor de veiligheid in de buurt. In 2011 steeg dit naar een 6,0.

6.12 Engelen

De veiligheidssituatie is in Engelen het afgelopen jaar iets verslechterd. Dit komt door een toename van het aantal woninginbraken, auto-inbraken en jongerenoverlast. Op de meeste veiligheidsthema's doet Engelen het echter goed. Zo zijn er in Engelen relatief de minste geweldsincidenten. Er leven weinig gevoelens van onveiligheid in de wijk; twee procent van de inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Gemiddeld beoordelen de inwoners de veiligheid in de buurt met het rapportcijfer 7,4.

Afbeelding 58: Veiligheidsindex Engelen (1=zeer onveilig, 25=zeer veilig)

Streefwaarde 2014: in iedere wijk min. 18,4 (Bron: Coalitieakkoord)

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Toename woninginbraken

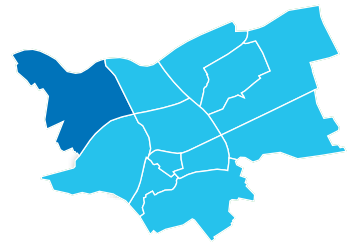
Het aantal woninginbraken is tussen 2010 en 2011 met 31 procent toegenomen van 14 naar 19 woninginbraken per 1.000 adressen. Het aantal woninginbraken in Engelen is nu net zo hoog als gemiddeld in 's-Hertogenbosch. Vooral in november en december 2011 steeg het aantal woninginbraken in Engelen. In januari 2012 hebben daarom politiemensen en burgervrijwilligers een veiligheidscontrole gehouden in Kom Engelen. Hierbij werden preventieberichten uitgereikt aan bewoners die hun poort of raam open hadden staan, slechte buitenverlichting hadden of containers niet goed hadden weggezet. Eén op de tien inwoners van Engelen geeft aan dat woninginbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt.

Toename auto-inbraak

Het aantal auto-inbraken is de afgelopen twee jaar behoorlijk toegenomen in Engelen. In 2009 waren er 4 auto-inbraken per 1.000 inwoners. In 2010 steeg dit naar 8 auto-inbraken per 1.000 inwoners en in 2011 naar 12 auto-inbraken per 1.000 inwoners. De politie geeft aan dat een deel van de auto-inbraken is gepleegd door MOE-landers (Midden- en Oost-Europeanen), die uit duurdere auto's airbags weghalen. Meer inwoners van Engelen geven aan dat auto-inbraak bij hen in de buurt vaak voorkomt. Dit percentage steeg tussen 2010 en 2011 van 4 naar 12 procent.

Toename jongerenoverlast

Het aantal incidenten van jongerenoverlast is het afgelopen jaar toegenomen van 5 naar 9 incidenten per 1.000 inwoners. Dit komt door een toename van het aantal incidenten in Kom Engelen. Hier houdt zich sinds vorig jaar een jeugdgroep op bij de supermarkt aan de Dien van Hemertstraat. De groep maakt zich met enige regelmaat schuldig aan hinderlijk gedrag en lichte geweldsdelicten. De overlast voor de buurt uit zich in lawaai, rotzooi en intimiderend gedrag.

Tabel 22: Achterliggende indicatoren veiligheidsindex – Engelen

	Politiecijfers per 1.000 inwoners/adressen						Beleving bewoners (% komt vaak voor)									
	jongerenoverlast	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	vernielingen	drugsoverlast	jongerenoverlast	bedreiging	geweld	woninginbraak	auto-inbraak	drugsoverlast	rommel op straat	vernielingen	soms/vaak onveilig voelen	rapportcijfer veiligheid
Engelen	9,4	2,3	18,6	12,0	6,5	0,5	4%	0%	0%	11%	12%	1%	8%	16%	8%	7,4
2008-2011	.	✓	✗	.	✓	.	.	.	.	.	✗	.	.	✓	.	.
IVP-doelstelling 2015	✓	✓	✗	✓	✓	nvt	✓	✓	✓	✗	✗	✓	nvt			

Bron: Brabantse Veiligheidsmonitor, L&V, BPS & BVH Politie en GBA, bewerking O&S 's-Hertogenbosch

Bijlagen

Bijlage 1: Bronnen

De veiligheidsmonitor is gebaseerd op twee basisbronnen: de vragenlijst van de Brabantse Veiligheidsmonitor en het politieregistratiesysteem (BVH). Afhankelijk van het onderwerp zijn er ook nog andere bronnen gebruikt, zoals de KLPD dienst IPOL, Jeugd en Onderwijsmonitor, Leerlingthermometer en het Meldpunt Openbare Ruimte. De meest recente cijfers hebben betrekking op het jaar 2011. Waar dit niet het geval is, wordt dit in het rapport vermeld. Hieronder worden de verschillende bronnen kort besproken.

1. Brabantse veiligheidsmonitor

De vragenlijst

In de oneven jaren wordt de Brabantse Veiligheidsmonitor uitgezet. De enquête veiligheidsmonitor Brabant is een enquête waarin bewoners wordt gevraagd naar hun mening over de leefbaarheid en veiligheid in hun buurt. In 2009 is deze enquête voor het eerst uitgevoerd. In het najaar van 2011 is het onderzoek herhaald. In 2011 hebben 57 van de 67 Brabantse gemeenten aan het onderzoek deelgenomen. Doordat iedereen dezelfde vragenlijst heeft ingevuld, zijn de resultaten van de verschillende gemeenten goed met elkaar te vergelijken.

Steekproeftrekking en respons

Via een steekproeftrekking door het CBS is er in elke gemeente een bepaald aantal personen geselecteerd. Naar deze mensen is een brief gestuurd met daarin het verzoek om de enquête via internet in te vullen. Wanneer zij de vragenlijst niet via internet konden of wilden invullen, konden zij een schriftelijke vragenlijst opvragen. Om de respons te verhogen is er na verloop van tijd een herinnering gestuurd aan de mensen die de enquête nog niet hadden ingevuld. Degenen die daar niet op reageerden zijn ook nog gebeld. Deze aanpak heeft geleid tot een hoge respons (56%). In 's-Hertogenbosch hebben ruim 3.200 mensen de enquête ingevuld.

Weging

Van de respondenten zijn enkele achtergrondgegevens bekend, zoals geslacht, leeftijd en herkomst. De verdeling van de respondenten naar deze achtergrondkenmerken is niet hetzelfde als de werkelijke verdeling binnen de gemeente. Om er zeker van te zijn dat de respons wel een goede benadering van de werkelijkheid is, zijn de resultaten *gewogen*. Wegen betekent dat de groepen die oververtegenwoordigd zijn, minder zwaar worden meegeteld. De groepen die ondervertegenwoordigd zijn, worden juist zwaarder meegeteld. Hierdoor zijn de resultaten representatief voor de hele gemeente. De weging is uitgevoerd door het CBS.

Resultaten

In het rapport worden de (gewogen) resultaten gepresenteerd. De resultaten gaan over de groep respondenten die de betreffende vraag hebben beantwoord. Respondenten die een vraag niet hebben beantwoord worden buiten beschouwing gelaten.

De resultaten van de even jaren zijn afkomstig van de enquête Leefbaarheid & Veiligheid (L&V) van de gemeente 's-Hertogenbosch.

2. Integrale Veiligheidsmonitor

De Integrale Veiligheidsmonitor is een jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap op landelijk, regionaal en lokaal niveau. De Brabantse veiligheidsmonitor is hier een onderdeel van. Het CBS brengt jaarlijks het rapport 'integrale veiligheidsmonitor' uit. Hierbij wordt de veiligheidssituatie en ontwikkelingen bekeken voor de verschillende politieregio's.

3. Politiegegevens

3.1. Basisvoorziening Handhaving (BVH)

De politie houdt het aantal incidenten in een gemeente bij in het registratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). Incidenten zijn alle voorvallen die bij de politie zijn gemeld, of voorvallen die de politie zelf waarneemt. Dat zijn niet alleen strafbare feiten, maar bijvoorbeeld ook meldingen van overlast. De politiecijfers worden uitgedrukt in het aantal incidenten per 1.000 inwoners. Uitzondering hierop zijn de woninginbraken; deze worden uitgedrukt in het aantal incidenten per 1.000 adressen.

Het politiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH) is in 2009 ingevoerd. De gegevens van vóór 2009 zijn afkomstig van het Bedrijfsprocessensysteem (BPS). In 2011 is de politie incidenten anders gaan tellen. Door verschillen in definitie, de overgang van BPS naar BVH en een andere manier van tellen zijn cijfers met terugwerkende kracht veranderd (2009-2011). Hierdoor kunnen verschillen zijn ontstaan met eerder uitgebrachte veiligheidsmonitoren.

3.2. Geïntegreerde Interactieve Database voor Strategische bedrijfsinformatie (Gids-Kubus)

Sinds 2004 is binnen de politieregistratie de verplichte projectcode huiselijk geweld ingevoerd, zodat een incident achteraf als zodanig in de politiesystemen te herkennen is. Daarnaast is de zogenaamde GIDS-Kubus huiselijk geweld ontwikkeld, zodat het mogelijk is om ook inzicht te krijgen in de aard en een aantal achtergronden van huiselijk geweld, zoals kenmerken van daders en slachtoffers. Op de GIDS-Kubus zijn 23 politieregio's aangesloten.

3.3. KLPD Dienst IPOL

De Dienst IPOL van het Korps landelijke politiediensten (KLPD) verzamelt jaarlijks data vanuit het opsporingssysteem HKS. Het gaat dan onder meer om gegevens over geregistreerde criminaliteit (aangiftes) en over daders. De cijfers betreffen alleen informatie over daders. Feitelijk zijn dit nog verdachten. Voor deze personen is proces verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het OM. De rechter moet zich er nog over uitspreken. Het is de overtuiging van de politie dat het personen betreft die zich schuldig gemaakt hebben aan enig misdrijf. In de veiligheidsmonitor worden cijfers gepresenteerd over (zeer actieve) veelplegers en harde kern jongeren.

4. Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)

De gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) bevat persoonsgegevens van iedereen die in Nederland woont of gewoond heeft. Uit het GBA zijn cijfers gehaald over het aantal personen en adressen op buurt-, wijk- en gemeenteniveau.

5. Meldpunt Openbare Ruimte

Bij het Meldpunt Openbare Ruimte van de gemeente 's-Hertogenbosch kunnen inwoners en instanties melding maken van alle zaken die te maken hebben met de leefbaarheid op straat en in de buurt. Zo kan men bijvoorbeeld melding maken van zwerfvuil, illegale stort en kapotte straatverlichting. In de veiligheidsmonitor zijn het aantal meldingen van vervuiling en illegale stort opgenomen. Dit wordt uitgedrukt in het aantal incidenten per 1.000 inwoners.

6. Marokkaanse Nederlanders in 's-Hertogenbosch

Het Rijk en de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren' werken samen met als doel een trendbreuk te realiseren in de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse risicjongeren in de schooluitval, de werkeloosheid, de criminaliteit en de overlast. Daarom is besloten om de positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit, jaarlijks in kaart te brengen. In 2010 heeft Risbo een nulmeting (over het jaar 2009) uitgevoerd voor de gemeenten die zijn aangesloten bij de 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren'. In de rapportage van 2011 worden de resultaten van de eerste vervolgmeting over het jaar 2010 beschreven. Er wordt tevens ingegaan op de ontwikkeling van de aspecten ten opzichte van de situatie in 2009. Om de resultaten in perspectief te kunnen plaatsen wordt er daarnaast ook gerapporteerd over andere grote bevolkingsgroepen.

7. Problematische jeugdgroepen in 's-Hertogenbosch

Op basis van de landelijke methode shortlist groepsriminaliteit worden jaarlijks de problematische jeugdgroepen in de politieregio Brabant Noord in kaart gebracht. Dit gebeurt via de methodiek van Beke. Dit is een instrument waarmee problematische jeugdgroepen binnen de regio periodiek in beeld worden gebracht. De betreffende lijst wordt ieder jaar binnen het casusoverleg 'Overlastgevende Risico Jeugd' (ORJ) van het Veiligheidshuis gevalideerd naar aanleiding van de inzichten van de veiligheidspartners binnen dit casusoverleg. De meest actuele cijfers zijn van eind 2010. De jeugdgroepen worden geclassificeerd naar hinderlijke, overlastgevende en criminele jeugdgroepen.

8. Jeugd en Onderwijsmonitor

De Jeugd- en Onderwijsmonitor (JOM) vindt tweejaarlijks plaats. Aan jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar oud worden vragen voorgelegd over onder andere onderwijs, vrije tijd, gezondheid, leefstijl, hulp en ondersteuning, vrijwilligerswerk, mantelzorg en veiligheid. In 2010 hebben ruim 1.750 jongeren uit de gemeente 's-Hertogenbosch deelgenomen aan de Jeugd- en Onderwijsmonitor.

9. Leerlingthermometer

De Leerlingthermometer is een onderzoek naar onder andere de veiligheidsbeleving in en om de school. Dit onderzoek wordt in de oneven jaren uitgevoerd door de gemeente 's-Hertogenbosch. De vragenlijst wordt voorgelegd aan leerlingen van alle middelbare scholen in 's-Hertogenbosch. De vragenlijst is in 2011 door ruim 4.000 leerlingen ingevuld.

10. Kwalitatieve informatie

Om de resultaten te verklaren, zijn er bijeenkomsten met de wijknetwerken georganiseerd. In de wijknetwerken zitten vertegenwoordigers van de gemeente, politie, Juvans, Divers en woningcorporaties Brabant Wonen en Zayaz. Het doel van de wijkbijeenkomsten was "het verhaal achter de cijfers" boven water te krijgen. De resultaten zijn met de wijkprofessionals besproken en er is gezocht naar verklaringen en achtergronden voor de resultaten. Deze input is verwerkt in deze veiligheidsmonitor.

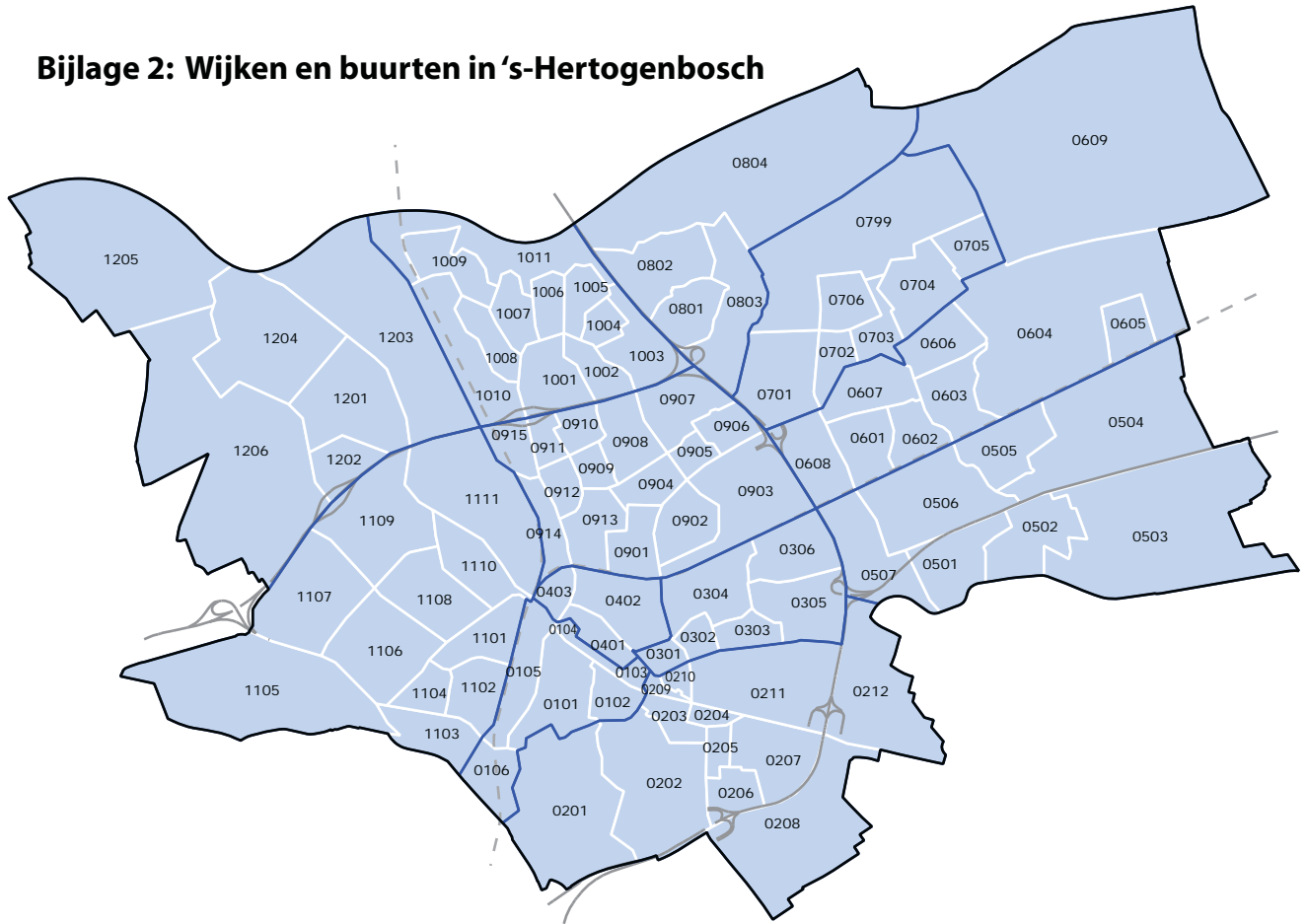
Naast deze informatie uit de wijk is ook (beleids)informatie opgenomen over maatregelen die in de gemeente genomen worden om overlast en criminaliteit terug te dringen. Dit wordt telkens bij het betreffende onderwerp besproken.

11. AD-misdaadmeter

Het Algemeen Dagblad brengt jaarlijks de AD-misdaadmeter uit. In de AD-misdaadmeter worden elk jaar de Nederlandse gemeenten gerangschikt naar de mate waarin bepaalde vormen van criminaliteit voorkomen. De misdaadscore per gemeente wordt bepaald door de positie van die gemeente op de landelijke ranglijsten van tien delicten. Deze delicten zijn: woninginbraak, diefstal van een motorvoertuig, bedreiging, mishandeling, straatroof, overval, vernieling, diefstal uit garage/schuur, diefstal uit een auto en zakkenrollen. De eerste zes genoemde tellen dubbel zo zwaar mee. De scores zijn relatief: het aantal delicten is afgezet tegen het inwoneraantal. Zo ontstaat de kans op het plaatsvinden van een delict. Het overzicht biedt een beeld van de (on)veiligheid van een gemeente in 2010. Gemeenten met minder dan vierduizend inwoners zijn niet meegeteld in de score. Door hun lage inwoneraantal telt een ernstige misdaad onevenredig zwaar. Het geschetste beeld omvat op deze wijze de (on)veiligheid van 418 gemeenten in 2010.

Bijlage 2: Wijken en buurten in 's-Hertogenbosch

Wijk   **Wijk-/Buurt**
Buurt
code

- 01 Binnenstad**
- 01 01 Binnenstad centrum
- 01 02 Binnenstad oost
- 01 03 De Hofstad
- 01 04 Binnenstad noord
- 01 05 Het Zand
- 01 06 Vughterpoort

- 02 Zuidoost**
- 02 01 Het Bossche Broek
- 02 02 Zuid
- 02 03 Bazeldonk
- 02 04 Bedrijven Zuid
- 02 05 Gestelse Buurt
- 02 06 Pettelaarpark
- 02 07 De Meerendonk
- 02 08 Kloosterstraat
- 02 09 De Bossche Pad
- 02 10 Grevelingen
- 02 11 Aawijk zuid
- 02 12 Bedrijvenpark De Brand

- 03 Graafsepoort**
- 03 01 Hinthamerpoort
- 03 02 Graafsebuurt zuid
- 03 03 Aawijk noord
- 03 04 Graafsebuurt noord
- 03 05 Hintham zuid
- 03 06 Hintham noord

- 04 Muntel/Vliert**
- 04 01 De Muntel
- 04 02 De Vliert
- 04 03 Orthenpoort

- 05 Rosmalen zuid**
- 05 01 Maliskamp west
- 05 02 Maliskamp oost
- 05 03 Het Vinkel
- 05 04 Binckhorst

Wijk   **Wijk-/Buurt**
Buurt
code

- 05 05 Sparrenburg
- 05 06 Molenhoek
- 05 07 A2 zone Rosmalen Z

- 06 Rosmalen noord**
- 06 01 't Ven
- 06 02 Rosmalen centrum
- 06 03 Hondenberg
- 06 04 Kruisstraat
- 06 05 Bedrijven Kruisstraat
- 06 06 De Overlaet oost
- 06 07 De Overlaet west
- 06 08 A2 zone Rosmalen N
- 06 09 Rosmalense Polder

- 07 De Groote Wielen**
- 07 01 Brabantpoort
- 07 02 De Groote Vliet
- 07 03 Vlietdijk
- 07 04 Broekland
- 07 05 De Watertuinen
- 07 06 De Hoven
- 07 99 De Groote Wielen

- 08 Empel**
- 08 01 Kom Empel
- 08 02 Maasakker
- 08 03 Empel oost
- 08 04 De Koorwaard

- 09 Noord**
- 09 01 De Buitenpepers
- 09 02 De Herven
- 09 03 Bedrijven De Herven
- 09 04 De Slagen
- 09 05 De Haren
- 09 06 De Reit
- 09 07 De Donk
- 09 08 De Rompert
- 09 09 De Hambaken

Wijk   **Wijk-/Buurt**
Buurt
code

- 09 10 Sprookjesbuurt
- 09 11 Muziekinstrumentenbuurt
- 09 12 Edelstenenbuurt
- 09 13 Orthen
- 09 14 Orthen west
- 09 15 Bedrijventerrein Noord

- 10 Maaspoort**
- 10 01 Italiaanse buurt
- 10 02 Maasdal
- 10 03 Abdijenbuurt
- 10 04 Lokeren
- 10 05 Maasstroomb
- 10 06 Staatsliedenbuurt
- 10 07 Het Zilverpark
- 10 08 Maasvallei
- 10 09 Maasoever
- 10 10 Bedrijven Maaspoort
- 10 11 Oud Empel

- 11 West**
- 11 01 Boschveld
- 11 02 Paleiskwartier
- 11 03 Willemspoort
- 11 04 Deutenen
- 11 05 De Moerputten
- 11 06 De Schutskamp
- 11 07 De Kruiskamp
- 11 08 De Rietvelden oost
- 11 09 De Rietvelden west
- 11 10 Veemarktkwartier
- 11 11 Ertveld

- 12 Engelen**
- 12 01 Kom Engelen
- 12 02 De Vutter
- 12 03 Henriëttewaard
- 12 04 De Haverleij
- 12 05 Bokhoven
- 12 06 Engelermeer